

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτικές»**

**Η σημασία της βιομηχανίας χάλυβα για την
ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και οικονομία από το 1945
μέχρι σήμερα: Μέτρα εμπορικής πολιτικής.**

Νικητού Ιωάννα

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2016

**University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International
Relations**

**Master Program in
«International Relations and Policies »**

**The importance of the steel industry for the European
integration and economy since 1945: Sectoral
commercial policy measures.**

Nikitou Ioanna

Corinth, September 2016

*Αφιερώνεται στην Πασχαλίτσα, το σωφεράκι, σε ένα καλό φιλαράκι και τον Ηλία για
την στήριξή τους*

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τους καθηγητές του Πανεπιστημίου για το έργο και την γνώση που με χαρά φρόντισαν να μας μεταδώσουν τα δύο τελευταία χρόνια. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ρουκανά Σπύρο, που πάντα με προθυμία μου προσέφερε τις πολύτιμες συμβουλές του συμβάλλοντας στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Η σημασία της βιομηχανίας χάλυβα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και οικονομία από το 1945 μέχρι σήμερα:

Μέτρα εμπορικής πολιτικής.

Σημαντικοί Όροι: Χάλυβας, Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ευρωπαϊκή οικονομία, κρίση, εμπορική πολιτική, μέτρα εμπορικής άμυνας, αθέμιτος ανταγωνισμός, διεθνές εμπόριο.

Περίληψη

Η ιστορία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Δύο «προαιώνιοι» εχθροί Γαλλία, Γερμανία ενώνουν τις δυνάμεις τους μαζί με άλλα ευρωπαϊκά κράτη προκειμένου να θέσουν υπό κοινό έλεγχο την παραγωγή άνθρακα-χάλυβα, δύο υλικών που αποτέλεσαν την κύρια πρώτη ύλη για την διεξαγωγή του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η συνεργασία αυτή θεμελιώθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης ΕΚΑΧ το 1951.

Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της ΕΚΑΧ κρίθηκαν επιτυχημένα και η χαλυβουργία αναδείχθηκε σε κλάδο βιομηχανικής ανάπτυξης και εθνικού γοήτρου, γεγονός που ώθησε τα κράτη μέλη να επεκτείνουν την συνεργασία τους και σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Ακολούθησαν μια σειρά από Ευρωπαϊκές Συνθήκες που οδήγησαν στο σημερινό οικοδόμημα της ΕΕ. Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ο χάλυβας αποτέλεσε βασική πρώτη ύλη για την ανοικοδόμηση της κατεστραμμένης από τον πόλεμο Ευρώπης, ενώ συνέβαλλε στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των ευρωπαίων και στην οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ.

Για τον λόγο αυτό η ΕΕ φρόντισε μέσω των θεσμικών οργάνων της και σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού, να προστατεύσει το πολύτιμο υλικό της από αθέμιτες εμπορικές πρακτικές τρίτων χωρών, που κλονίζουν και εξακολουθούν να κλονίζουν την εγχώρια αγορά της. Το κύριο μέσο στην κατεύθυνση αυτή ήταν και εξακολουθεί να είναι η κοινή εμπορική πολιτική.

The importance of steel industry for the European integration and economy since 1945: Sectoral commercial policy measures.

Keywords: Steel, European integration, European economy, crisis, trade policy, trade defence measures, unfair competition, international trade.

Abstract

The history of European steel industry does in fact fall closely in line with the history of the European integration. Two everlasting enemies- France and Germany- decided to have their steel industries under joint supervision. Steel was a critical raw material of the war effort during the Second World War as it was used for the production and supply of military equipment. The European Coal and Steel Community was established in 1951 and was a supranational organisation in order to unify six European countries in steel sector. The first years of the ECSC Treaty were fairly successful and encountered increasing production and rapid expansion of steel industry.

The success of ESCS encouraged the member states to extend their cooperation to all sectors of their economy. The multinational integration process in Europe has followed a steady evolution in stages of even closer economic convergence through Treaties which formed the basis of the present European Union. Steel gradually became a strategic sector for European post-war economic development and reconstruction. Nowadays steel use continues to play a «key role» in the European economy.

This fact urged the Community institutions to take action, in order to protect the sector from aggressive commercial practices of third countries. Trade policy and trade defense measures are some of the most appropriate European remedies against ongoing worldwide threats.

Περιεχόμενα

Περίληψη

Abstract

Κατάλογος Πινάκων

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Κατάλογος Συντομογραφιών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 3

Η στρατηγική σημασία του Χάλυβα στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. 3

1.1 Εισαγωγή..... 3

1.2 Ο Χάλυβας και η Ευρώπη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου..... 4

1.3 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα Χάλυβα (ΕΚΑΧ)..... 5

1.4 Ο χάλυβας και η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΟΚ..... 9

1.5 Ο Χάλυβας η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η Κοινή Εμπορική Πολιτική (ΚΕΠ)..... 11

1.5.1 Ο χάλυβας και το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο 13

1.5.2 Ο χάλυβας και το κοινό καθεστώς εισαγωγών 13

1.5.3 Ο χάλυβας και το κοινό καθεστώς εξαγωγών 14

1.5.4 Ο χάλυβας και οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες 14

1.6 Ανακεφαλαίωση 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 16

Η Πολιτική Οικονομία του Χάλυβα στην Ευρωπαϊκή Ένωση..... 16

2.1 Εισαγωγή..... 16

2.2 Ο Χάλυβας, η Ευρωπαϊκή οικονομία και το συγκριτικό πλεονέκτημα. 16

2.3 Ο Χάλυβας και η ευρωπαϊκή μακροοικονομική ευημερία. 24

2.3.1 Ο Χάλυβας και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν..... 24

2.3.2 Ο Χάλυβας και η απασχόληση 32

2.4 Ο Χάλυβας και το ισοζύγιο πληρωμών της ΕΕ 34

2.4.1 Ο χάλυβας και το εμπορικό ισοζύγιο εμπορευμάτων..... 35

2.4.2 Ο χάλυβας και το ισοζύγιο κινήσεως κεφαλαίων..... 37

2.5 Ανακεφαλαίωση	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	42
Η Κοινή Εμπορική Πολιτική ασπίδα προστασίας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας από πλευράς ΕΕ απέναντι στον διεθνή ανταγωνισμό μετά και την πρόσφατη κρίση του 2007.....	42
3.1 Εισαγωγή.....	42
3.2 Η ευρωπαϊκή χαλυβουργία και οι διεθνείς εξελίξεις από το 1951 μέχρι σήμερα. Σύντομη ιστορική αναδρομή.....	43
3.3 Η πρόσφατη οικονομική κρίση του 2007 - οι Ασιατικοί γίγαντες και οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές.....	46
3.4 Η Κοινή Εμπορική πολιτική ασπίδα προστασίας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας από πλευράς ΕΕ.....	57
3.5 Ανακεφαλαίωση	62
4. Συμπεράσματα.....	62
Παραρτήματα	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1	Οι 12 πρώτες χώρες σε παραγωγή χάλυβα παγκοσμίως	21
Πίνακας 2.2	Απασχόληση στον τομέα χάλυβα 2008-2015	33
Πίνακας 2.3	Το εμπορικό ισοζύγιο της ΕΕ για τον σίδηρο και χάλυβα (2005-2014)	36
Πίνακας 2.4	ΑΞΕ της ΕΕ προς το εξωτερικό και από το εξωτερικό το έτος 2011 ...	40
Πίνακας 3.1	Παραγωγή χάλυβα (1951-1973	44
Πίνακας 3.2	Εξαγωγές χάλυβα (1951-1973.....	44
Πίνακας 3.3	Τομέας μεταλλουργίας .Άμεσες Ξένες Επενδύσεις-Εισροές	55
Πίνακας 3.4	Τομέας μεταλλουργίας . Άμεσες Ξένες Επενδύσεις -Εκροές	55
Πίνακας 3.5	Έρευνες και δασμοί αντιντάμπινγκ που έχουν επιβληθεί και ισχύουν την περίοδο 2005-2015	67
Πίνακας 3.6	Έρευνες και αντισταθμιστικοί δασμοί που έχουν επιβληθεί και ισχύουν την περίοδο 2005-2015	68

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διαγραμμα 2- 1	Παγκόσμια παραγωγή ακτέργαστου χάλυβα 2015.....	19
Διαγραμμα 2- 2	Παραγωγή ακατέργαστου χάλυβα στην Ευρώπη των 28 Κρατών Μελών(2005-2014).....	20
Διαγραμμα 2- 3	Εισαγωγές –Εξαγωγές Σιδήρου και Χάλυβα	22
Διαγραμμα 2- 4	Παγκόσμια παραγωγή χάλυβα το 1975	22
Διαγραμμα 2- 5	Η κατανάλωση χάλυβα στην Ευρώπη ανά τομέα για το έτος 2010	25
Διαγραμμα 2- 6	Ευρωπαϊκή Ένωση των 28-Κατά κεφαλή χρήση ακατέργαστου χάλυβα.....	27
Διαγραμμα 2- 7	Κατακεφαλή ΑΕΠ της ΕΕ ΣΕ \$	28
Διαγραμμα 2- 8	Κατακεφαλή χρήση χάλυβα στην ΕΕ.....	29
Διαγραμμα 2- 9	Διακύμανση του δείκτη PMI σε σχέση με το ΑΕΠ της ΕΕ.....	31
Διαγραμμα 2- 10	Τιμές του δείκτη PMI για τον χάλυβα στην ΕΕ	31
Διαγραμμα 2- 11	Εξαγωγές ΕΕ ανά τομέα για το έτος 2015.....	37
Διάγραμμα 3- 1	Ζήτηση για τελικά προϊόντα χάλυβα Ευρωπαϊκή Ένωση	47
Διάγραμμα 3- 2	Συνολική ζήτηση για τελικά προϊόντα χάλυβα και συνολική παραγωγή ακατέργαστου χάλυβα στην ΕΕ	48
Διάγραμμα 3- 3	Παγκόσμια παραγωγή χάλυβα	50
Διάγραμμα 3- 4	Δείκτης PMI για τον χάλυβα σε επιλεγμένες οικονομίες.....	52
Διάγραμμα 3- 5	Απασχόληση στον κλάδο της χαλυβουργίας 2006-2015.....	53
Διάγραμμα 3- 6	Διακύμανση τιμών χάλυβ 2008-2016.....	54

Κατάλογος συντομογραφιών

ΑΕΠ - Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑΞΕ- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

GATT - Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου

ΕΕ - Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΑΧ - Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα Χάλυβα

ΕΟΚ - Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΚΕΠ - Κοινής Εμπορικής Πολιτικής

ΠΟΕ - Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΣΕΕ - Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΛΕΕ - Συνθήκη για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΜΕΑ - Μέτρα εμπορικής άμυνας

ΟΟΣΑ- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας

ΣΕΣ - Συμφωνίες Ελευθέρων Συναλλαγών

PMI Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (Purchasing Managers Index)-

EUROFER - Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Βιομηχανιών Σιδήρου και Χάλυβα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

Η βιομηχανία χάλυβα αποτελεί την δεύτερη μεγαλύτερη βιομηχανία παγκοσμίως μετά την βιομηχανία εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου με παγκόσμιο κύκλο εργασιών που αγγίζει τα 900 δισεκατομμύρια δολάρια (Worldsteel association, 2015).

Ο χάλυβας ως πρώτη ύλη χρησιμοποιείται σχεδόν σε όλους τους τομείς βιομηχανικής δραστηριότητας των σύγχρονων οικονομιών και πιο συγκεκριμένα στην αυτοκινητοβιομηχανία, στον τομέα των κατασκευών, της ενέργειας, της συσκευασίας και της κατασκευής ηλεκτρολογικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Επίσης, αποτελεί το κύριο υλικό για την κατασκευή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ηλιακών αιολικών πάρκων, ενώ χρησιμοποιείται και στην παραγωγή αγωγών μεταφοράς ενεργειακών προϊόντων π.χ φυσικού αερίου, πετρελαίου κλπ. (Worldsteel association, 2015)

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κατασκευαστικός τομέας, συμπεριλαμβανομένων και των ειδών οικιακού εξοπλισμού, απορροφά το 50% της ετησίως παραγόμενης ποσότητας χάλυβα ενώ υπολογίζεται ότι μέχρι το 2050 η παγκόσμια παραγωγή ανά έτος, σχεδόν θα διπλασιαστεί ακολουθώντας την υψηλή ζήτηση ενός διαρκώς αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού (World Steel Association, 2015).

Στην παρούσα εργασία θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας στον ευρωπαϊκό χώρο και στην συμβολή του χάλυβα στην οικονομική ανασυγκρότηση της κατεστραμμένης Ευρώπης, μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπως αυτή εξελίχθηκε μέσα από μία διαδικασία πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης στην σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) των 28 κρατών μελών .

Κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ο χάλυβας χρησιμοποιήθηκε ως μέσο επιβολής της γερμανικής κυριαρχίας, με την κατασκευή όπλων που ισοπέδωσαν την Ευρώπη. Μετά την λήξη του πολέμου αποτέλεσε την κύρια πρώτη ύλη για την οικονομική και κοινωνική ανοικοδόμηση των ευρωπαϊκών κρατών που συνεργάστηκαν σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο για την δημιουργία της σύγχρονης ΕΕ.

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εξελιχθεί στον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο παγκοσμίως, ενώ η Κοινή εμπορική πολιτική της παρουσιάζει το υψηλότερο επίπεδο ολοκλήρωσης στην ιστορία της. Στην παγκόσμια κατάταξη των χωρών με κριτήριο το διεθνές εμπόριο χάλυβα για το έτος 2015 η ΕΕ έρχεται τρίτη αναφορικά με τις εξαγωγές της, ενώ παράλληλα αποτελεί τον μεγαλύτερο εισαγωγέα χαλυβουργικών προϊόντων παγκοσμίως (Worldsteel Association, 2016).

Στα τρία κεφάλαια που ακολουθούν, θα αναδειχθεί η ιστορική και οικονομική σημασία της χαλυβουργίας στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ενώ θα καταγραφούν και τα μέσα εμπορικής πολιτικής που τα ευρωπαϊκά κράτη χρησιμοποίησαν μέσω των θεσμοθετημένων οργάνων τους, προκειμένου να διατηρήσουν ανταγωνιστικό έναν κλάδο ιστορικής και οικονομικής σημασίας για την ευρωπαϊκή ευημερία.

Πιο αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα αναλυθεί το θεωρητικό πλαίσιο άσκησης εμπορικής πολιτικής της ΕΕ, αναφορικά με τον χάλυβα, από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι σήμερα και θα εξετασθεί ο τρόπος που αυτή συνέβαλλε στην προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με την υπογραφή μιας σειράς Ευρωπαϊκών Συνθηκών όπως: η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1951, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1957, η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 και η Συνθήκη της Λισσαβόνας το 2007.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει μία προσπάθεια ανάδειξης, με την χρήση περιγραφικής στατιστικής, της σημασίας της βιομηχανίας χάλυβα στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Περίοδο αναφοράς θα αποτελέσει το χρονικό διάστημα από το 2005 μέχρι 2015. Πιο συγκεκριμένα, θα αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο οι μεταβολές στην παραγωγή, στην ζήτηση και στις διεθνείς εμπορικές ροές χάλυβα επιδρούν στην διαμόρφωση μακροοικονομικών δεικτών ευρωπαϊκής οικονομικής ευημερίας όπως: το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) και η απασχόληση.

Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας θα αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο τα επίσημα θεσμικά όργανα της ΕΕ προσπάθησαν μέσω της λήψης μέτρων εμπορικής πολιτικής να προστατέψουν την βιομηχανία χάλυβα σε περιόδους κρίσεων από το 1945 και μετά. Θα γίνει μία σύντομη ιστορική αναδρομή στις παγκόσμιες

οικονομικές κρίσεις ενώ θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην πρόσφατη κρίση του 2007 και στις συνέπειες της, που επέτειναν τον διεθνή ανταγωνισμό, οδηγώντας τρίτες χώρες στην λήψη μέτρων εμπορικής άμυνας και προστατευτισμού καθώς και στην υιοθέτηση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών απειλώντας την επιβίωση της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας.

Η μεθοδολογία ανάπτυξης θα πραγματοποιηθεί με βιβλιογραφική επισκόπηση και λήψη στοιχείων περιγραφικής στατιστικής από: επίσημες πηγές της ΕΕ, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Χάλυβα (Worldsteel), τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό (Eurofer) και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι η παρούσα εργασία θα αποτελέσει μία προσπάθεια αποτύπωσης της αμφίδρομης σχέσης του χάλυβα με την ευρωπαϊκή ευημερία μέσα από το τρίπτυχο: ιστορία, οικονομία, κοινωνία ενώ παράλληλα θα δοθεί έμφαση στον ρόλο της εμπορικής πολιτικής ως μέσο προστασίας και διασφάλισης της σχέσης αυτής. Με τον τρόπο αυτό ο αναγνώστης θα αποκομίσει θεωρητική και πρακτική άποψη για τον ρόλο του χάλυβα στα ευρωπαϊκά οικονομικά και πολιτικά δρώμενα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η στρατηγική σημασία του Χάλυβα στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

1.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα πραγματοποιηθεί μία ιστορική αναδρομή προκειμένου να αναδειχθεί η στρατηγική σημασία του χάλυβα στην ανοικοδόμηση της σύγχρονης Ευρώπης του 21^{ου} αιώνα, της άνθισης του εμπορίου και της ειρήνης, μέσα από μία διαδικασία οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης.

Θα αναλυθεί το θεωρητικό πλαίσιο λήψης μέτρων από πλευράς των ευρωπαϊκών κρατών, για την προστασία και ενίσχυση της χαλυβουργίας τους, στα πλαίσια μίας εξελισσόμενης μεταξύ τους εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας. Η εν λόγω συνεργασία θεμελιώθηκε στην βάση ενός θεσμοθετημένου κανονιστικού

πλαίσιου¹ που οδήγησε στην δημιουργία μίας Οικονομικής και Πολιτικής Ένωσης, με την ονομασία Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.2 Ο Χάλυβας και η Ευρώπη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι του 20^{ου} αιώνα προσέδωσαν στην βαριά βιομηχανία του χάλυβα ιδιαίτερη βαρύτητα για την προάσπιση της ασφάλειας των εθνών κρατών και την θεμελίωση της εθνικής τους κυριαρχίας. Πιο αναλυτικά, ο χάλυβας χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή τανκς, πολεμικών πλοίων, μαχητικών αεροσκαφών και σιδηροδρόμων προκειμένου να μεταφερθούν τα πολεμοφόδια στα πεδία μάχης του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (World steel association, 2012).

Οι αυξημένες ανάγκες της ευρωπαϊκής πολεμικής μηχανής σε χάλυβα την περίοδο εκείνη, οδήγησαν στην κρατικοποίηση της βαριάς βιομηχανίας χάλυβα που γρήγορα τέθηκε υπό εθνικό έλεγχο, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί εντατικά στην οργάνωση της εθνικής άμυνας.

Ο γεωγραφικός χάρτης παραγωγής χάλυβα στην Ευρωπαϊκή ήπειρο την δεκαετία 1940-1950 βρίσκει μία μικρή γεωγραφική περιοχή που εκτείνεται από την περιοχή Σαάρ της Γερμανίας μέχρι και την Δυτική Ρηνανία-Βεστφάλια (περιοχή Ρουρ) και τα Γαλλοβελγικά σύνορα, να συγκεντρώνει τα περισσότερα εργοστάσια παραγωγής χάλυβα. (Groenendijk & Hospers, 2002) .

Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου βρίσκει τα ευρωπαϊκά κράτη εξαντλημένα σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο ενώ το όραμα του Βρετανού Ηγέτη Τσόρτσιλ για την ανασυγκρότηση της ευρωπαϊκής ηπείρου με την δημιουργία των «Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης» φαντάζει ως μόνη ελπίδα και εγγύηση για την ειρήνη, την ασφάλεια και την ελευθερία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016).

Το όραμα ανοικοδόμησης της Ευρώπης της ειρήνης προϋπέθετε την εντατική εκμετάλλευση της ήδη, συγκεντρωμένης γεωγραφικά, βαριάς βιομηχανίας παραγωγής χάλυβα. (Groenendijk & Hospers, 2002, σ. 602).

Η ζήτηση χάλυβα δεν προορίζεται πλέον για την κατασκευή τανκς και όπλων. Παίρνει την μορφή κατασκευαστικής ζήτησης για την επισκευή των κατεστραμμένων

¹ Ιδρυτικές Συνθήκες ΕΚΑΧ το 1951, ΕΟΚ το 1957, Συνθήκη Μάαστριχτ το 1992, Συνθήκη της Λισσαβόνας 2007 για την θεσμοθέτηση μίας Κοινής Εμπορικής Πολιτικής.

κτιρίων, την κατασκευή γεφυρών, σιδηροδρόμων και οδικών δικτύων που τα τελευταία χρόνια έλαβε την μορφή καταναλωτικής ζήτησης για αυτοκίνητα, προϊόντα μαζικής κατανάλωσης, ηλεκτρικές συσκευές και είδη οικιακής χρήσης (World steel association, 2012, σσ. 21 - 22).

Θα λέγαμε, λοιπόν, ότι ο χάλυβας αποτελεί τομέα «κλειδί» τόσο για την στρατηγική του πολέμου, όσο και για την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία σε καιρό ειρήνης λόγω της σταδιακής ενσωμάτωσής του ολοένα και περισσότερο, στην καθημερινότητα των ευρωπαίων μετά το τέλος του πολέμου.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα Χάλυβα (ΕΚΑΧ)

Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδοτεί την σταδιακή ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου ενώ τα ευρωπαϊκά κράτη αρχίζουν σταδιακά να εισάγουν και να εξάγουν χάλυβα σε δασμολογικό καθεστώς.

Το σχέδιο Schuman² το 1949 για την ίδρυση ενός υπερεθνικού ευρωπαϊκού οργανισμού που θα ασκεί εποπτεία στην διαχείριση των πλουτοπαραγωγικών πηγών άνθρακα χάλυβα αφαιρώντας από την Γερμανία τον απόλυτο έλεγχο της εθνικής βιομηχανίας χάλυβα αποτέλεσε γαλλική πρωτοβουλία και βασική στρατηγική επιδίωξη της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, προκειμένου η Γερμανία να ανακτήσει την εθνική της κυριαρχία ως ευρωπαϊκό κράτος μακριά από τον χιτλερικό απομονωτισμό.

Τα πέντε ευρωπαϊκά κράτη Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία συμφώνησαν με την πρόταση του Γάλλου υπουργού Εξωτερικών,³ φοβούμενα ότι η Γερμανία θα εκμεταλλεύονταν το απόλυτο πλεονέκτημά της στην παραγωγή χάλυβα, εγείροντας εμπορικούς φραγμούς, με σκοπό να στερήσει από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες την ευκαιρία για ταχύτερη οικονομική και πολιτική ανασυγκρότηση. (Alter & Steinberg, 2007) .

Ο τότε Γερμανός καγκελάριος Adenauer υπέρμαχος του ευρωπαϊκού προσανατολισμού και της ανασυγκρότησης της γερμανικής οικονομίας αποδέχθηκε το Σχέδιο Schuman δηλώνοντας : «.....Το σχέδιο αυτό αποτελεί την απαρχή μιας

² Πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Γαλλικής Δημοκρατίας

³ Σχέδιο Schuman

προσπάθειας ομοσπονδιοποίησης της Ευρώπης»⁴ (Groenendijk & Hospers, 2002, p. 604).

Στην κατεύθυνση αυτή τα έξι ευρωπαϊκά κράτη Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία και Γαλλία αποδέχθηκαν ομόφωνα το Σχέδιο Schuman για οικονομική και εμπορική συνεργασία στον τομέα του χάλυβα σε υπερεθνικό επίπεδο. Έτσι, το 1951 στο Παρίσι προέβησαν στην υπογραφή της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα Χάλυβα (ΕΚΑΧ) .

Η σύναψη της εν λόγω συνθήκης αποσκοπούσε στον κοινό έλεγχο, σχεδιασμό και στην κοινή εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών ευρωπαϊκών πηγών χάλυβα και άνθρακα με την δημιουργία μιας κοινής αγοράς (Weidenfeld & Wolfgang, 1997, σ. 7).

Η νέα κοινή αγορά θα συνέβαλλε στην ανάπτυξη της οικονομίας, της απασχόλησης και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των κρατών μελών της νέας Κοινότητας (Groenendijk & Hospers, 2002, σ. 605).

Στην κατεύθυνση αυτή και σύμφωνα με το άρθρο 4 της Ιδρυτικής Συνθήκης ΕΚΑΧ λήφθηκαν μέτρα δασμολογικής προστασίας και ποσοτικών περιορισμών κατά την εισαγωγή και εφαρμόστηκαν πρακτικές ενίσχυσης του ενδοευρωπαϊκού εμπορίου. Οι πρακτικές αυτές περιλάμβαναν την κατάργηση των δασμολογικών εμποδίων και την καθιέρωση του ελεύθερου εμπορίου μεταξύ των ιδρυτικών κρατών μελών της (Oberender & Ruter, 1993).

Όσον αφορά το εμπόριο με Τρίτες Χώρες, αυτό θα διεξάγονταν με την λήψη ενιαίων εμπορικών μέτρων και χωρίς δασμολογικές διαφοροποιήσεις από πλευράς των Κρατών Μελών της Κοινότητας (Groenendijk & Hospers, 2002, σ. 602).

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η ΕΚΑΧ αποτέλεσε μία προσπάθεια δημιουργίας ανταγωνιστικού κλίματος στον τομέα του χάλυβα μέσω του συντονισμού σε υπερεθνικό επίπεδο των επιμέρους εμπορικών πολιτικών των κρατών μελών της, προς αποφυγή των εμπορικών στρεβλώσεων και των πολιτικών διακρίσεων που δημιουργούσε ο απόλυτος κρατικός παρεμβατισμός (Groenendijk & Hospers, 2002).

⁴ Δήλωσε στο Bainbridge (1997,p.7)

Κύρια θεσμικά όργανα της ΕΚΑΧ αποτέλεσαν: η Ανώτατη Αρχή , το Συμβούλιο, η Συνέλευση και το Δικαστήριο. Η Ανώτατη Αρχή είχε αρμοδιότητα την εποπτεία της αγοράς, την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού, καθώς και τη διαφάνεια των τιμών (Eur-Lex, 2010).

Σύμφωνα με το άρθρο 46 της Συνθήκης, η Ανώτατη Αρχή⁵ όφειλε να συλλέγει στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες δημοσιεύοντας προγνώσεις αναφορικά με το εμπόριο, την ζήτηση και τα επίπεδα παραγωγής χάλυβα. Επιπλέον, ήταν αρμόδια για την ενθάρρυνση της συντονισμένης ανάπτυξης και ενίσχυσης των επενδύσεων στον τομέα αυτό (Oberender & Ruter, 1993).

Στο άρθρο 54 της Συνθήκης καταγράφεται η υποχρέωση των παραγωγών των κρατών μελών να αναφέρουν τα επενδυτικά τους σχέδια στην Ανώτατη Αρχή, όταν αυτά υπερβαίνουν το ανώτατο επιτρεπτό όριο, χωρίς όμως η Ανώτατη Αρχή να έχει δικαίωμα απαγόρευσης των εν λόγω επενδύσεων (Oberender & Ruter, 1993).

Το Συμβούλιο των Υπουργών διασφάλιζε την προσαρμογή και τον συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών, με εκείνες της Ανώτατης Αρχής, ενώ η Συνέλευση που απαρτιζόταν από αντιπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων ασκούσε ελεγκτικές αρμοδιότητες. Τέλος το Δικαστήριο εξασφάλιζε την τήρηση του Δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της Συνθήκης (Eur-Lex, 2010)

Αναφορικά με τον τομέα των επενδύσεων, η ΕΚΑΧ μέσω των θεσμικών οργάνων της μπορούσε να παραχωρεί εγγυήσεις για τα δάνεια που λάμβαναν οι χαλυβουργίες των κρατών μελών της κατευθύνοντας τις επενδύσεις χωρίς όμως να τις χρηματοδοτεί.

Ο προϋπολογισμός και το ενεργητικό της ΕΚΑΧ προέρχονταν από εισφορές επί της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα και από τη σύναψη δανείων. Οι εισφορές προορίζονταν για την κάλυψη διοικητικών δαπανών και δαπανών που διατίθενται για την ενθάρρυνση της τεχνικής και οικονομικής έρευνας και της μη επιστρεπτέας ενίσχυσης που προβλέπεται για ενέργειες αναπροσαρμογής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010).

⁵ Η σημερινή Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων⁶ προς τις χαλυβουργίες με σκοπό τον αθέμιτο ανταγωνισμό και την θέσπιση ευνοϊκών τιμών για συγκεκριμένους παραγωγούς απαγορεύονταν σύμφωνα με το άρθρο 60 της ιδρυτικής συνθήκης ΕΚΑΧ, ενώ οι παραγωγοί ήταν υποχρεωμένοι να δημοσιεύουν τις λίστες παραγωγής τους. (Oberender & Ruter, 1993).

Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 58, όπως θα δούμε και στο 3^ο Κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, σε περιπτώσεις που παρουσιάζονταν δυσλειτουργίες στην ενιαία αγορά χάλυβα λόγω των ευρύτερων συνθηκών της παγκόσμιας οικονομίας⁷, η Ανώτατη Αρχή νομιμοποιούνταν να κηρύξει τον τομέα της χαλυβουργίας σε καθεστώς «έκδηλης κρίσης» θεσπίζοντας στην συνέχεια σύστημα ποσοτικών ορίων στην παραγωγή και κατώτατες τιμές πώλησης (Oberender & Ruter, 1993). Επιπλέον, στο άρθρο 74 της Συνθήκης προβλέπονταν η επιβολή ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές από τρίτες χώρες, ειδικότερα όταν οι εισαγόμενες ποσότητες ήταν τέτοιες που αποτελούσαν απειλή για την εγχώρια κοινή αγορά. (Oberender & Ruter, 1993).

Παρόλο που η ΕΚΑΧ συμπεριλάμβανε διατάξεις προώθησης του εμπορίου χαλυβουργικών προϊόντων, η κύρια ευθύνη για την χάραξη επίσημης εμπορικής πολιτικής εξακολουθούσε να αποτελεί μέριμνα των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών μελών. Ωστόσο η ΕΚΑΧ ήταν εξουσιοδοτημένη να ορίζει μέγιστους και ελάχιστους δασμολογικούς συντελεστές και να ελέγχει την χορήγηση αδειών εξαγωγής και εισαγωγής, διατηρώντας το δικαίωμα ενημέρωσης για όλες τις εμπορικές συνθήκες που συνάπτονταν σε διμερές επίπεδο μεταξύ κρατών στον τομέα του χάλυβα (Oberender & Ruter, 1993).

Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της η ΕΚΑΧ αναδείχθηκε σε επιτυχημένο μοντέλο οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας, ενθαρρύνοντας τους Υπουργούς Εξωτερικών των έξι κρατών μελών της, να εξετάσουν το ενδεχόμενο επέκτασης αυτής της συνεργασίας για την δημιουργία μίας κοινής αγοράς και στους υπόλοιπους τομείς της εμπορικής και οικονομικής δραστηριότητας τους. (Μούσης, 2015, σ. 15)

⁶ Γνωστές και ως επιδοτήσεις

⁷ Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πετρελαϊκή κρίση το 1973 και η πρόσφατη οικονομική κρίση του 2007

Στα πλαίσια αυτά και κατόπιν σύντομων διαπραγματεύσεων το 1957 υπογράφηκε η Συνθήκη της Ρώμης από τους «Έξι»⁸ γνωστή και ως συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ).

1.4 Ο χάλυβας και η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΟΚ

Η νεοσυσταθείσα Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε ως αποστολή, την επέκταση της κοινής αγοράς, την χάραξη κοινής πολιτικής στον τομέα της γεωργίας και του εμπορίου⁹ μέσω της προοδευτικής σύγκλισης των πολιτικών των κρατών μελών, καθώς και την θέσπιση τελωνειακής ένωσης με ενιαίο τελωνειακό δασμολόγιο.

Απώτερος στόχος της ήταν να προάγει: την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, την αυξημένη σταθερότητα, την ταχεία άνοδο του βιοτικού επιπέδου και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών της. (Eur-Lex, 2010).

Η τελωνειακή ένωση της ΕΟΚ συμπληρώθηκε με κοινή εμπορική πολιτική σε όλους τους τομείς δραστηριότητας σε κοινοτικό και όχι εθνικό επίπεδο, ενώ παράλληλα θεσπίστηκε ενιαίος οικονομικός χώρος, στον οποίο κυριαρχούσε ο ελεύθερος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων.

Τα προϊόντα Άνθρακα και χάλυβα εξαιρούνταν από το ελεύθερο εμπόριο προϊόντων και υπηρεσιών της ΕΟΚ, καθόσον καλύπτονταν από την προηγούμενη Συνθήκη ΕΚΑΧ. (Eur-Lex, 2010).

Στο σημείο αυτό είναι κρίσιμο να διευκρινίσουμε ότι η συνθήκη ΕΚΑΧ εξακολουθούσε να ισχύει παράλληλα με την Συνθήκη ΕΟΚ το ίδιο και τα θεσμικά της όργανα.

Τα κύρια θεσμικά όργανα της ΕΟΚ ήταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αποτελούσαν κοινά όργανα και για τις δύο κοινότητες (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ). Για τον λόγο αυτό μία πρώτη θεσμική τροποποίηση της ΕΚΑΧ ήταν αναγκαία και πραγματοποιήθηκε με τη Συνθήκη Συγχώνευσης της 8^{ης} Απριλίου 1965, η οποία.

⁸ Τα έξι ιδρυτικά μέλη της ΕΚΑΧ

⁹ Άρθρα 110 έως και 116 της ιδρυτικής Συνθήκης ΕΟΚ

τέθηκε σε ισχύ το 1967, ιδρύοντας ένα ενιαίο Συμβούλιο και μια ενιαία Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ).

Πενήντα έτη μετά την έναρξη ισχύος της, η συνθήκη ΕΚΑΧ έληξε όπως προβλεπόταν στις 23 Ιουλίου 2002, δίνοντας τέλος στο δίλημμα που είχε δημιουργηθεί για ανανέωση ή κατάργησή της μετά από επαναλαμβανόμενες τροποποιήσεις της. Η Επιτροπή πρότεινε μια προοδευτική ενσωμάτωση των διατάξεων της ΕΚΑΧ στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας¹⁰.

Πιο συγκεκριμένα στην Συνθήκη της Νίκαιας το 2001 και λίγο πριν την λήξη της ΕΚΑΧ, επισυνάφθηκε πρωτόκολλο σχετικά με τις χρηματοοικονομικές συνέπειες λήξης της συνθήκης ΕΚΑΧ καθώς και με τον τρόπο διαχείρισης του ταμείου έρευνας για τον άνθρακα και το χάλυβα. Το πρωτόκολλο αυτό ρύθμισε τη μεταβίβαση και ενσωμάτωση όλων των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της ΕΚΑΧ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Eur-Lex, 2010).

Έτσι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ) και εν συνεχεία η ΕΕ ανέλαβαν τις διεθνείς υποχρεώσεις που απέρρεαν από την εκπνοή και κατάργηση της ΕΚΑΧ, εφαρμόζοντας πλέον τους κανόνες εμπορίου της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Ειδικότερα, τα τομεακά μέτρα εμπορίου για τα προϊόντα σιδήρου και χάλυβα της ΕΚΑΧ εμπίπτουν πλέον στο πεδίο αρμοδιότητας της εμπορικής πολιτικής της ΕΚ και έχουν ενταχθεί στο Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο για όλα τα εμπορεύματα με βάση την Συνδυασμένη Ονοματολογία¹¹ της ΕΕ, η οποία θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2658/87. Το Κοινό Εξωτερικό δασμολόγιο περιλαμβάνει ενιαίους κανόνες δασμολόγησης των εισαγομένων εμπορευμάτων με βάση την ενιαία κωδικοποίηση που βασίζεται στο Εναρμονισμένο Σύστημα Περιγραφής και

¹⁰ Η Συνθήκη που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ το 1992 αποτελείται από δύο διαφορετικές αλλά αλληλένδετες Συνθήκες :Την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και την συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

¹¹ Η συνδυασμένη Ονοματολογία σκοπό έχει να διευκολύνει την εφαρμογή του Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου με βάση το Εναρμονισμένο Σύστημα Περιγραφής και Κωδικοποίησης των εμπορευμάτων (ΕΣ) με βάση δηλαδή τον ενιαίο τρόπο περιγραφής των εμπορευμάτων που είναι κοινός για όλα τα κράτη του κόσμου και έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων (Κυπριακή Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών, 2016)

Κωδικοποίησης των εμπορευμάτων¹². Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ενιαία εφαρμογή της δασμολογικής πολιτικής της Κοινότητας αναφορικά με τις εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων χάλυβα ενώ τηρούνται και στατιστικά στοιχεία εμπορίου (Κυπριακή Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών, 2016).

1.5 Ο Χάλυβας η Συνθήκη της Λισσαβόνας και η Κοινή Εμπορική Πολιτική (ΚΕΠ).

Οι μεγαλύτερες μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εμπορικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου και του χάλυβα, πραγματοποιούνται με την Συνθήκη της Λισσαβόνας που υπογράφηκε από 27 κράτη μέλη της ΕΕ το 2007. Με την εν λόγω συνθήκη η Ευρωπαϊκή Ένωση αποκτά πλέον νομική προσωπικότητα, αντικαθιστώντας την προηγούμενη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ενώ η Κοινή Εμπορική Πολιτική (ΚΕΠ) τίθεται πλέον στο επίκεντρο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ και αποτελεί στρατηγικής σημασίας τομέα για την ενίσχυση της ανάπτυξης.

Μέσω της ΚΕΠ διαμορφώνονται οι εμπορικές σχέσεις της ΕΕ με άλλα κράτη, σύμφωνα με τις ενιαίες αρχές της GATT¹³ και του ΠΟΕ¹⁴, που αποσκοπούν κυρίως στην ενίσχυση του ελεύθερου εμπορίου και στην μείωση των δασμολογικών εμποδίων.

Έτσι μετά και τον Γύρο διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης¹⁵ το 1993 στον τομέα των βιομηχανικών προϊόντων¹⁶ οι δασμοί μειώθηκαν κατά 33% ενώ το 40% των εισαγωγών της ΕΕ σε βιομηχανικά αγαθά γίνεται πλέον χωρίς δασμούς (Μούσης, 2015, σσ. 529-530)

Τα κράτη μέλη της ΕΕ λόγω της ΚΕΠ συμμετέχουν πλέον ως Ευρωπαϊκή Κοινότητα και εκπροσωπούνται από την Επιτροπή, ενώ παράλληλα αποτελούν ως κράτη έθνη συμβαλλόμενα μέρη στην συμφωνία GATT.

¹² Η κωδικοποίηση αυτή έχει καθιερωθεί από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τελωνείων προκειμένου ο τρόπος περιγραφής των εισαγομένων ή εξαγομένων εμπορευμάτων να είναι ενιαίος για όλες τις χώρες.

¹³ Βλέπε Παράρτημα 1 για GATT

¹⁴ Βλέπε Παράρτημα 1 για ΠΟΕ

¹⁵ Με τον γύρο της Ουρουγουάης αναθεωρήθηκαν ορισμένοι κανόνες και πειθαρχίες της GATT

¹⁶ Σε αυτά εντάσσονται και τα χαλυβουργικά.

Η Επιτροπή αποτελεί βασικό θεσμικό όργανο άσκησης της ΚΕΠ και αναλαμβάνει όλη την ευθύνη των διαπραγματεύσεων στους κόλπους του ΠΟΕ. Συμμετέχει στις εργασίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας για την Ανάπτυξη ΟΟΣΑ, διατηρώντας παράλληλα σχέσεις και με άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, το G7 και το G20 (Μούσης, 2015, p. 517).

Επιπλέον, διαδραματίζει ενεργό ρόλο στις διαπραγματεύσεις για σύναψη νέων συμφωνιών εμπορίου υποβάλλοντας προτάσεις τις οποίες εν συνεχεία εγκρίνει το Συμβούλιο, ενώ αποφασίζει και για την εφαρμογή των μέτρων της ΚΕΠ (Sieglinde, 2013).

Με λίγα λόγια η Επιτροπή σε συνεργασία με το Κοινοβούλιο και με την έγκριση του Συμβουλίου καθορίζει και τροποποιεί το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο, διαπραγματεύεται και συνάπτει εμπορικές και τελωνειακές συμφωνίες, εναρμονίζει τα μέτρα απελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών, επεξεργάζεται την πολιτική των εξαγωγών και λαμβάνει μέτρα εμπορικής άμυνας (ΜΕΑ) σε περιπτώσεις αθέμιτων εμπορικών πρακτικών και ενίσχυσης των ΑΞΕ¹⁷ (Μούσης, 2015, σ. 520).

Στα πλαίσια αυτά το εμπόριο χάλυβα, όπως και οι υπόλοιποι τομείς εμπορίου των κρατών μελών της Ε.Ε, παρακολουθείται στενά μέσω της ΚΕΠ και διέπεται από τους γενικούς κανόνες της GATT και του ΠΟΕ που έχουν ενσωματωθεί στο ευρωπαϊκό δίκαιο.

Σύμφωνα με την Συνθήκη της Λισσαβόνας¹⁸ βασικό στόχο της ΚΕΠ αποτελεί η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και η λήψη μέτρων που συμβάλλουν στην μείωση των τελωνειακών δασμών και την ενίσχυση των ΑΞΕ (Sieglinde, 2013, σ. 11).

Στην κατεύθυνση αυτή χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα μέσα άσκησης εμπορικής πολιτικής όπως: το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο, το κοινό καθεστώς εισαγωγών, το κοινό καθεστώς εξαγωγών και η σύναψη διεθνών εμπορικών συμφωνιών με τρίτες χώρες που αναλύονται παρακάτω.

¹⁷ Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναδειχθεί σε μεγάλη εμπορική δύναμη παγκοσμίως αποτελώντας ταυτόχρονα έναν από τους μεγαλύτερους αποδέκτες ΑΞΕ (Μούσης, 2015, σ. 517).

¹⁸ Άρθρο 206 Συνθήκη για την λειτουργία της ΕΕ.

1.5.1 Ο χάλυβας και το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο

Σύμφωνα με το Κοινό Τελωνειακό Δασμολόγιο (ΚΤΔ) όλα τα κράτη μέλη εφαρμόζουν ενιαίους δασμούς κατά την εισαγωγή εμπορευμάτων¹⁹ από τρίτες χώρες στα πλαίσια των χαμηλών δασμών που θέτει η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) και τελευταία ο ΠΟΕ (Μούσης, 2015, σ. 521). Οι τροποποιήσεις των δασμών και συνεπώς του ΚΤΔ αποφασίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μούσης, 2015, σ. 79).

1.5.2 Ο χάλυβας και το κοινό καθεστώς εισαγωγών

Όσον αφορά το κοινό καθεστώς εισαγωγών αυτό περιλαμβάνει: α) την εφαρμογή κοινών κανόνων από τα κράτη μέλη όσον αφορά τις εισαγωγές, οι οποίες θεωρούνται ελεύθερες και δεν υπόκεινται σε ποσοτικό περιορισμό και β) την λήψη κοινών μέτρων εμπορικής άμυνας (ΜΕΑ).

Σκοπός χρήσης του κοινού καθεστώτος εισαγωγών ως μέσο άσκησης εμπορικής πολιτικής, αποτελεί η εξομάλυνση των τιμών των εισαγομένων πρώτων υλών ή τελικών προϊόντων χάλυβα με τις τιμές της ευρωπαϊκής αγοράς κατά τέτοιο τρόπο που να μην προκαλείται ζημία στους εγχώριους παραγωγούς (Μούσης, 2015, σ. 522).

Έτσι σε περιπτώσεις που εισαγωγές προϊόντων τρίτων χωρών απειλούν με ζημία τον ευρωπαϊκό κλάδο παραγωγής χάλυβα, η ΕΕ μέσω της Επιτροπής μπορεί αρχικά να θέσει τις εν λόγω εισαγωγές σε ευρωπαϊκή επιτήρηση²⁰ και εφόσον διαπιστώσει ότι ο όγκος των εισαγωγών πραγματικά προκαλεί ζημία στην εγχώρια αγορά να λάβει μέτρα διασφάλισης²¹ (Μούσης, 2015, σ. 523).

Στις περιπτώσεις που Τρίτη χώρα εξάγει προϊόντα χάλυβα στην ΕΕ σε τιμή χαμηλότερη από την τιμή πώλησης στην εγχώρια αγορά της, χρησιμοποιώντας μία αθέμιτη εμπορική πρακτική γνωστή ως «ντάμπινγκ», η Επιτροπή νομιμοποιείται να

¹⁹ Συμπεριλαμβάνονται και τα προϊόντα χάλυβα Κεφ.72 και Κεφ.73 του ΚΤΔ

²⁰ Ζητείται η προσκόμιση εγγράφου εισαγωγής κατά την εισαγωγή των εμπορευμάτων

²¹ Τροποποιούνται οι κανόνες εισαγωγής των προϊόντων. Ζητείται άδεια εισαγωγής και περιορίζεται η διάρκεια ισχύος της.

λάβει ΜΕΑ για λογαριασμό των κρατών μελών της που περιλαμβάνουν την επιβολή δασμών αντιντάμπινγκ²² (Μούσης, 2015, σ. 525).

Σε άλλη περίπτωση όταν τρίτες χώρες επιδοτούν την παραγωγή, κατασκευή και μεταφορά εξαγόμενου χάλυβα, του οποίου η εισαγωγή στην ΕΕ βλάπτει το ενδοκοινοτικό εμπόριο, τα ΜΕΑ που λαμβάνονται κατά των εισαγωγών που αποτέλεσαν αντικείμενο επιδότησης²³ από την Τρίτη χώρα, είναι οι αντισταθμιστικοί δασμοί (Μούσης, 2015, σσ. 524-525). Το ύψος των αντισταθμιστικών δασμών ρυθμίζεται κατά τρόπο τέτοιο που να αντισταθμίζεται η ζημία που προκλήθηκε στους ευρωπαϊούς παραγωγούς από τις επιδοτήσεις τρίτων χωρών.

Στον τομέα των χαλβουργικών προϊόντων η λήψη ΜΕΑ αποτελεί το κυριότερο μέσο άσκησης εμπορικής πολιτικής, προκειμένου να προστατευθεί η εγχώρια αγορά από κακόβουλες εμπορικές επιθέσεις Τρίτων χωρών. Στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα γίνει εκτενέστερη αναφορά σε τέτοιες περιπτώσεις.

1.5.3 Ο χάλυβας και το κοινό καθεστώς εξαγωγών

Όσον αφορά το κοινό καθεστώς εξαγωγών ως μέσο άσκησης εμπορικής πολιτικής αυτό εφαρμόζεται σε περιπτώσεις που μία έκτακτη εξέλιξη της αγοράς προκαλεί έλλειψη ενός προϊόντος. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή ξεκινάει μια διαδικασία διαβούλευσης και πληροφόρησης προκειμένου να εντοπίσει και να αναλύσει τα δασμολογικά εμπόδια που τίθενται στις τρίτες χώρες κατά παρέκκλιση των διεθνών κανόνων εμπορίου (Μούσης, 2015, σσ. 528-529). Η προώθηση των εξαγωγών αποτελεί στρατηγικής σημασίας προτεραιότητα της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ.

1.5.4 Ο χάλυβας και οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση μας για τα μέσα άσκησης εμπορικής πολιτικής δεν παραλείπουμε να αναφέρουμε την σύναψη διεθνών εμπορικών συμφωνιών από πλευράς ΕΕ με τρίτες χώρες. Τέτοιες είναι οι Συνθήκες στα πλαίσια του

²²

²³ Επιδότηση θεωρείται η χρηματοδότηση από δημόσιες αρχές ή από ιδιωτικό φορέα ,η άμεση μεταφορά κεφαλαίων, η εγγύηση για δάνεια , τα φορολογικά κίνητρα κλπ.

Γενικευμένου Συστήματος Προτιμήσεων και οι Συμφωνίες ελευθέρου εμπορίου, οι οποίες βασίζονται στο αμοιβαίο άνοιγμα των αγορών (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016).

Τα χαλυβουργικά προϊόντα έχουν αποτελέσει πεδίο διεθνούς διαπραγμάτευσης στα πλαίσια σύναψης συμφωνιών ελευθέρου εμπορίου με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Συμφωνία Ελευθέρου εμπορίου της ΕΕ με την Κορέα, που προβλέπει μείωση των εισαγωγικών δασμών στα χαλυβουργικά προϊόντα κατά 93% και αντίστοιχα την Εις Βάθος Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (DCFTA) με την Ουκρανία η οποία άρχισε να ισχύει το 2016²⁴ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016).

1.6 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο που προηγήθηκε αναλύθηκε η στρατηγική σημασία του χάλυβα στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, έτσι όπως αυτή αποτυπώθηκε με την λήψη θεσμοθετημένων μέτρων εμπορικής πολιτικής που εντάχθηκαν στις κύριες ευρωπαϊκές συνθήκες ίδρυσης και λειτουργίας της σημερινής ΕΕ.

Η καθόλα επιτυχής πορεία της ΕΚΑΧ που αποτέλεσε το πρώτο θεσμικό πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας για την λήψη εμπορικών μέτρων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα των χαλυβουργικών, στάθηκε αφορμή για τα ευρωπαϊκά κράτη να επεκτείνουν την συνεργασία τους και σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας με απώτερο σκοπό την οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση.

Την ΕΚΑΧ, διαδέχθηκε η ΕΟΚ για την δημιουργία της κοινής αγοράς σε όλους τους τομείς οικονομικής συνεργασίας και εν συνεχεία η ΕΕ με απώτερο σκοπό την οικονομική και πολιτική ένωση κρατών.

Σε όλη την ευρωπαϊκή εξελικτική διαδικασία ο χάλυβας αποτέλεσε την βιομηχανική βάση για την οικονομική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Για τον λόγο αυτό εντάχθηκε σε στενή παρακολούθηση τόσο σε εθνικό όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο με την χάραξη κοινής εμπορικής πολιτικής, έτσι όπως αυτή

²⁴Ο χάλυβας αποτελεί ένα μεγάλο κομμάτι των εξαγωγών της Ουκρανίας προς την ΕΕ. Η σταδιακή άρση των δασμολογικών εμποδίων στα πλαίσια αυτής της Συνθήκης Ελευθέρων Συναλλαγών αναμένεται να ενισχύσει το ελεύθερο εμπόριο στον τομέα αυτό.

μετεξελίχθηκε μετά και την Συνθήκη της Λισσαβόνας το 2007 στην σύγχρονη Κοινή Εμπορική Πολιτική (ΚΕΠ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η Πολιτική Οικονομία του Χάλυβα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

2.1 Εισαγωγή

Στις ενότητες που ακολουθούν, θα γίνει μία προσπάθεια να αναλυθεί με όρους μακροοικονομικής θεώρησης, η συμβολή του χάλυβα στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην διατήρηση του συγκριτικού της πλεονεκτήματος. Στην κατεύθυνση αυτή θα χρησιμοποιηθούν μεταβλητές κλειδιά όπως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και η απασχόληση.

Πιο αναλυτικά θα εξετασθεί: α) η σημασία του χάλυβα στην δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος στην ευρωπαϊκή οικονομία έναντι τρίτων χωρών, β) ο ρόλος του διεθνούς εμπορίου χάλυβα στην διαμόρφωση του εμπορικού ισοζυγίου, γ) η έμμεση σχέση χάλυβα και Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ΕΕ και δ) η συμβολή των κεφαλαίων που επενδύονται από τις πολυεθνικές εταιρείες χαλυβουργικών, με την μορφή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, στην διαμόρφωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της ΕΕ.

Τέλος, θα γίνει μία αναφορά στην σημαντική συμβολή του χάλυβα στον τομέα της απασχόλησης «τομέα κλειδί» για την κοινωνική και οικονομική ευημερία των ευρωπαίων πολιτών.

2.2 Ο Χάλυβας, η Ευρωπαϊκή οικονομία και το συγκριτικό πλεονέκτημα.

Η ευρωπαϊκή οικονομία αποτελεί μία ανοιχτή στο διεθνές εμπόριο οικονομία. Μέσω του διεθνούς εμπορίου τα ευρωπαϊκά κράτη διασυνδέονται μεταξύ τους αλλά

και με την παγκόσμια οικονομία, με την μορφή εμπορικών συναλλαγών που αφορούν στις εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών υπηρεσιών και κεφαλαίου (Nordhaus & Samuelson, 2000).

Σε ένα δυναμικό παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον ο στόχος επέκτασης του διεθνούς εμπορίου, αποκτά στρατηγική σημασία για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης (Nordhaus & Samuelson, 2000). Πιο συγκεκριμένα αυξάνει το παγκόσμιο προϊόν επιτρέποντας σε κάθε χώρα να εξειδικευθεί στον τομέα στον οποίο εμφανίζει συγκριτικό πλεονέκτημα (Krugman & Obstfeld, 2011, σ. 84).

Για τον λόγο αυτό τα κράτη μέλη της ΕΕ παρακολουθούν προσεκτικά, μέσω των θεσμοθετημένων οργάνων τους, τις ροές εξωτερικού εμπορίου αναπροσαρμόζοντας κατά περίπτωση τις οικονομικές και εμπορικές πολιτικές τους κατά τρόπο τέτοιο, που να διασφαλίζεται το συγκριτικό πλεονέκτημα της ευρωπαϊκής οικονομίας (Nordhaus & Samuelson, 2000).

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση των επιμέρους παραγόντων που προσδίδουν στην ευρωπαϊκή χαλυβουργία συγκριτικό πλεονέκτημα παγκοσμίως, καλό θα ήταν να προβούμε στην ετυμολογία του όρου «συγκριτικό πλεονέκτημα».

Ο όρος αυτός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το διεθνές εμπόριο και την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας και στηρίζεται στην ρικαρδιανή αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Σύμφωνα με την αρχή αυτή το διεθνές εμπόριο είναι επωφελές για τις χώρες που συναλλάσσονται, όταν αυτές εξάγουν αγαθά που παράγουν πιο αποτελεσματικά και εισάγουν αγαθά των οποίων η εγχώρια παραγωγή κρίνεται αναποτελεσματική (Krugman & Obstfeld, 2011, σ. 116).

Πιο συγκεκριμένα, το συγκριτικό πλεονέκτημα κάθε χώρας είναι αποτέλεσμα της σχετικής αφθονίας ή της σχετικής αδυναμίας που εμφανίζει στους συντελεστές παραγωγής της, κεφάλαιο και εργασία. Έτσι τα πιο αναπτυγμένα και πλούσια σε κεφάλαιο κράτη, όπως η ΕΕ, θα εξειδικευτούν στην παραγωγή και εξαγωγή αγαθών

εντάσεως κεφαλαίου²⁵, ενώ οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες με φθινό εργατικό δυναμικό θα εξειδικευτούν σε αγαθά εντάσεως εργασίας²⁶ (Cohn, 2009, σ. 320).

Το συγκριτικό πλεονέκτημα μίας οικονομίας διαφέρει από το απόλυτο. Προκειμένου να διευκρινιστεί η λεπτή διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις δύο έννοιες αναφέρουμε το χαρακτηριστικό παράδειγμα ΗΠΑ και ΕΕ. Παρόλο που οι ΗΠΑ είναι απόλυτα πιο αποτελεσματικές στην παραγωγή ρουχισμού και τροφίμων σε σχέση με την Ευρώπη έχοντας τις χαμηλότερες τιμές, η Ευρώπη διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα στον τομέα του ρουχισμού σε σχέση με τις ΗΠΑ γιατί τα ρούχα στην ΕΕ είναι σχετικά λιγότερο ακριβά σε σχέση με τις ΗΠΑ.

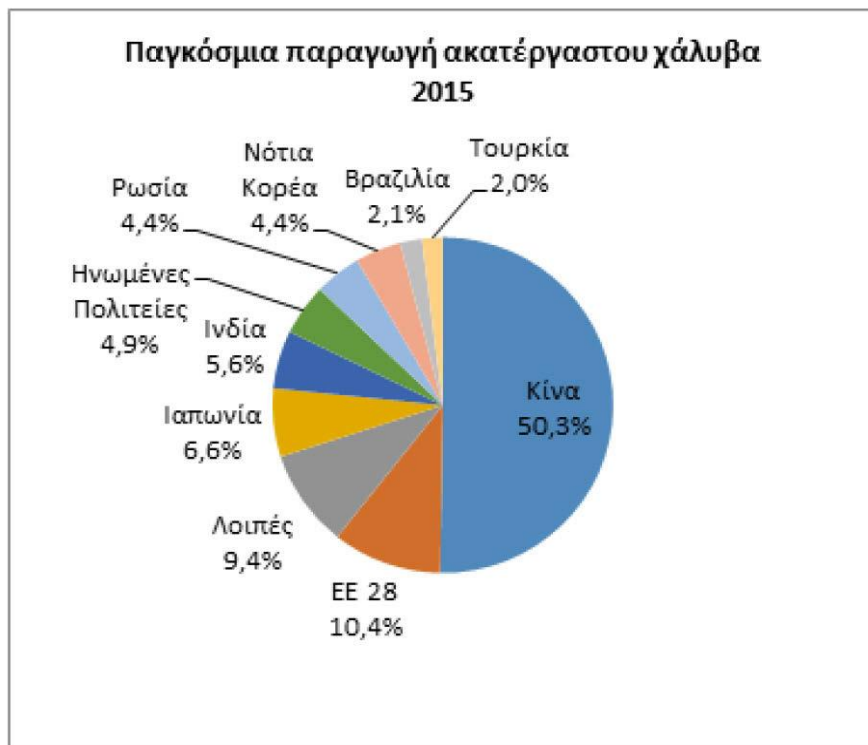
Όταν οι χώρες επικεντρώνονται στους τομείς του συγκριτικού τους πλεονεκτήματος σε συνθήκες ελεύθερου εμπορίου, τότε μπορούν να επωφεληθούν αντίστοιχα, αυξάνοντας την ποσότητα καταναλωτικών αγαθών που αντιστοιχούν στην ίδια ποσότητα εργασίας (Nordhaus & Samuelson, 2000, σ. 662)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή χάλυβα. Αποτελεί τον δεύτερο παραγωγό χάλυβα μετά την Κίνα παγκοσμίως, με παραγωγή που αγγίζει τους 170 εκατ. τόνους ακατέργαστου χάλυβα ετησίως όπως διαφαίνεται στο Διάγραμμα 2.1 που ακολουθεί:

²⁵ Τα προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου αποτελούν προϊόντα που η παραγωγή τους απαιτεί υψηλά επίπεδα κεφαλαίου για την απόκτηση υψηλής τεχνολογικής εξειδίκευσης και σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού σε σχέση με τα επίπεδα του συντελεστή εργασία (Ευρετήριο Οικονομικών Όρων, 2016) .

²⁶ Τα προϊόντων εντάσεως εργασίας αφορούν προϊόντα των οποίων η παραγωγή απαιτεί πιο εντατική χρήση του συντελεστή εργασία σε σχέση με τον συντελεστή κεφάλαιο.

Διαγραμμα 2- 1

Πηγή : Συμβούλιο της ΕΕ , 2016

Το συγκριτικό της πλεονέκτημα στον συγκεκριμένο τομέα παραγωγής, οφείλεται στις σύγχρονες ενεργειακά αποδοτικές ευρωπαϊκές εγκαταστάσεις με χαμηλές εκπομπές ρύπων, που παράγουν προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας²⁷ και τεχνολογικής εξειδίκευσης (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013).

Η καινοτομία, η χρήση υψηλής τεχνολογίας στα διάφορα στάδια παραγωγής, με επενδύσεις σε σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και το εργατικό δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης, είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας τα τελευταία χρόνια, αποκτώντας συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή προϊόντων υψηλής έντασης κεφαλαίου.

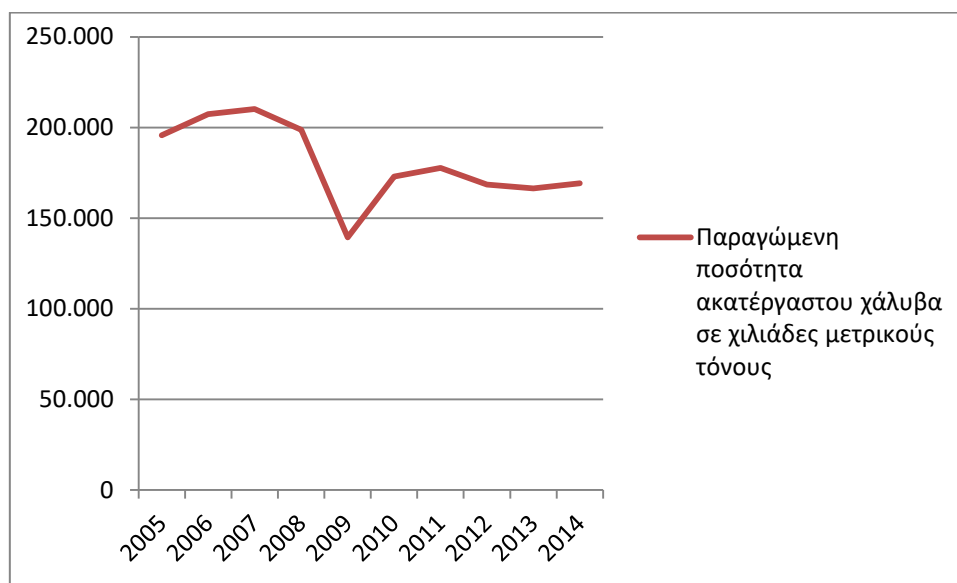
Στο Διάγραμμα 2.2 που ακολουθεί παρουσιάζεται η παραγωγή ακατέργαστου χάλυβα στην Ευρώπη των 28 την τελευταία δεκαετία 2005-2014 (World Steel Association, 2015).

²⁷ Προϊόντα που μπορούν να εξασφαλίσουν υψηλότερες τιμές και μεγαλύτερα κέρδη.

Διαγραμμα 2- 2

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΥ ΧΑΛΥΒΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ 28 ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

2005-2014

Πηγή :Worldsteel Association 2015

Έτσι για την ευρωπαϊκή οικονομία το διεθνές εμπόριο χάλυβα είναι ιδιαίτερα ευεργετικό και η Επιτροπή υποστηρίζει ένθερμα την πλήρη απελευθέρωσή του, στα πλαίσια πάντα των κανόνων που τίθενται από τον ΠΟΕ. Όταν μία χώρα, εταιρεία ή άτομο αγοράζουν χάλυβα από μία άλλη χώρα με σχετικά χαμηλότερη τιμή, επωφελούνται αμοιβαία, όπως και ο παραγωγός του προϊόντος της άλλης χώρας. Οι εισαγωγείς χάλυβα ικανοποιούν καλύτερα τις ανάγκες τους έχοντας περισσότερες επιλογές, ενώ ο παραγωγός της τρίτης χώρας επεκτείνει την αγορά πώλησης των προϊόντων του πέρα από τα εθνικά σύνορα.

Στα πλαίσια αυτά η ΕΕ εκμεταλλευόμενη το συγκριτικό της πλεονέκτημα στην παραγωγή χάλυβα επωφελείται αμοιβαία εξάγοντας χαλυβουργικά προϊόντα. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 2.1 που ακολουθεί η ΕΕ αποτελεί τον τρίτο σε παγκόσμια κατάταξη εξαγωγέα (Worldsteel Association, 2016)

Πίνακας 2- 1

ΟΙ 12 ΠΡΩΤΕΣ ΧΩΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΞΑΓΩΓΗ ΧΑΛΥΒΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2015

A/A	Τελικές Εξαγωγές	Μονάδα Μέτρησης σε εκατ. τόνους
1	Κίνα	111,6
2	Ιαπωνία	40,8
3	Ευρωπαϊκή Ένωση (28)	33,8
4	Νότιος Κορέα	31,2
5	Ρωσία	29,7
6	Ουκρανία	17,7
7	Τουρκία	15,0
8	Βραζιλία	13,7
9	Ταϊβάν, Κίνα	11,2
10	Ηνωμένες Πολιτείες	10,0
11	Ινδία	7,6
12	Καναδάς	6,0

Πηγή: Worldsteel Association 2016

Οι εξαγωγές χάλυβα όπως απεικονίζονται στον Πίνακα 2-1, αφορούν σε τελικά ή ημιτελή προϊόντα, όπως: υλικά σιδηροδρομικών γραμμών, γωνίες σχήματα, εξαρτήματα, ράβδους οπλισμού σκυροδέματος και θερμής έλασης, χαλύβδινα σύρματα, ελάσματα, φύλλα ψυχρής έλασης, πηνία, γαλβανισμένα μέταλλα επικαλυμμένα φύλλα, χαλύβδινους σωλήνες, ζάντες και άλλα προϊόντα.

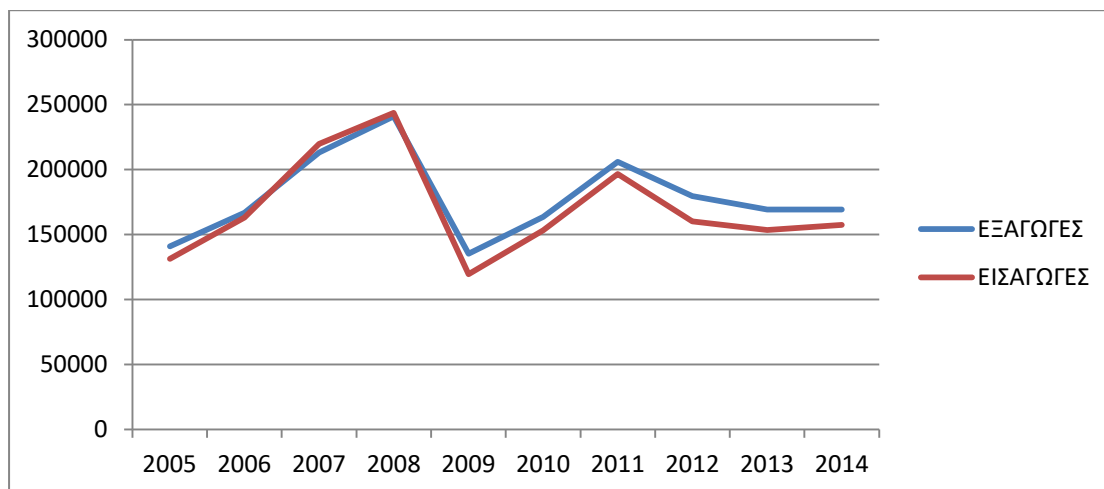
Παρόλες τις διεθνείς προκλήσεις και το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2007, η ευρωπαϊκή χαλυβουργία, εξακολουθεί την τελευταία δεκαετία να κατέχει συγκριτικό πλεονέκτημα αναφορικά με τις εξαγωγές χάλυβα διατηρώντας θετικό πρόσημο στο εμπορικό της ισοζύγιο.

Στο Διάγραμμα 2.3 που ακολουθεί απεικονίζεται το εμπορικό ισοζύγιο της ΕΕ αναφορικά με τα προϊόντα χάλυβα το οποίο φαίνεται πλεονασματικό με τις εξαγωγές να υπερσχύουν των εισαγωγών τα τελευταία χρόνια, προσδίδοντας στην ευρωπαϊκή οικονομία συγκριτικό πλεονέκτημα στο εξαγωγικό εμπόριο χάλυβα.

Διαγραμμα 2-3

ΕΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ –ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ

σε εκατομμύρια δολάρια

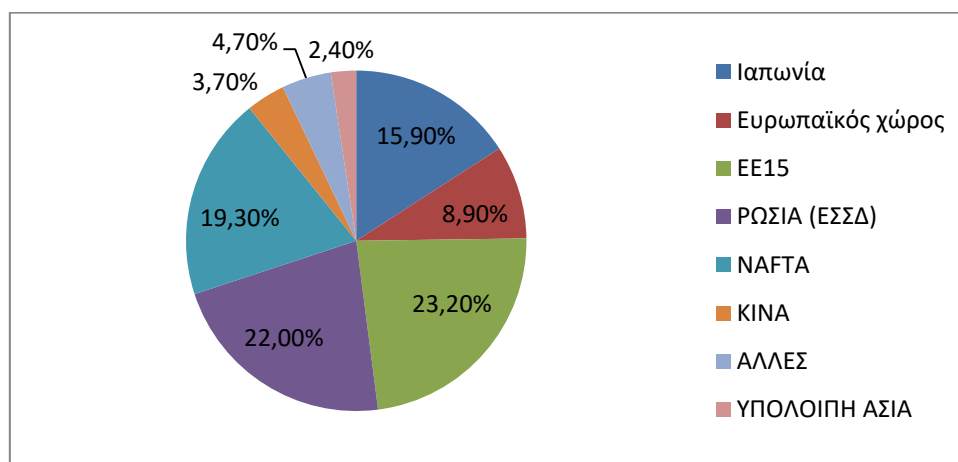

Πηγή: ΠΟΕ Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου 2015

Οι εξελίξεις στην παγκόσμια αγορά την τελευταία δεκαετία σε συνέχεια της παγκόσμιας ολοκλήρωσης σε οικονομικό επίπεδο άλλαξαν τον παγκόσμιο χάρτη παραγωγής χάλυβα και την μορφή του εξαγωγικού του εμπορίου

Διαγραμμα 2-4

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΧΑΛΥΒΑ ΤΟ 1975

Πηγή: ΠΟΕ Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου 2015

Συγκρίνοντας τα Διαγράμματα 2.1 και 2.4 παρατηρούμε ότι οι αναδυόμενες οικονομίες κυρίως της Ασίας, από το 1975 μέχρι σήμερα έχουν αυξήσει σημαντικά το μερίδιό τους στην παγκόσμια παραγωγή χάλυβα, ενώ αντίστοιχα οι αναπτυγμένες οικονομίες ανάμεσα σε αυτές και η ΕΕ το έχουν μειώσει.

Η σταδιακή πορεία της ευρωπαϊκής οικονομίας προς την ολοκλήρωση με την υπογραφή των συνθηκών ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΕ, οδήγησε τις εθνικές χαλυβουργίες στην αναζήτηση ευρωπαϊκού προσανατολισμού. Στα πλαίσια της πολιτικής ελεύθερου εμπορίου αναζήτησαν παγκόσμιο προφίλ, προκειμένου να διατηρήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, στον τομέα παραγωγής και εξαγωγικού εμπορίου καθώς και να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους (ΣΕΒ, 2013).

Ορισμένες ευρωπαϊκές χαλυβουργίες εξαγοράστηκαν και εξαγόρασαν αντίστοιχα χαλυβουργίες τρίτων χωρών. Η επιδίωξη μεγαλύτερου μεριδίου στις διεθνείς εξαγωγικές αγορές είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία θυγατρικών εταιρειών σε αναπτυσσόμενες χώρες. Τα φθηνά εργατικά χέρια των χωρών αυτών βοήθησαν τις ευρωπαϊκές χαλυβουργίες να υπερπηδήσουν τους εκάστοτε εμπορικούς φραγμούς που οι τρίτες χώρες έθεταν στις εξαγωγές τους (Cohn, 2009, σ. 452).

Η ευρωπαϊκή χαλυβουργία αποτελεί μία μεταποιητική βιομηχανία που εξαρτάται από την παραγωγή και τις τιμές των πρώτων υλών του άνθρακα οπτανθρακοποίησης και των σιδηρομεταλλευμάτων. Η παραγωγή τέτοιων πρώτων υλών σπανίζει στην Ευρώπη ενώ οι τιμές τους αυξάνονται με γοργούς ρυθμούς λόγω της αυξημένης ζήτησης από τις ραγδαία αναπτυσσόμενες χώρες Ινδία, Κίνα κ.λ.π (Cohn, 2009, σ. 452).

Στην κατεύθυνση αυτή οι ευρωπαϊκές εταιρείες χάλυβα υιοθέτησαν πολιτικές κάθετης ολοκλήρωσης²⁸ επενδύοντας σε επιχειρήσεις σιδηρομεταλλεύματος τρίτων χωρών, προκειμένου να αποκτήσουν άμεση πρόσβαση σε πρώτες ύλες, διατηρώντας για άλλη μια φορά το συγκριτικό τους πλεονέκτημα (Cohn, 2009, σ. 452).

Παράλληλα τα τελευταία χρόνια, αυξήθηκε η χρήση του ανακυκλωμένου χάλυβα (scrap) ως πρώτη ύλη στην ευρωπαϊκή μεταποιητική βιομηχανία, μειώνοντας την εξάρτηση της ΕΕ σε πρώτες ύλες από τρίτες χώρες. Η ανακύκλωση περιόρισε το κόστος και ανέδειξε τον χάλυβα σε ένα από τα πολυτιμότερα μέταλλα της σύγχρονης ευρωπαϊκής βιομηχανίας (Επιτροπή Ευρωπαϊκή, 2013).

²⁸ Οι εταιρείες διαλέγουν την κάθετη ολοκλήρωση όταν οι πρώτες ύλες και παραγωγικές εισροές που χρειάζονται για την παραγωγή του προϊόντος τους δεν είναι άμεσα διαθέσιμες. Μία κάθετα ολοκληρωμένη εταιρεία διαχωρίζει τα διαφορετικά στάδια παραγωγής της με τις εκροές ορισμένων από τις θυγατρικές της επιχειρήσεις να λειτουργούν ως εισροές για τις μητρικές. (Cohn, 2009, σ. 453)

Αξίζει να αναφερθεί ότι το 56% της σημερινής παραγωγής χάλυβα βασίζεται στην πρώτη ύλη του ανακυκλωμένου χάλυβα. Σε μία παγκόσμια οικονομία εντατικής εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, ο χάλυβας αποκτά μεγαλύτερη σημασία, ως «πολλαπλά» ανακυκλώσιμο υλικό που δεν χάνει την αξία του. Στην κατεύθυνση αυτή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέπτυξε σχέδια δράσης με θέμα την «κυκλική οικονομία» του χάλυβα» (Eurofer, 2015).

2.3 Ο Χάλυβας και η ευρωπαϊκή μακροοικονομική ευημερία.

2.3.1 Ο Χάλυβας και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

Μία ισχυρή χαλυβουργία αποτελεί τη βάση πολλών βιομηχανικών αξιακών αλυσίδων. Ο τομέας των κατασκευών, της αυτοκινητοβιομηχανίας, της βιομηχανίας κατασκευής μηχανολογικού, ηλεκτρονικού εξοπλισμού και ειδών οικιακής χρήσης αποτελούν τις κυριότερες πηγές ζήτησης χάλυβα. Στις βιομηχανίες αυτές ο χάλυβας χρησιμοποιείται ως ενδιάμεσο αγαθό, για την παραγωγή τελικών καταναλωτικών βιομηχανικών αγαθών υψηλής προστιθέμενης αξίας²⁹ (Eurofer, 2016).

Ο χάλυβας αποτελεί το πολυτιμότερο υλικό της αυτοκινητοβιομηχανίας του 21ου αιώνα. Χρησιμοποιείται για την κατασκευή κινητήρων χαμηλού βάρους, αντιρρυπαντικής τεχνολογίας και χαμηλής κατανάλωσης καυσίμου, καθώς και διάφορων άλλων μερών αυτοκινήτου. Όσον αφορά στον τομέα του μηχανολογικού εξοπλισμού, με χάλυβα κατασκευάζονται: ηλεκτρικά είδη οικιακής χρήσης, ηλεκτρονικές συσκευές, κινητά τηλέφωνα, υπολογιστές κλπ.

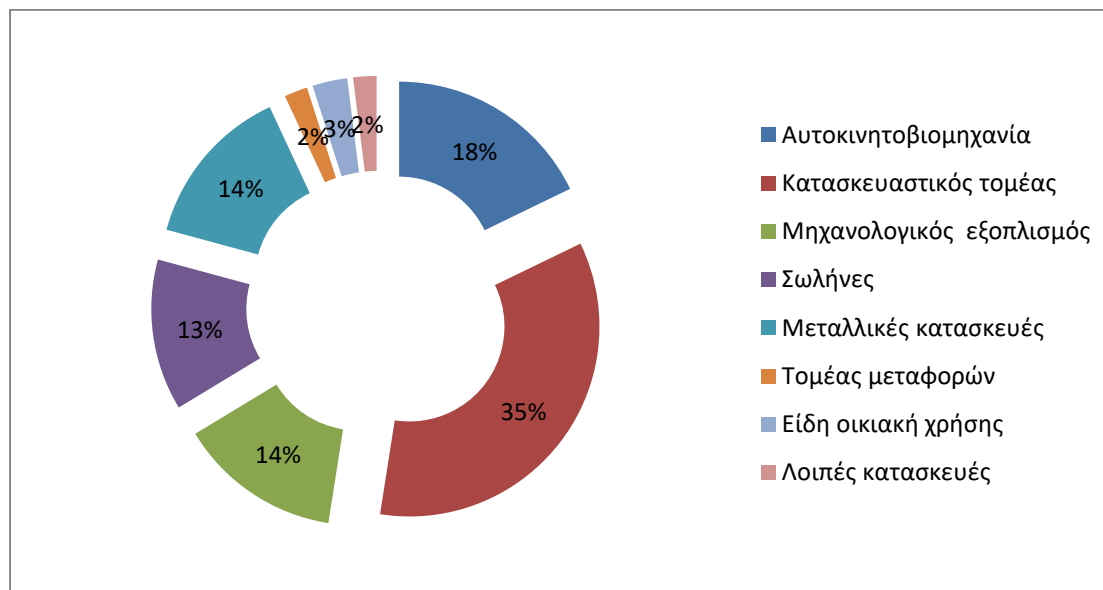
Στον κατασκευαστικό τομέα χρησιμοποιείται ως δομικό υλικό σκυροδέματος, για την ανοικοδόμηση και κατασκευή γεφυρών και αυτοκινητοδρόμων, όπως και για την κατασκευή σιδηροδρομικών γραμμών και μέσων μεταφοράς εμπορευμάτων, κοντέινερ, εμπορικών πλοίων και αεροσκαφών.

Στο Διάγραμμα 2.5 που ακολουθεί απεικονίζεται η κατανάλωση χάλυβα στην Ευρώπη ανά τομέα (Eurofer, 2012).

²⁹ η χρήση καινοτόμων μεθόδων υψηλής τεχνολογικής εξειδίκευσης καθορίζει την ποιότητα των τελικών προϊόντων και τους προσθέτει υψηλή προστιθέμενη αξία σε σχέση με προϊόντα τρίτων χωρών (Eurofer, 2016).

Διαγραμμα 2- 5

Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΧΑΛΥΒΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010

Πηγή :Eurofer 2012

Στον ενεργειακό τομέα, χαλύβδινοι σωλήνες μεταφέρουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο από χώρα σε χώρα δημιουργώντας ενεργειακά τόξα, εκατομμυρίων χιλιομέτρων, ενώ χάλυβας χρησιμοποιείται και για την κατασκευή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως ανεμογεννήτριες.

Στην καθημερινή μας ζωή, χάλυβας περιέχεται σε ένα ρολόι, σε ένα οικιακό σκεύος, στο κινητό μας τηλέφωνο, στα κοσμήματα που φοράμε, μέχρι και στα μουσικά όργανα που παίζουμε.

Ο χάλυβας προσθέτει στην βιομηχανική δραστηριότητα της Ευρώπης υψηλή προστιθέμενη αξία. Η χρήση του σχεδόν σε κάθε τομέα βιομηχανικής δραστηριότητας, τον καθιστά πολύτιμο αγαθό για την οικονομική και κοινωνική ευημερία των πολιτών ενώ η χαλυβουργία αποτελεί την «ραχοκοκαλιά» της ευρωπαϊκής οικονομίας.. (Eurofer, 2016).

Μεταφράζοντας σε όρους μακροοικονομίας την σχέση χάλυβα και ευρωπαϊκής οικονομικής ευημερίας, θα χρησιμοποιήσουμε τον δείκτη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Το ΑΕΠ είναι το μέτρο της αγοραίας αξίας όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μία χώρα στο

τέλος του έτους και αποτελεί το καλύτερο ευρέως διαθέσιμο μέτρο μέτρησης του επιπέδου μεγέθυνσης της οικονομίας (Nordhaus & Samuelson, 2000, σ. 33).

Με απλά λόγια το πραγματικό ΑΕΠ μετράει την συνολική παραγωγή των τελικών αγαθών και υπηρεσιών μιας χώρας σε ετήσια βάση. Τελικά προϊόντα θεωρούνται εκείνα που παράγονται και πωλούνται με σκοπό την κατανάλωση³⁰ ή την επένδυση³¹ (Nordhaus & Samuelson, 2000, σσ. 71-75).

Προκειμένου να υπολογιστεί το ΑΕΠ, αθροίζεται η προστιθέμενη αξία των τελικών προϊόντων σε κάθε στάδιο παραγωγής, είτε πρόκειται για καταναλωτικά αγαθά, είτε για επενδυτικά και υπηρεσίες. Δεδομένου ότι ο χάλυβας αποτελεί ενδιάμεσο αγαθό και όχι τελικό προϊόν δεν συμπεριλαμβάνεται στα τελικά προϊόντα που διαμορφώνουν το ΑΕΠ. Συμβάλλει όμως, στο μέτρο που η χρήση του στην παραγωγή προσδίδει υψηλή προστιθέμενη αξία στα τελικά προϊόντα.

Το γεγονός ότι σημαντικοί βιομηχανικοί τομείς, όπως οι αυτοκινητοβιομηχανίες, ο κατασκευαστικός τομέας και ο τομέας κατασκευής μηχανολογικού εξοπλισμού αποτελούν τις κύριες πηγές ζήτησης χάλυβα για την παραγωγή τελικών προϊόντων που διαμορφώνουν το ΑΕΠ, αποδεικνύει μία έμμεση σχέση ΑΕΠ και ζήτησης χάλυβα (Sekiguchi, 2015).

Ένας τρόπος να διεisdύσουμε στην σχέση αυτή, είναι να μετρήσουμε την συνολική ποσότητα χάλυβα που χρησιμοποιείται για να παραχθούν καταναλωτικά ή επενδυτικά τελικά προϊόντα η αξία των οποίων διαμορφώνει το ΑΕΠ (Wårell & Olsson, 2008).

Στο Διάγραμμα 2.6 που ακολουθεί απεικονίζεται η συνολική ποσότητα χάλυβα που χρησιμοποιείται για την παραγωγή προϊόντων που καταναλώνονται ή επενδύονται κατά άτομο με βάση στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Χάλυβα (Worldsteel) (Knoema.com, 2015).

³⁰ Καταναλωτικά προϊόντα

³¹ Επενδυτικά προϊόντα

Διαγράμμα 2-6

Πηγή: World Steel Association ³²

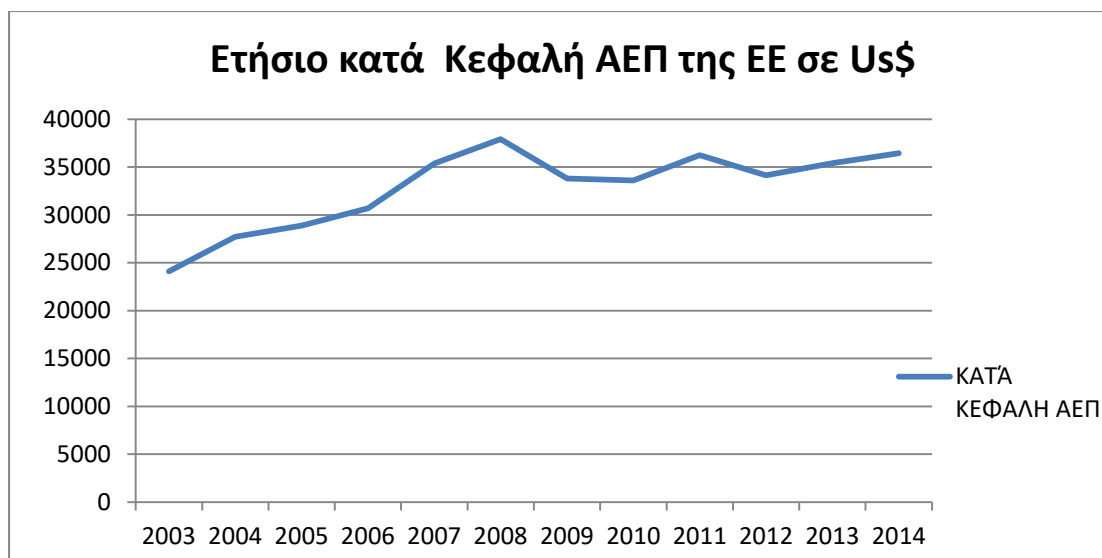
Δεδομένου ότι η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας μετράται με το κατά κεφαλήν εισόδημα που αντιστοιχεί στο κλάσμα ΑΕΠ/ανά κάτοικο, παραγόμενο δηλαδή ΑΕΠ ανά κάτοικο, η σχέση που πρέπει στην συγκεκριμένη περίπτωση να διερευνηθεί είναι η ποσότητα χάλυβα που καταναλώνεται κατά άτομο σε σχέση με το ΑΕΠ που παράγεται κατά άτομο (Wårell & Olsson, 2008).

Στο Διάγραμμα 2.7 απεικονίζεται το ΑΕΠ που παράγεται κατά άτομο στην ΕΕ σε ετήσια βάση .

Συγκρίνοντας τα Διαγράμματα 2.6 και 2.7 παρατηρούμε ότι η χρήση του χάλυβα αυξάνεται σε περιόδους που το ΑΕΠ μιας χώρας ακολουθεί αυξητική πορεία. Αυτό συμβαίνει διότι πολλές βιομηχανίες που χρησιμοποιούν χάλυβα π.χ αυτοκινητοβιομηχανία, βιομηχανία κατασκευών σκυροδέματος, μηχανολογικού εξοπλισμού κλπ, σε περιόδους οικονομικής ευημερίας, λόγω της αυξημένης ζήτησης που επικρατεί για αγορά καταναλωτικών αγαθών. αυξάνουν την παραγωγή τους και κατά συνέπεια την ζήτηση χάλυβα.

³² Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της knoema.com που παρέχει στατιστικά δεδομένα και αντλήθηκαν πρωτογενώς από τον Worldsteel Association <http://www.worldsteel.org/statistics/statistics-archive/yearbook-archive.html>.

Διαγραμμα 2-7

ΠΗΓΗ: WORLD BANK 2015³³

Αντιθέτως σε περιόδους ύφεσης η ζήτηση τόσο σε επίπεδο τελικών προϊόντων όσο και σε επίπεδο χάλυβα μειώνεται. Θα λέγαμε λοιπόν ότι η χρήση χάλυβα στην παραγωγική διαδικασία αυξάνεται όσο περισσότερο αναπτύσσονται οι οικονομίες (Wårell & Olsson, 2008).

Η σχέση αυτή είναι περισσότερο δυναμική στις ταχεία αναπτυσσόμενες χώρες, που οι ανάγκες για ανοικοδόμηση και δημιουργία υποδομών αυξάνουν ραγδαία την ζήτηση χάλυβα .

Έχει παρατηρηθεί, όμως, ότι μόλις οι οικονομίες φθάνουν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ανάπτυξης με κατά κεφαλή εισόδημα που φτάνει τα 28.253 \$, ο ρυθμός αύξησης της ζήτησης χάλυβα μειώνεται σε σχέση με αυτόν του ΑΕΠ. Αυτό εξηγείται διότι στις ανεπτυγμένες οικονομίες, όπως και στην ΕΕ, ο τομέας των υπηρεσιών διαδραματίζει ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στην διαμόρφωση του ΑΕΠ .

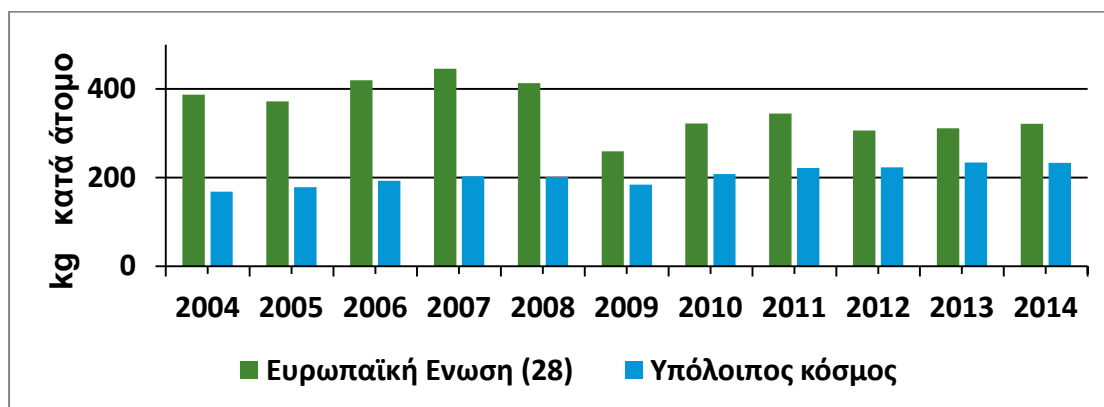
Στο Διάγραμμα 2.8 απεικονίζεται η κατά άτομο χρήση (ζήτηση) χάλυβα στην ΕΕ σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο. Τις πρώτες δεκαετίες ανοικοδόμησης της, η ΕΕ εμφανίζει υψηλά επίπεδα ζήτησης-χρήσης χάλυβα, τα οποία σταδιακά υποχωρούν

³³ Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της knoema.com που παρέχει στατιστικά δεδομένα και αντλήθηκαν πρωτογενώς από τον Worldsteel Association <http://www.worldsteel.org/statistics/statistics-archive/yearbook-archive.html>.

λόγω αναβάθμισης του ρόλου των υπηρεσιών στο διεθνές εμπόριο (Knoema.com, 2015). Οι σύγχρονες οικονομίες επενδύουν σε νέες καινοτομίες και ανακαλύπτουν νέα μέταλλα όπως το αλουμίνιο , το νικέλιο κλπ που επηρεάζουν αρνητικά την ζήτηση χάλυβα (Marketrealist, 2014). Παραταύτα τα επίπεδα ζήτησης χάλυβα στην ΕΕ παραμένουν υψηλά σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο (Sekiguchi, 2015).

Διαγραμμα 2- 8

Κατακεφαλή χρήση χάλυβα στην ΕΕ (kg ακατέργαστου χάλυβα)

Πηγή: Worldsteel association³⁴

Συνοψίζοντας τα προαναφερόμενα θα λέγαμε ότι ο χάλυβας αντικατοπτρίζει τους ρυθμούς ανάπτυξης μιας χώρας ή τις προοπτικές εξέλιξης της. Έτσι μία ισχυρή βιομηχανική ανάπτυξη στον τομέα της χαλυβουργίας και στους υπόλοιπους συνδεδεμένους με αυτήν βιομηχανικούς τομείς αντικατοπτρίζει οικονομίες που είναι ήδη ανεπτυγμένες ή αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς.

Στην κατεύθυνση αυτή, η Markit Economics, μια ανεξάρτητη παγκοσμίου επιπέδου εταιρεία, που παρέχει ορισμένες από τις πιο επιχειρηματικές έρευνες στον κόσμο, υιοθέτησε την χρήση ενός οικονομικού δείκτη PMI που παρακολουθείται στενά από τις χρηματοοικονομικές αγορές και βοηθά στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής, παρέχοντας ορισμένες από τις πλέον πρώιμες ενδείξεις οικονομικών επιδόσεων (Markit, 2016).

Ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (Purchasing Managers' Indexes™ – PMI) αποτελεί έναν αξιόπιστο δείκτη εκτίμησης της κατάστασης του μεταποιητικού

³⁴ Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της knoema.com που παρέχει στατιστικά δεδομένα και αντλήθηκαν πρωτογενώς από τον Worldsteel Association <http://www.worldsteel.org/statistics/statistics-archive/yearbook-archive.html>.

κλάδου γενικότερα³⁵, όπως και των επιμέρους κλάδων ειδικότερα. Έχει αποδειχθεί ότι αντικατοπτρίζει και συμβαδίζει με τους ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ, ενώ αποτελεί ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για βιομηχανικούς τομείς όπως και εκείνος του χάλυβα, που η δραστηριότητα τους εξαρτάται άμεσα από τις προβλέψεις του ΑΕΠ, προκειμένου να επενδύσουν ή να αναπροσαρμόσουν τις στρατηγικές τους στον τομέα των πωλήσεων, της παραγωγής και της γενικότερης ζήτησης .

Στον τομέα της χαλυβουργίας ο δείκτης PMI απεικονίζει σε μηνιαία βάση την οικονομία του ιδιωτικού τομέα χάλυβα, εξετάζοντας διάφορες μεταβλητές, όπως η παραγωγή, οι νέες παραγγελίες, τα επίπεδα αποθεμάτων, η απασχόληση και οι τιμές του κλάδου.

Τα στοιχεία αντλούνται από μηνιαίες έρευνες που πραγματοποιούνται σε επιλεγμένες χαλυβουργίες, ενώ οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι ίδιοι, έτσι ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση σε διεθνές επίπεδο (Markit, 2016).

Ο δείκτης PMI χρησιμοποιείται από επενδυτές επαγγελματίες προμηθειών στο μεταποιητικό κλάδο, ανώτερα διοικητικά στελέχη του επιχειρηματικού κύκλου και από οικονομικούς αναλυτές χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, προκειμένου να εκτιμηθεί το ύψος και η εξέλιξη του ΑΕΠ σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, οι κεντρικές τράπεζες πολλών σημαντικών οικονομιών χρησιμοποιούν τα δεδομένα επικουρικά, κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα επιτόκια (Markit, 2016).

Στο Διάγραμμα 2.9 αντικατοπτρίζεται ο ισχυρός συσχετισμός του δείκτη PMI με το ΑΕΠ της Ε.Ε (Markit, 2016).

Οι τιμές ενδιάμεσων αγαθών όπως ο χάλυβας επηρεάζουν έμμεσα την μεταποιητική βιομηχανία και ασκούν πίεση στις τιμές των τελικών προϊόντων του μεταποιητικού κλάδου (DILForientering, 2012).

Δεδομένου ότι ο χάλυβας αποτελεί ενδιάμεσο αγαθό στην μεταποιητική βιομηχανία, έχει αποδειχθεί ότι οι τιμές του συνδέονται άμεσα με τον δείκτη PMI του μεταποιητικού κλάδου της Ευρωζώνης και κατά συνέπεια με το ΑΕΠ (DILForientering, 2012).

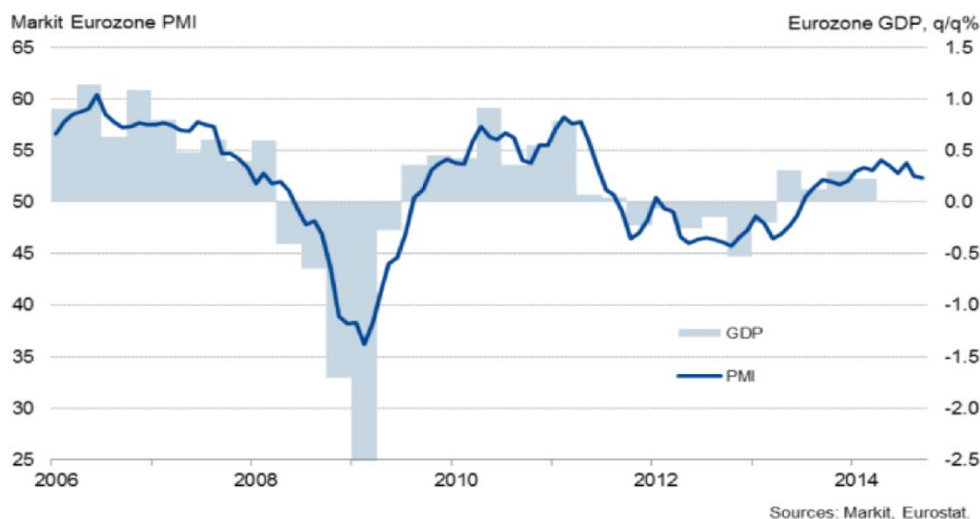
³⁵Σε αυτόν εντάσσονται και οι αυτοκινητοβιομηχανίες, ο τομέας των μεταφορών ο κλάδος κατασκευής μηχανολογικού εξοπλισμού κ.λ.π

Όταν η τιμή του δείκτη PMI αναφορικά με έναν κλάδο υπερβαίνει το όριο των 50 μονάδων αυτό συνεπάγεται ότι ο κλάδος εμφανίζει σημεία επέκτασης και ανάπτυξης.

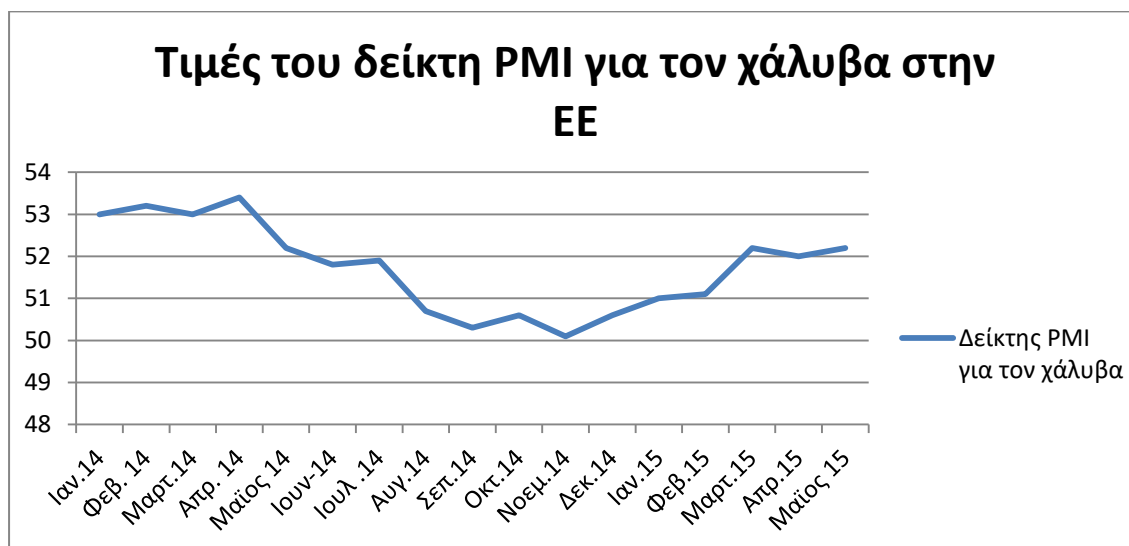
Διαγραμμα 2-9

ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ PMI ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΕΕ

Markit PMI and eurozone economic growth

Διαγραμμα 2-10

Πηγή: Markit Economics via Factiva, EY analysis 2015

Αντιθέτως όταν η τιμή είναι κατώτερη των 50 μονάδων ο κλάδος συρρικνώνεται εμφανίζοντας σημάδια ύφεσης. Στο Διάγραμμα 2.10 απεικονίζεται η διακύμανση του δείκτη PMI στην ΕΕ αναφορικά με τον χάλυβα τα έτη 2014-2015 η

οποία παρουσιάζει ανοδική πορεία με τάσεις ανάκαμψης τον Μάιο του 2015 φθάνοντας τις 52.2 μονάδες (EY, 2015).

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν, η ανοδική αυτή πορεία, αντικατοπτρίζει και μία προοπτική αύξησης του ΑΕΠ στην ΕΕ, γεγονός που ενθαρρύνει τα μακροπρόθεσμα επενδυτικά σχέδια στον τομέα της χαλυβουργίας και στον συνδεδεμένο με αυτήν τομέα μεταποίησης (Sieglinde, 2013) .

2.3.2 Ο Χάλυβας και η απασχόληση

Σύμφωνα με την μακροοικονομική θεωρία τα επίπεδα απασχόλησης μίας οικονομίας αντανakλούν τα επίπεδα οικονομικής της ανάπτυξης, μέσα από μία κυκλική σχέση, που θέλει την ανεργία να αυξάνεται, όταν το προϊόν πέφτει, συμπαρασύροντας την ζήτηση για εργασία (Nordhaus & Samuelson, 2000, σ. 35). Στόχοι της μακροοικονομικής πολιτικής κάθε χώρας αποτελούν το υψηλό ΑΕΠ, ο υψηλός δείκτης απασχόλησης και ένα σταθερό επίπεδο τιμών (Nordhaus & Samuelson, 2000).

Στην Ευρωπαϊκή βιομηχανία χάλυβα υπολογίζεται ότι απασχολούνται άμεσα 320.000 εργαζόμενοι υψηλής τεχνολογικής εξειδίκευσης και έμμεσα, εκατομμύρια άλλοι σε κλάδους που αποτελούν την κύρια πηγή ζήτησης του χάλυβα,. Τέτοιοι κλάδοι είναι: η αυτοκινητοβιομηχανία, οι κατασκευές μηχανολογικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, οι μεταφορές, ο κατασκευαστικός τομέας κ.λ.π. (Eurofer, 2016).

Οι εξελίξεις την τελευταία δεκαετία στον τομέα του χάλυβα θέλουν τις κινέζικες εξαγωγές να κατακλύζουν την εγχώρια ευρωπαϊκή αγορά. Η τελευταία στην προσπάθεια της να ανταπεξέλθει στον διεθνή ανταγωνισμό περιόρισε την παραγωγή και τα κέρδη της³⁶. Η δυσμενής αυτή συγκυρία, οδήγησε την ευρωπαϊκή χαλυβουργία σε σταδιακή μείωση του εργατικού δυναμικού της, που έφθασε σε ποσοστό 2% μέσα σε έναν χρόνο Πίνακας 2.2 (Eurofer, 2016).

Δεδομένου ότι η βιομηχανία χάλυβα, μαζί με την αυτοκινητοβιομηχανία, τις βιομηχανίες ηλεκτρολογικού και ηλεκτρονικού υλικού, τον τομέα μεταφορών και

³⁶ Οι πολιτικές ντάμπινγκ που υιοθετούνται πολλές φορές από πλευράς Κίνας δημιουργούν τα προβλήματα στην εσωτερική αγορά της Κοινότητας ή οποία λαμβάνει εμπορικά μέτρα άμυνας με την μορφή δασμών αντιντάμπινγκ.

ενέργειας, αποτελούν το μεγαλύτερο κομμάτι του ευρωπαϊκού βιομηχανικού τομέα ο οποίος απασχολεί το 25.2% εκ του συνόλου των εργαζομένων στην Ευρώπη, συμπεραίνουμε τον αντίκτυπο οποιασδήποτε μεταβολής του επιπέδου απασχόλησης τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο στον τομέα αυτό (Κnoema.Com, 2016).

Πίνακας 2- 2

Απασχόληση στον τομέα του χάλυβα ,2005-2015

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
-	403.426	406.025	416.198	378.685	364.034	359.755	348.721	334.978	328.044	320,000

Source: EUROFER 2016

Μία κρίση στον τομέα της χαλυβουργίας γρήγορα επεκτείνεται και στους λοιπούς τομείς της βιομηχανικής δραστηριότητας που χρησιμοποιούν τον χάλυβα ως ενδιάμεσο αγαθό.

Η μείωση της παραγωγής, συνεπάγεται και μείωση της ζήτησης εργασίας, που οδηγεί και σε μείωση της απασχόλησης, και σε άλλους συνδεδεμένους με τον χάλυβα τομείς της βιομηχανίας, του εμπορίου και των υπηρεσιών. Στην κατεύθυνση αυτή και σύμφωνα με την μακροοικονομική θεωρία, σε περιόδους που τα επίπεδα ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλά, δημιουργούνται πληθωριστικές πιέσεις που οδηγούν σε οικονομική δυσπραγία και ανησυχία.

Η απασχόληση σε έναν τομέα που απαριθμεί άμεσα 320.000 εργαζόμενους και έμμεσα μερικά εκατομμύρια, αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα στην διαμόρφωση του δείκτη απασχόλησης στην ΕΕ και την συγκράτηση των επιπέδων ανεργίας σε ανεκτά επίπεδα, με σκοπό την κοινωνική και οικονομική σταθερότητα.

2.4 Ο Χάλυβας και το ισοζύγιο πληρωμών της ΕΕ

Το ισοζύγιο πληρωμών της ΕΕ μας πληροφορεί για την συνολική χρηματοπιστωτική της θέση, καθώς και για την κατάσταση του εμπορίου και των ξένων επενδύσεων που αποτελούν σημαντικούς τομείς της δραστηριότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας (Cohn, 2009, σ. 206).

Στην ενότητα αυτή θα δούμε με ποιους τρόπους και σε ποιο βαθμό το εμπόριο χάλυβα και οι επενδύσεις που συνδέονται με τον τομέα αυτό, επηρεάζουν την συνολική εικόνα του ισοζυγίου πληρωμών.

Το ισοζύγιο πληρωμών αποτελείται από δύο επιμέρους ισοζύγια: το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών περιλαμβάνει το εμπορικό ισοζύγιο (εισαγωγές-εξαγωγές³⁷), το ισοζύγιο υπηρεσιών (εισαγωγές –εξαγωγές), τις πληρωμές εισοδήματος από επενδύσεις και τα εμβάσματα μεταναστών στρατιωτικών και ξένων εταιρειών (Cohn, 2009).

Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων μετρά τις μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες κεφαλαιακές ροές. Αυτές περιλαμβάνουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις και τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι επενδύσεις κεφαλαίου, σε ένα τμήμα εργοστασίου ή σε μια θυγατρική πολυεθνικής επιχείρησης στην οποία ο επενδυτής ασκεί επιρροή μέσω του δικαιώματος ψήφου που διατηρεί. Οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου αντίστοιχα αφορούν σε επενδύσεις σε ομόλογα ή μετοχές που δεν εγείρουν νομικό έλεγχο. (Cohn, 2009, σ. 209).

Όταν λοιπόν μία χώρα εμφανίζει πλεονασματικό ισοζύγιο πληρωμών σημαίνει ότι μειώνει το παθητικό της, τις εξωτερικές δηλαδή υποχρεώσεις της και αυξάνει τα αποθεματικά της³⁸.

Αντιθέτως, όταν μία χώρα εμφανίζει ελλειμματικό ισοζύγιο σημαίνει ότι αυξάνει τις εξωτερικές υποχρεώσεις της και μειώνει τα αποθεματικά της.

³⁷ Όταν ο όγκος των εισαγωγών είναι μεγαλύτερος από τον όγκο των εξαγωγών το ισοζύγιο θεωρείται ελλειμματικό. Όταν ισχύει το αντίστροφο το ισοζύγιο θεωρείται πλεονασματικό.

³⁸ Σε συνάλλαγμα.

Προκειμένου λοιπόν τα κράτη να χρηματοδοτήσουν το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών τους, είτε προβαίνουν σε εξωτερικό δανεισμό, είτε λαμβάνουν δημοσιονομικά μέτρα προσαρμογής, με μείωση των δημοσίων δαπανών και αύξηση της φορολογίας. Και στις δύο περιπτώσεις η οικονομική ανάπτυξη της χώρας επιβραδύνεται. Συνεπώς το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας αποτελεί έναν έμμεσο δείκτη της οικονομικής της κατάστασης.

Εξετάζοντας, λοιπόν, την επίδραση της οικονομικής δραστηριότητας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας στις επιμέρους μεταβλητές του ισοζυγίου πληρωμών της ΕΕ μπορούμε έμμεσα να αναδείξουμε την σημασία του χάλυβα στην ευρωπαϊκή οικονομία.

2.4.1 Ο χάλυβας και το εμπορικό ισοζύγιο εμπορευμάτων

Όπως αναφέραμε στην ενότητα 2.2 και όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 2.2 και στον Πίνακα 2.3 το εμπορικό ισοζύγιο της ΕΕ αναφορικά με τις εισαγωγές και εξαγωγές χάλυβα, εμφανίζει θετικό πρόσημο.

Η ΕΕ κατατάσσεται παγκοσμίως στην τρίτη θέση με βάση τις εξαγωγές της σε χάλυβα, συγκρατώντας με τον τρόπο αυτό το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο εμπορευμάτων της, τα τελευταία χρόνια. Η βαθμιαία αύξηση των καθαρών εξαγωγών της ΕΕ σε χάλυβα αντικατοπτρίζει και μία βαθμιαία επέκταση του διεθνούς εμπορίου στον τομέα αυτό.

Θεωρώντας ότι το εξωτερικό εμπόριο ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη και προάγει την αποτελεσματικότητα μιας οικονομίας συμπεραίνουμε ότι και το εξωτερικό εμπόριο χάλυβα, κρίνεται στρατηγικής σημασίας για την ευρωπαϊκή οικονομία, η οποία λαμβάνει μέτρα για την προστασία και ενίσχυσή του, όπως θα δούμε πιο αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο (Nordhaus & Samuelson, 2000, σ. 43).

Πίνακας 2- 3

Το εμπορικό ισοζύγιο της ΕΕ για τον σίδηρο και χάλυβα 2005-2014 σε εκατ. US \$

ΕΤΟΣ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΞΑΓΩΓΕΣ ³⁹	140824	166705	213191	240976	135286	163675	205971	179704	169331	169394
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	131360	163021	219774	243802	119627	153148	196747	160171	153409	157537
ΚΑΘΑΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	9.464	3.684	-6.583	-2.826	15.659	10.527	9.224	19.533	15.922	11.857

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου 2016

Η σύναψη εμπορικών σχέσεων με τρίτες χώρες και χώρες γειτνίασης της ΕΕ συνέβαλλαν στην ενίσχυση της εξαγωγικής επίδοσης της ΕΕ στον τομέα των χαλυβουργικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Σύναψη Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου με την Ν. Κορέα που προβλέπει μείωση των εισαγωγικών δασμών στα χαλυβουργικά προϊόντα κατά 93% και αντίστοιχα την Εις Βάθος Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (DCFTA) με την Ουκρανία η οποία άρχισε να ισχύει το 2016⁴⁰ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016).

Τόσο η Ν. Κορέα όσο και η Ουκρανία βρίσκονται στην κορυφή της παγκόσμιας κατάταξης χωρών με τα υψηλότερα επίπεδα παραγωγής χάλυβα (Worldsteel Association, 2016).

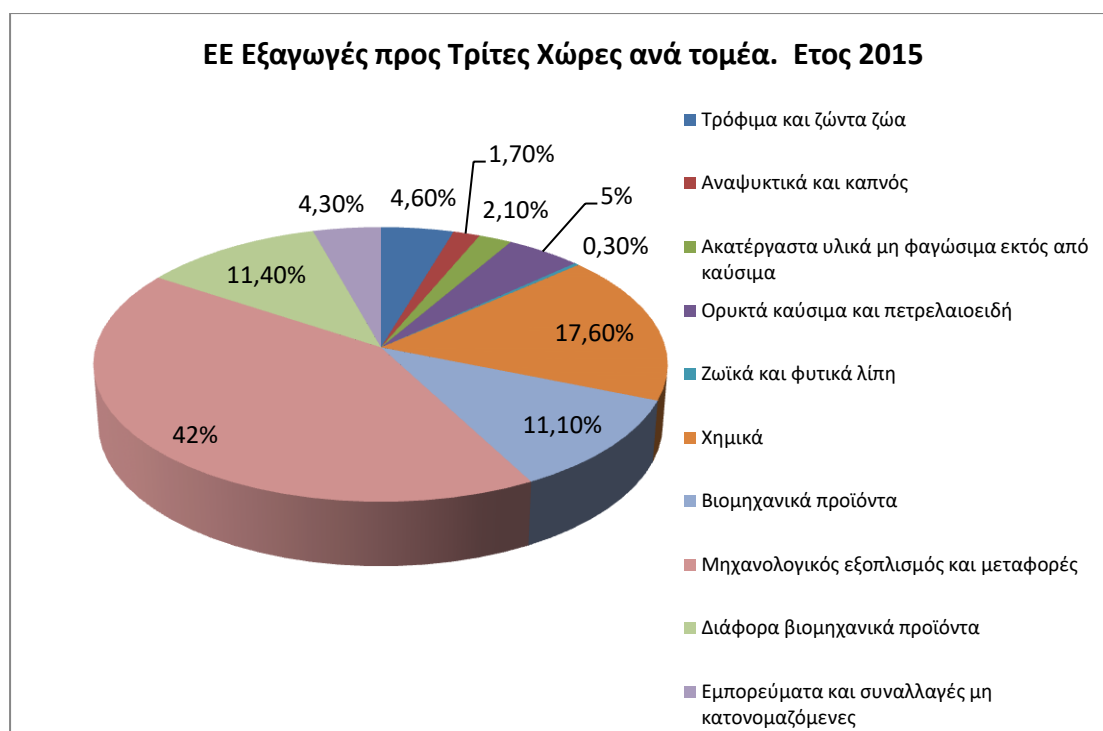
Επιπλέον, η ποιοτική αναβάθμιση των χαλυβουργικών προϊόντων της ΕΕ που εξάγονται και η μετατόπιση των εξαγωγών προς προϊόντα υψηλής τεχνολογικής εξειδίκευσης επέτρεψαν στα ευρωπαϊκά προϊόντα να συμμετάσχουν στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας εξάγοντας προϊόντα υψηλής κεφαλαιακής έντασης όπως: αυτοκίνητα, ηλεκτρολογικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015).

Στο Διάγραμμα 2.11 απεικονίζεται ξεκάθαρα ο εξαγωγικός προσανατολισμός της ΕΕ σε προϊόντα μεταποίησης και υψηλής κεφαλαιακής έντασης.

³⁹ Μονάδα μέτρησης σε αμερικάνικα δολάρια σε τρέχουσα τιμή (millions).

⁴⁰ Ο χάλυβας αποτελεί ένα μεγάλο κομμάτι των εξαγωγών της Ουκρανίας προς την ΕΕ. Η σταδιακή άρση των δασμολογικών εμποδίων στα πλαίσια αυτής της Συνθήκης Ελευθέρων Συναλλαγών αναμένεται να ενισχύσει το ελεύθερο εμπόριο στον τομέα αυτό.

Διαγραμμα 2- 11

Πηγή :Eurostat 2015

2.4.2 Ο χάλυβας και το ισοζύγιο κινήσεως κεφαλαίων

Όπως προαναφέραμε η ιστορία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας ξεκινά με τις χαλυβουργίες να τελούν υπό πλήρη εθνικό έλεγχο, αποτελώντας σύμβολα οικονομικής ισχύος των ευρωπαϊκών κρατών. Η ίδρυση της ΕΚΑΧ και η οικονομική συνεργασία έξι ευρωπαϊκών κρατών στον τομέα σιδήρου και χάλυβα, επέτρεψε τον συντονισμό μέσω ενός υπερεθνικού οργάνου, της Ανώτατης Αρχής, των επιμέρους εθνικών πολιτικών των κρατών μελών αναφορικά με τον τομέα αυτό. Τις δεκαετίες 1970, 1980 και 1990 η βιομηχανία χάλυβα σταδιακά πέρασε σε ιδιώτες ενώ η εγχώρια αγορά απελευθερώθηκε. (Trappmann, 2015, σ. 356).

Η σταδιακή φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, μετά και τον γύρο της Ουρουγουάης, με την μείωση των δασμών και των προστατευτικών μέτρων, διευκόλυνε την αύξηση του διεθνούς εμπορίου, απελευθερώνοντας τις εμπορικές συναλλαγές, στα πλαίσια συνεργασιών και συμφωνιών περιφερειακού και διακρατικού χαρακτήρα σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Η ευρωπαϊκή

χαλυβουργία στην προσπάθεια της να ανταπεξέλθει σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τεχνολογικά και επιχειρηματικά διεθνές «γίγνεσθαι», υιοθέτησε ανταγωνιστικές πρακτικές, προκειμένου να επιτύχει την επιβίωση και μεγέθυνσή της (Κυρκιλής, 2010, σ. 49).

Έτσι το εμπόριο χάλυβα διεθνοποιήθηκε, ενώ η ευρωπαϊκή χαλυβουργία δραστηριοποιείται σε υπερεθνικό πλέον επίπεδο με την μορφή πολυεθνικών εταιρειών, που επενδύουν σε συντελεστές παραγωγής τρίτων χωρών, προκειμένου να διατηρήσουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα.

Σήμερα οι πιο μεγάλες χαλυβουργίες στην ΕΕ είναι πολυεθνικές εταιρείες μεταξύ των οποίων η Arcelormittal, η Tata Steel, η γερμανική Thyssenkrupp και η ιταλική Riva Grup οι οποίες έχουν αποκτήσει σημαντικό μέγεθος και μερίδια αγοράς διεθνώς, εγκαθιδρύοντας θυγατρικές σε διάφορες χώρες, καινοτομώντας με νέες τεχνολογίες και προϊόντα.

Μέσα από μία διαδικασία συγχωνεύσεων και εξαγορών από άλλες εταιρείες τρίτων χωρών, η ευρωπαϊκή χαλυβουργία κατάφερε να παραμείνει στην κορυφή της παγκόσμιας κατάταξης παραγωγής χάλυβα για το έτος 2015, με τον όμιλο εταιρειών Arcelormittal στο Λουξεμβούργο να βρίσκεται στην πρώτη θέση και την γερμανική Thyssenkrupp στην δέκατη έκτη (Worldsteel, 2015).

Οι ανωτέρω εταιρείες επέκτειναν τις επιχειρήσεις τους με επενδύσεις στο εξωτερικό, δημιουργώντας θυγατρικές, για την παραγωγή ανάλογων με την χώρα προέλευσης προϊόντων, ξεπερνώντας τα δασμολογικά εμπόδια που οι τρίτες χώρες θέτουν στις εξαγωγές τους. Με τον τρόπο αυτό κατόρθωσαν να διατηρήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα στην εγχώρια αγορά τρίτων χωρών⁴¹ (Cohn, 2009, σ. 452).

Ένας άλλος τρόπος επέκτασης στο εξωτερικό αφορά σε επενδύσεις σε τρίτες χώρες για την δημιουργία θυγατρικών εταιρειών οι οποίες αναλαμβάνουν

⁴¹ Ο τρόπος αυτός επέκτασης των πολυεθνικών εταιρειών ονομάζεται οριζόντια ολοκλήρωση. (Cohn, 2009, σ. 452)

συγκεκριμένα στάδια παραγωγής των τελικών προϊόντων, οι εκροές των οποίων λειτουργούν ως εισροές στις μητρικές ευρωπαϊκές εταιρείες⁴².

Επιπλέον, προκειμένου να εξασφαλίσουν άμεση πρόσβαση σε πρώτες ύλες τρίτων χωρών με χαμηλές τιμές, οι ευρωπαϊκές χαλυβουργίες προέβησαν σε επενδύσεις που περιλαμβάνουν την εξαγορά εταιρειών παραγωγής πρώτων υλών σιδήρου και άνθρακα σε τρίτες χώρες.

Όλες οι παραπάνω επενδύσεις λαμβάνουν και έλαβαν την μορφή ΑΞΕ. Έτσι οι ευρωπαϊκές χαλυβουργίες προωθώντας ΑΞΕ αποκτούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε έναν ομοιογενή κόσμο, εφαρμόζοντας τεχνολογίες, καινοτομίες, προϊόντα και τεχνικές σε διάφορες χώρες. Η άνοδος των ΑΞΕ είναι αναγκαία για την αναπτυξιακή πορεία της ΕΕ στο μέλλον και εξαρτάται από την πρόοδο των ιδιωτικοποιήσεων και την δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και σταθερότητας στο έδαφός της.

Σε επίπεδο οικονομίας οι ΑΞΕ επιδρούν καταλυτικά στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας που αποδέχεται την επένδυση και της χώρας που επενδύει (Cohn, 2009, σσ. 452-466).

Πιο συγκεκριμένα η επίδραση αφορά στον λογαριασμό κίνησης κεφαλαίων της ΕΕ που μαζί με το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών συνθέτουν το ισοζύγιο πληρωμών της. Έτσι ένας πλεονασματικός λογαριασμός κίνησης κεφαλαίων, συνεπάγεται ότι η χώρα δανείζει κεφάλαια στο εξωτερικό, ενώ αντίστοιχα ένας ελλειμματικός, ότι η χώρα δανείζεται κεφάλαια από το εξωτερικό (ec.europa.eu). Σύμφωνα με πρόσφατα στατιστικά στοιχεία του 2015 η ΕΕ αποτελεί καθαρό δανειστή κεφαλαίων στο εξωτερικό (ec.europa.eu).

Όσον αφορά τις ΑΞΕ στον τομέα του χάλυβα, δεν κατέστη δυνατή η άντληση επίσημων στατιστικών στοιχείων. Ο χάλυβας εντάσσεται στον ευρύτερο τομέα των μετάλλων, για τον οποίο υπάρχουν στοιχεία που αναλύονται στον Πίνακα 2.4.

Όπως απεικονίζεται στον Πίνακα 2.4, η ΕΕ αποτελεί καθαρό εξαγωγέα ΑΞΕ στον τομέα των μετάλλων και του μηχανολογικού εξοπλισμού (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016).

⁴² Ο τρόπος αυτός επέκτασης των πολυεθνικών ονομάζεται κάθετη ολοκλήρωση (Cohn, 2009, σ. 453)

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η γερμανική χαλυβουργική ThyssenKrupp, η οποία το 2007 εκμεταλλεύομενη το χαμηλό ενεργειακό κόστος των ΗΠΑ, προέβη σε άμεση ξένη επένδυση στις ΗΠΑ, αποτελώντας τον μεγαλύτερο επενδυτή⁴³ στον τομέα του χάλυβα παγκοσμίως (Trappmann, 2015, σ. 364)

Οι εισροές κεφαλαίων ΑΞΕ μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη του ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών της ΕΕ. Επίσης αποτελούν και υποκατάστατο εμπορίου και εξαγωγών, όταν οι πολυεθνικές σταματούν τις εξαγωγές προς μία τρίτη χώρα και μέσω ΑΞΕ δημιουργούν μία εξαγωγική βάση στην χώρα αυτή, εξάγοντας προς την μητρική ή άλλες χώρες (Μπιτζενης, 2014, σ. 397).

Πίνακας 2- 4

ΑΞΕ της ΕΕ προς το εξωτερικό και από το εξωτερικό έτος αναφοράς 2011

	Εκροή (εκ.ευρώ)	Εισροή (εκ.ευρώ)
Σύνολο	4.940,90	3.768,10
Γεωργία και προϊόντα αλιείας	4,1	2,1
Ορυχεία και λατομεία	450,2	27,7
Μεταποίηση	1.245,80	374
Τρόφιμα και προϊόντα καπνού	181,6	82
Υφάσματα ξυλεία	58,1	11,5
Πετρελαιοειδή , χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα	442,8	139,3
Μέταλλα και μηχανολογικός εξοπλισμός	368,6	72,6
Οχήματα και μεταφορικά μέσα	75,4	39,1
Ηλεκτρική ενέργεια , φυσικό αέριο και κλιματισμός	63,7	17,7
Πόσιμο νερό και διαχείριση αποβλήτων	6	3,3
Κατασκευές	23,2	10,8
Υπηρεσίες	3.087,60	3.283,00
Άλλες δραστηριότητες	60,4	49,5

Πηγή: Eurostat 2014

Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Γερμανία έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στις ΑΞΕ με στόχο την εξαγωγική τους επέκταση προς Τρίτες χώρες, αποκομίζοντας υψηλά κέρδη, τα οποία επανεπενδύθηκαν σε ΑΞΕ σε μεταγενέστερο χρόνο (Κυρκιλής, 2010, σ. 192).

⁴³ Σε όρους Άμεσων ξένων επενδύσεων

Στην περίπτωση που ΑΞΕ εισρέουν στην ΕΕ από τρίτες χώρες πάλι αποκομίζονται οφέλη. Αυτά κυρίως αφορούν στην εισροή κεφαλαίου που αυξάνει την απασχόληση, την τεχνολογία και την τεχνογνωσία σε μεθόδους οργάνωσης, διοίκησης, μάρκετινγκ κτλ. (Κυρκιλής, 2010, σ. 202) Στον τομέα του χάλυβα πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις επιδίωξαν τα τελευταία χρόνια την εισροή ΑΞΕ έχοντας διαπιστώσει την अपαράμιλλη συμβολή τους στην τεχνολογική εξειδίκευση και καινοτομία για την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας (Mates & Socoliuc, 2012).

Οι ΑΞΕ έχουν ισχυρό θετικό αντίκτυπο σε χώρες με υψηλό επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης, μεγαλύτερο άνοιγμα στο διεθνές εμπόριο και στην χρηματιστηριακή τους αγορά. Η Ευρωπαϊκή οικονομία αποτελεί μία αναπτυγμένη οικονομία που διατηρεί όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις ενώ η εισροή ΑΞΕ σε αυτήν αφορά κυρίως τομείς υψηλής κεφαλαιακής έντασης⁴⁴ και τεχνολογικής εξειδίκευσης (Μπιτζενης, 2014, σσ. 397-398).

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση μας αναφορικά με την θετική επίδραση των ΑΞΕ, τόσο στην χαλυβουργία, όσο και στην ευρωπαϊκή οικονομία, θα λέγαμε ότι ο βαθμός θετικής επίδρασης κυμαίνεται, ανάλογα με την απορροφητικότητα των επιχειρήσεων της ΕΕ, στο να συλλάβουν και να εκμεταλλευτούν την τεχνολογική διάχυση που προσφέρουν οι εισερχόμενες ΑΞΕ και να ανταπεξέλθουν στο αυξανόμενο παγκόσμιο ανταγωνιστικό κλίμα (Μπιτζενης, 2014).

2.5 Ανακεφαλαίωση

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, αναδείχθηκε η σημασία του χάλυβα για την ευρωπαϊκή οικονομία, όπως αυτή αποτυπώνεται σε όρους μακροοικονομίας και πολιτικής οικονομίας.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην κατεύθυνση αυτή, είναι η θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος, το ΑΕΠ η απασχόληση και το ισοζύγιο πληρωμών. Αντλήθηκαν στατιστικά στοιχεία εμπορίου, απασχόλησης και άμεσων ξένων επενδύσεων σχετικά με τον χάλυβα, τα οποία αποτυπώθηκαν σε πίνακες και διαγράμματα προκειμένου να αναδειχθεί η συμβολή τους στην διαμόρφωση

⁴⁴ Ένας εξ αυτών και ο τομέας της χαλυβουργίας

μακροοικονομικών δεικτών μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Επιπλέον αποδείχθηκε ότι μεγέθη όπως η παραγωγή, οι νέες παραγγελίες, τα επίπεδα αποθεμάτων, η απασχόληση και οι τιμές στον κλάδο της χαλυβουργίας συνδέονται με την εξέλιξη του ΑΕΠ στην ευρωπαϊκή οικονομία αντικατοπτρίζοντας τους ρυθμούς ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας και τις προοπτικές εξέλιξής της.

Ο τομέας μεταποίησης μετάλλων στον οποίο ανήκει και ο χάλυβας αποτελεί το 40% της βιομηχανικής παραγωγής, της απασχόλησης, και των επιχειρήσεων που απαρτίζουν την ευρωπαϊκή βιομηχανία μετάλλου και χαρακτηρίζεται τομέας «κλειδί» για την οικονομική σταθερότητα και ευημερία της ΕΕ, σε ένα δυναμικό διεθνές περιβάλλον (Mates & Socoliuc, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Κοινή Εμπορική Πολιτική ασπίδα προστασίας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας από πλευράς ΕΕ απέναντι στον διεθνή ανταγωνισμό μετά και την πρόσφατη κρίση του 2007.

3.1 Εισαγωγή

Στο προηγούμενο κεφάλαιο αναδείξαμε την συμβολή της βιομηχανίας χάλυβα στην διατήρηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της ευρωπαϊκής οικονομίας, σε ένα δυναμικό διεθνές περιβάλλον. Δείκτες ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης συνδέθηκαν με μεγέθη όπως: τα επίπεδα παραγωγής και ζήτησης χάλυβα, η απασχόληση και οι ΑΞΕ στον τομέα των χαλυβουργικών προϊόντων. Αποδείχθηκε σε όρους μακροοικονομίας ότι η ευημερία της ευρωπαϊκής οικονομίας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ευημερία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας και αντίστροφα.

Στο παρόν κεφάλαιο λαμβάνοντας ως δεδομένη την ανωτέρω σχέση θα αναλύσουμε, τον τρόπο με τον οποίο η εμπορική πολιτική χρησιμοποιήθηκε από τα επίσημα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα ως μέσο προστασίας για την επιβίωση της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας και την εξέλιξή της σε μία σύγχρονη βιομηχανία διεθνικών

επιχειρήσεων. Για τον λόγο αυτό στην πρώτη ενότητα του παρόντος κεφαλαίου θα πραγματοποιηθεί μία σύντομη ιστορική αναδρομή στις κυριότερες κρίσεις της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας και θα αναφερθούν τα μέτρα εμπορικής πολιτικής που λήφθηκαν από πλευράς ΕΕ.

Εν συνεχεία στην δεύτερη ενότητα θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις μετά και την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 και θα αναλυθούν οι επιπτώσεις τους στην ευρωπαϊκή βιομηχανία χάλυβα. Τέλος στην τρίτη και τελευταία ενότητα του παρόντος κεφαλαίου θα παρουσιαστούν τα μέτρα εμπορικής πολιτικής που ελήφθησαν από την Επιτροπή προκειμένου να διατηρηθεί παγκοσμίως η ηγετική θέση της ΕΕ στον στρατηγικής σημασίας τομέα του χάλυβα.

3.2 Η ευρωπαϊκή χαλυβουργία και οι διεθνείς εξελίξεις από το 1951 μέχρι σήμερα. Σύντομη ιστορική αναδρομή

Οι δύο πρώτες δεκαετίες λειτουργίας της ΕΚΑΧ αποδείχθηκαν ιδιαίτερα επωφελείς για την ευρωπαϊκή χαλυβουργία. Η ανάγκη για ανοικοδόμηση της κατεστραμμένης Ευρώπης οδήγησε σε αύξηση της ζήτησης χάλυβα και κατά συνέπεια σε αύξηση της παραγωγής του Πίνακας 3.1 , που σταδιακά οδήγησε στην αύξηση της απασχόλησης. Έτσι η δραστηριότητα του κλάδου γρήγορα επεκτάθηκε σε όλη την Δυτική Ευρώπη (Trappmann, 2015).

Η απότομη διόγκωση των επιπέδων βιομηχανικής παραγωγής, δεν μπορούσε να απορροφηθεί από την εγχώρια ζήτηση με αποτέλεσμα οι πλεονάζουσες ποσότητες να εξάγονται, γεγονός που οδήγησε στην άνθιση του διεθνές εμπορίου χάλυβα βλ.Πίνακα 3.2. (Worldsteel, 1978).

Πίνακας 3 1

Παραγωγή χάλυβα
(Χιλ.μετρ.τόνους)

Έτη	1951- 1967 ⁴⁵	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Χώρες ΕΚΑΧ		89,886	98,633	107,319	109,203	103,377	113,146	122.855

Πηγή: Worldsteel 1978

Πίνακας 3 2

Εξαγωγές Χάλυβα
(Χιλ.μετρ.τόνους προϊόντος)

Έτη	1951- 1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Χώρες ΕΟΚ	—	40,544	41,363	41,392	45,376	49,714	54,499

Πηγή Worldsteel 1978

Το ξέσπασμα της παγκόσμιας πετρελαϊκής κρίσης το 1973 βρίσκει την ευρωπαϊκή χαλυβουργία αντιμέτωπη με την πρώτη κρίση στην ιστορία της. Η άνοδος της τιμής του πετρελαίου οδήγησε στην άνοδο των τιμών και των υπολοίπων προϊόντων, η οποία με την σειρά της περιόρισε την ζήτηση χάλυβα. Παράλληλα η παγκόσμια παραγωγή χάλυβα αυξήθηκε, καθόσον οι αναπτυσσόμενες χώρες είχαν αποκτήσει δικές τους χαλυβουργίες, με χαμηλό εργατικό κόστος, τροφοδοτώντας την αγορά με φθηνό χάλυβα (Alter & Steinberg, 2007, p. 9). Τα ευρωπαϊκά κράτη στην προσπάθεια τους να προστατεύσουν τους χιλιάδες εργαζόμενους, συνέχισαν να παράγουν με υψηλό κόστος παραγωγής συμβάλλοντας έμμεσα στην περαιτέρω πτώση των τιμών χάλυβα παγκοσμίως που έφθασε το 40% (Alter & Steinberg, 2007).

Στα πλαίσια αυτά τα κράτη μέλη της ΕΚΑΧ, μέσω της Ανώτατης Αρχής, ανέλαβαν δράση για τον περιορισμό της πλεονάζουσας παραγωγής. Ελήφθησαν μία

⁴⁵ Για το εν λόγω χρονικό διάστημα δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία.

σειρά μέτρα όπως το σχέδιο Spinelli⁴⁶ και εν συνεχεία το Σχέδιο Simonet το 1977⁴⁷ και το Σχέδιο Davignon, τα οποία όμως δεν πέτυχαν να αναστρέψουν την καθοδική πορεία που διένυε η ευρωπαϊκή αγορά, καθόσον τα κράτη μέλη δεν πειθαρχούσαν απόλυτα στις υποδείξεις της Επιτροπής⁴⁸, παραβιάζοντας τους κανόνες για τις τιμές και τις ποσότητες που διέθεταν στην αγορά (Menieur & Mc Namara, 2007).

Η απόφαση των ΗΠΑ να επιβάλλουν δασμούς αντιντάμπινγκ το 1980 στις εξαγωγές ευρωπαϊκού χάλυβα, διαμαρτυρόμενες για την υιοθέτηση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, τύπου ντάμπινγκ από πλευράς παραγωγών της ΕΟΚ, αποτελεί δεύτερο σοβαρό πλήγμα για την ευημερία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας. Η επιβολή των εν λόγω δασμών μείωσε τις ευρωπαϊκές εξαγωγές βυθίζοντας την ευρωπαϊκή αγορά σε μεγαλύτερη ύφεση (Starrels, 1982).

Κατόπιν τούτου η Επιτροπή κήρυξε την ευρωπαϊκή χαλυβουργία σε κατάσταση «έκδηλης κρίσης» λαμβάνοντας μέτρα που προβλέπονται στο Άρθρο 58 της ΕΚΑΧ. Τα μέτρα αυτά συμπεριλήφθηκαν σε ένα νέο σχέδιο γνωστό ως Σχέδιο Davignon II και αφορούσαν στην επιβολή υποχρεωτικών ποσοστώσεων στην παραγωγή, κυρώσεων στους παραγωγούς που δεν πειθαρχούσαν, ενώ επέτρεπαν την παροχή κρατικής ενίσχυσης προς την εγχώρια βιομηχανία και την συνεργασία βιομηχανιών για την δημιουργία τιμών καρτέλ⁴⁹. Παράλληλα λήφθηκαν ΜΕΑ που συμπεριλάμβαναν δασμούς αντιντάμπινγκ (Trappmann, 2015, σ. 357).

Η εμπορική πολιτική λειτούργησε για άλλη μία φορά ως μέσο προστασίας της ευρωπαϊκής αγοράς από εξωτερικές επιθέσεις, ενώ το σχέδιο Davignon II αποτέλεσε ένα πρωτοποριακό από οικονομικής άποψης σχέδιο. Παραταύτα τα κράτη μέλη δεν τήρησαν για άλλη μία φορά τους όρους και τις προϋποθέσεις χορήγησης κρατικής

⁴⁶ Τα μέτρα αυτά αποτελούσαν ιδέα του Ιταλού Spinelli και έμειναν γνωστά ως «Σχέδιο Spinelli Σύμφωνα με τα μέτρα αυτά τα κράτη προκειμένου να περιορίζουν την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα τους, επιδοτούν τους παραγωγούς τους να μειώσουν τις τιμές τους, μέχρι ένα συγκεκριμένο επίπεδο παραγωγής. Κάθε επιπλέον παραγόμενη ποσότητα δεν επιδοτείται και υπόκειται σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού με βάση τις τιμές της αγοράς.

⁴⁷ Το εν λόγω σχέδιο αφορούσε στην λήψη μέτρων για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών χαλυβουργιών, την προστασία τους έναντι τρίτων χωρών καθώς και για την θέσπιση ενδεικτικών τιμών.

⁴⁸ Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της ΕΟΚ η Ανώτατη Αρχή της ΕΚΑΧ αντικαταστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁴⁹ Καρτέλ είναι τυπικές ή άτυπες συμφωνίες μεταξύ ενός αριθμού ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων για συνεργασία, προκειμένου να εκμεταλλευθούν την αγορά, καθορίζοντας συνήθως ένα ενιαίο επίπεδο τιμών προϊόντων.

ενίσχυσης προς τις χαλυβουργίες τους, οδηγώντας το σχέδιο σε αποτυχία (Trappmann, 2015).

Ο Γύρος της Ουρουγουάης το 1993 και οι διεθνείς εξελίξεις στον τομέα του ελεύθερου εμπορίου και της μείωσης των δασμολογικών εμποδίων έδωσαν σταδιακά, ένα τέλος στην μακροχρόνια πολιτική κρατικού παρεμβατισμού και χορήγησης κρατικών ενισχύσεων από πλευράς κρατών μελών, για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης ύφεσης (Bacon & Blyton, 1996).

Οι ευρωπαϊκές χαλυβουργίες σταδιακά αποκρατικοποιήθηκαν περνώντας στην ιδιωτική πρωτοβουλία, ενώ η ΚΕΠ μετά και την υπογραφή της Συνθήκης της Λισσαβόνας το 2007, έρχεται να δώσει νέα «χείρα βοήθειας» για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που θέτει ο παγκόσμιος ανταγωνισμός (Alter & Steinberg, 2007).

3.3 Η πρόσφατη οικονομική κρίση του 2007 - οι Ασιατικοί γίγαντες και οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

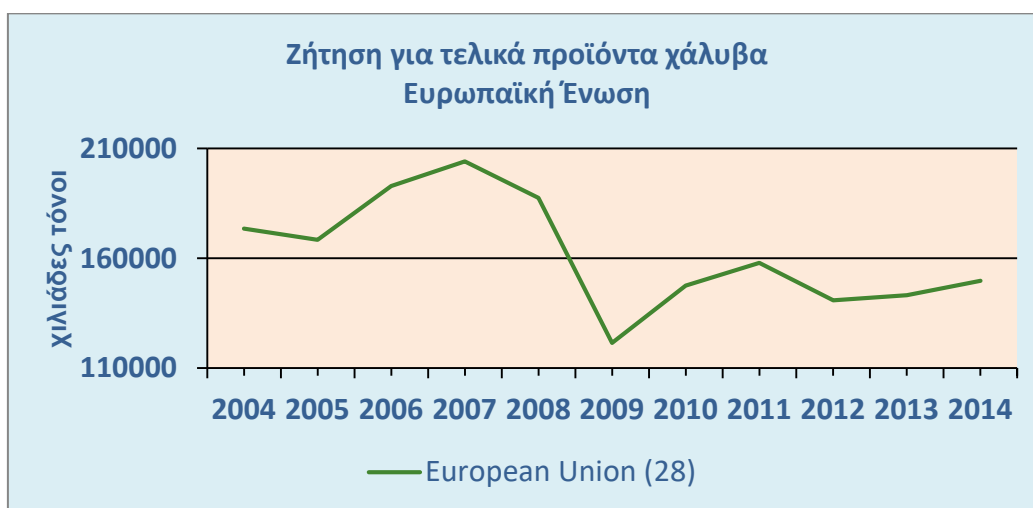

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, η Ευρώπη αποτέλεσε τον μεγαλύτερο παραγωγό χάλυβα παγκοσμίως μετά την ίδρυση της ΕΚΑΧ το 1952 και μέχρι την δεκαετία του 1970. Οι εθνικές χαλυβουργίες, σύμβολα εθνικής ισχύος των ευρωπαϊκών κρατών, σταδιακά αποκρατικοποιήθηκαν, περνώντας στον έλεγχο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Εν συνεχεία, μετά και την επικράτηση των αρχών του ελεύθερου εμπορίου διεθνοποιήθηκαν, για να εξελιχθούν σε σύγχρονες πολυεθνικές εταιρείες, με υψηλά επίπεδα ολοκλήρωσης, που ρυθμίζουν τις ροές της παγκόσμιας οικονομίας (Trappmann, 2015).

Η εξέλιξη αυτή, καθιστά την ευρωπαϊκή χαλυβουργία περισσότερο ευάλωτη στις διακυμάνσεις της παγκόσμιας αγοράς και του διεθνούς εμπορίου. Για τον λόγο αυτό η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 αποδείχθηκε η πιο έντονη από το 1930 και μετά, ενώ η βαθιά ύφεση που την ακολούθησε, είχε ως αποτέλεσμα την συρρίκνωση του παγκόσμιου εμπορίου και της κατασκευαστικής δραστηριότητας και την πτώση της ζήτησης για καταναλωτικά και επενδυτικά αγαθά. Στον ευρωπαϊκό χώρο οι παράγοντες αυτοί επηρέασαν την συνολική ζήτηση για χάλυβα, βλ. Διάγραμμα 3.1 με αποτέλεσμα την σταδιακή μείωση και της ευρωπαϊκής παραγωγής, βλ. Διάγραμμα 3.2 (Trappmann, 2015).

Αξίζει να αναφέρουμε ότι κατά την διάρκεια της κρίσης η ζήτηση χάλυβα στον τομέα των κατασκευών μειώθηκε κατά 10% ενώ στην αυτοκινητοβιομηχανία κατά 40% (Perlitz, 2009).

Διάγραμμα 3-1

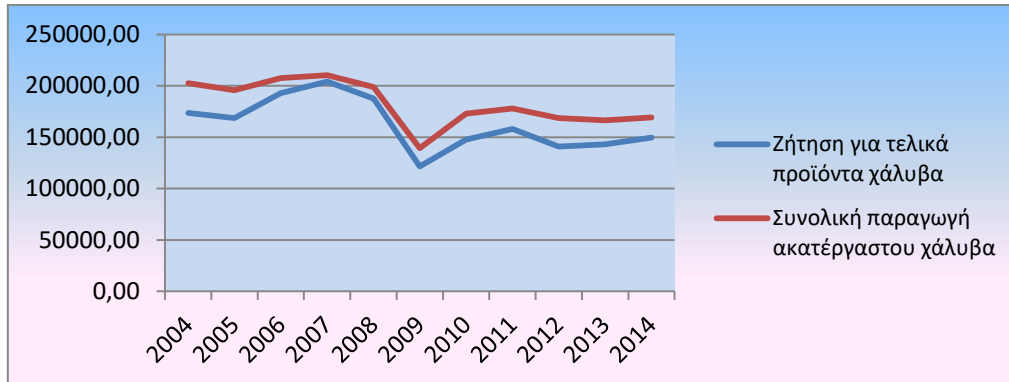

Πηγή :Worldsteel 2015⁵⁰

⁵⁰ Το εν λόγω Διάγραμμα αντλήθηκε από την ιστοσελίδα παροχής στατιστικών στοιχείων knoema.com με URL : <https://knoema.com/SSY2014/steel-statistical-yearbook-2015>

Διάγραμμα 3- 2

Συνολική ζήτηση για τελικά προϊόντα χάλυβα και συνολική παραγωγή ακατέργαστου χάλυβα στην ΕΕ

Πηγή :Worldsteel 2015⁵¹

Αυτή την φορά η κρίση είναι πολυδιάστατη. Η προοδευτική ολοκλήρωση στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και η ανάδειξη χωρών της Ασίας όπως η Κίνα η Κορέα και η Ινδία, σε σύγχρονους ανταγωνιστές της ΕΕ στον τομέα του χάλυβα, δημιούργησε συνθήκες πλεονάζουσας παραγωγής (Trappmann, 2015).

Στον τομέα του διεθνούς ανταγωνισμού η Κίνα αποτελεί πλέον την σύγχρονη απειλή για την Ευρωπαϊκή χαλυβουργία. Μετά και την πρόσφατη κρίση του 2007 οι φθηνές κινεζικές εισαγωγές χάλυβα κάλυψαν την ευρωπαϊκή ζήτηση, μειώνοντας τα κέρδη και τις επαναεπενδύσεις κεφαλαίων της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας (Trappmann, 2015).

Πιο συγκεκριμένα, οι κινεζικές κυβερνήσεις στην προσπάθεια τους να αποφύγουν τον περιορισμό της πλεονάζουσας παραγόμενης ποσότητας χάλυβα και να αποφύγουν μαζικές απολύσεις εργαζομένων διοχέτευσαν την υπερβάλλουσα παραγωγή τους στην παγκόσμια αγορά, υιοθετώντας πολιτικές ενίσχυσης των εξαγωγών (Blenkinsop & Philip, 2016). Οι πολιτικές αυτές περιλάμβαναν μέτρα κρατικής βοήθειας που αφορούσαν: στην παροχή επιδοτήσεων στον τομέα της ενέργειας και του νερού, στην χορήγηση χαμηλότοκων δανειακών κεφαλαίων για την

⁵¹ Το εν λόγω Διάγραμμα αντλήθηκε από την ιστοσελίδα παροχής στατιστικών στοιχείων knoema.com με URL : <https://knoema.com/SSY2014/steel-statistical-yearbook-2015>

πραγματοποίηση επενδύσεων και στην χορήγηση φορολογικών ελαφρύνσεων και πιστώσεων (Trappmann, 2015).

Παράλληλα υιοθέτησαν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές ντάμπινγκ και κρατικών επιδοτήσεων που οδήγησαν στην πτώση των τιμών χάλυβα παγκοσμίως δημιουργώντας στρεβλώσεις στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια αγορά. (Naoki Sekiguchi, 2016).

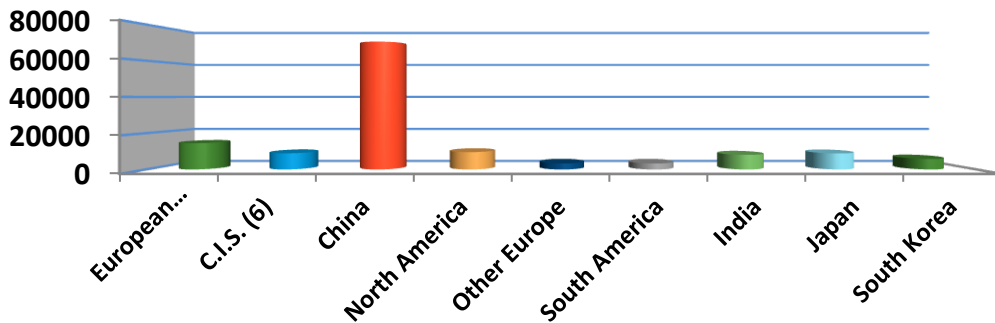
Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του ΟΟΣΑ η πλεονάζουσα παγκόσμια παραγωγή χάλυβα δεν αναμένεται να υποχωρήσει τα επόμενα χρόνια καθόσον η παγκόσμια ζήτηση μετά και την πρόσφατη οικονομική κρίση δεν φαίνεται να ανακάμπτει.

Η Κίνα τα τελευταία χρόνια, σε συνέχεια κρατικών παρεμβάσεων για περιορισμό της πλεονάζουσας παραγωγής της, κατόρθωσε να μειώσει τους ρυθμούς ανάπτυξης της ετήσιας παραγόμενης ποσότητας της σε χάλυβα. Σχεδιάζει όμως την εγκατάσταση νέων εργοστασίων στην περιοχή της Αφρικής και της Νοτιοανατολικής Ασίας, με σκοπό να ξεπεράσει τον «ύφαλο» της μειωμένης κινεζικής εγχώριας ζήτησης που μειώνει την κερδοφορία των παραγωγικών μονάδων της (Naoki Sekiguchi, 2016).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω της παρατεταμένης ύφεσης που ακολούθησε την κρίση του 2007 έρχεται πλέον δεύτερη στην παγκόσμια κατάταξη παραγωγής χάλυβα ενώ η Κίνα αποτελεί σήμερα τον μεγαλύτερο παραγωγό χάλυβα παγκοσμίως βλ.Διάγραμμα 3.3.

Διάγραμμα 3-3

Παγκόσμια παραγωγή χάλυβα σε χιλιάδες μετρικούς τόνους

Πηγή :Worldsteel 2015⁵²

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού η παραγωγή σχιστολιθικού φυσικού αερίου προσέλκυσε νέες επενδύσεις βελτιώνοντας την ανταγωνιστική θέση της ενεργοβόρας βιομηχανίας χάλυβα των ΗΠΑ σε σχέση με εκείνη της ΕΕ.

Στον υπόλοιπο κόσμο τρίτες χώρες όπως η Τουρκία, η Ουκρανία, η Ρωσία, η Ινδία, η Κίνα και η Βραζιλία αν και βελτίωσαν την ικανότητα παραγωγής και διάθεσης χάλυβα στην παγκόσμια αγορά, τελικά δεν προέβησαν σε αντίστοιχο άνοιγμα των αγορών τους. Αντιθέτως, έλαβαν μέτρα προστατευτισμού της εγχώριας αγοράς τους, ενισχύοντας τις εξαγωγές τους (Επιτροπή Ευρωπαϊκή, 2013). Εκμεταλλευόμενες το συγκριτικό τους πλεονέκτημα στον τομέα της εξόρυξης και παραγωγής πρώτων υλών, περιόρισαν τις εξαγωγές τους προς την ΕΕ, δυσχεραίνοντας την πρόσβασή της δεύτερης σε πρώτες ύλες.

Το γεγονός αυτό αποτελεί πλήγμα για την ευρωπαϊκή χαλυβουργία καθόσον της δημιουργεί ισχυρές εξαρτήσεις⁵³ από εξαγωγές πρώτων υλών τρίτων χωρών, ενώ με τον τρόπο αυτό οι τρίτες χώρες πετυχαίνουν την αύξηση των τιμών σε παγκόσμιο επίπεδο και του κόστους παραγωγής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βελτιώνοντας την θέση τους στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον (Trappmann, 2015, σ. 367).

⁵² Το εν λόγω Διάγραμμα αντλήθηκε από την ιστοσελίδα παροχής στατιστικών στοιχείων knoema.com με URL : <https://knoema.com/SSY2014/steel-statistical-yearbook-2015>

⁵³ Πρώτες ύλες όπως το σιδηρομετάλλευμα σπανίζουν στην Ευρώπη, καθόσον τα φυσικά αποθέματα είναι περιορισμένα

Τέλος, χώρες όπως η Ινδία και η Ινδονησία έθεσαν και συνεχίζουν να θέτουν εμπόδια και φραγμούς σε εξαγωγές χαλυβουργικών προϊόντων της ΕΕ με την μορφή επιβολής υπερβολικών διαδικασιών αδειοδότησης και απαιτήσεων⁵⁴ ενώ Κίνα και ΗΠΑ προχώρησαν σε επιλεκτικούς περιορισμούς επενδύσεων δείχνοντας προτίμηση στις δημόσιες συμβάσεις για τις εγχώριες χαλυβουργίες (Επιτροπή Ευρωπαϊκή, 2013).

Στον Διάγραμμα 2.3 του δευτέρου κεφαλαίου παρατηρούμε ότι την περίοδο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης οι εισαγωγές χάλυβα στην ΕΕ πλησίασαν κατά πολύ το ύψος των εξαγωγών της, αναδεικνύοντάς την εκτός από μεγάλο εξαγωγέα και σε μεγάλο εισαγωγέα χαλυβουργικών προϊόντων. Σταδιακά από το 2012 μέχρι σήμερα οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 32%, από 41.8 εκατ. τόνους σε 55 εκατ.τόνους ενώ οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 20%, από 62.3 εκατ. τόνους το 2012 σε 50,7 το 2015 ενώ παράλληλα οι τιμές χάλυβα μειώθηκαν κατά 17% (Eurostat, 2016).

Σήμερα, Κίνα, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία αποτελούν πλέον τους κυριότερους εξαγωγείς χάλυβα στην ΕΕ, ενώ τα προϊόντα τους καλύπτουν το 50% των ευρωπαϊκών εισαγωγών κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα (Trappmann, 2015).

Επιπλέον, οι υψηλές τιμές⁵⁵ στην ενέργεια αυξάνουν το κόστος παραγωγής της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας επιβαρύνοντας την θέση της ακόμη παραπάνω. Το κόστος ενέργειας για μία ενεργοβόρο βιομηχανία όπως ο χάλυβας αντιπροσωπεύει έως και 40% του λειτουργικού κόστους, ενώ οι ευρωπαϊκές τιμές είναι κατά πολύ υψηλότερες από τις αντίστοιχες στον υπόλοιπο κόσμο.

Όλες οι παραπάνω διεθνείς εξελίξεις στον τομέα του εμπορίου και της οικονομίας υπονόμισαν την ευημερία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας, δυσχεραίνοντας την οικονομική και εμπορική επέκτασή της.

Στο Διάγραμμα 3.4 απεικονίζεται η διακύμανση του δείκτη PMI (Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών) για τον χάλυβα από το 2007 μέχρι και το 2015 για τρεις περιφερειακές οικονομίες. Όπως προαναφέρθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο της

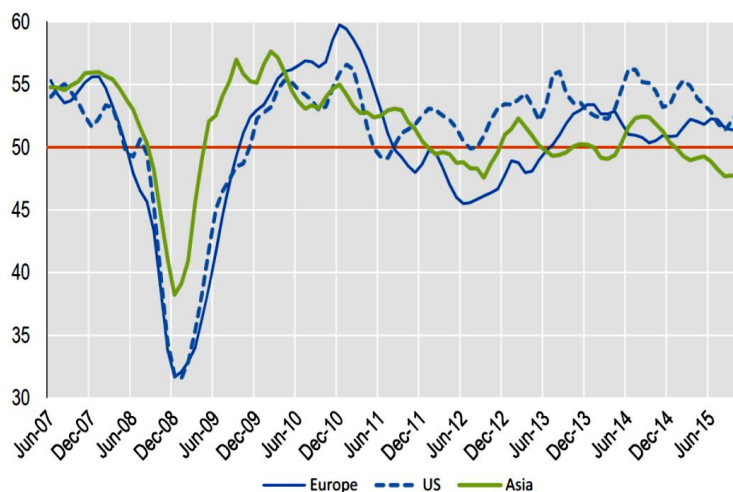
⁵⁴Τέτοιες είναι οι Ινδικές απαιτήσεις υποχρεωτικής πιστοποίησης για ορισμένα προϊόντα χάλυβα. Η ΕΕ προέβη σε διαβήματα στις αρχές της Ινδίας για την άρση των εμποδίων αυτών που έλαβαν την μορφή διαπραγματεύσεων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που τίθεται από τον ΠΟΕ.

⁵⁵ Οι υψηλές τιμές οφείλονται κατά κύριο λόγο στην αυστηρή πολιτική για το περιβάλλον. Οι χαλυβουργίες υποχρεώνονται να αγοράσουν πιστοποιητικά εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε τιμές που διαρκώς αυξάνονται ενώ οι τιμές των καυσίμων και της ηλεκτρικής ενέργειας είναι υψηλές.

παρούσας εργασίας ο συγκεκριμένος δείκτης απεικονίζει σε μηνιαία βάση την οικονομία του ιδιωτικού τομέα χάλυβα, εξετάζοντας διάφορες μεταβλητές, όπως η παραγωγή, οι νέες παραγγελίες, τα επίπεδα αποθεμάτων, η απασχόληση και οι τιμές του κλάδου, ενώ παράλληλα συνδέεται και εξελίσσεται αντίστοιχα με τον ρυθμό εξέλιξης του ΑΕΠ της ευρωπαϊκής οικονομίας

Διάγραμμα 3-4

Δείκτης PMI για τον χάλυβα σε επιλεγμένες οικονομίες
(2007-2015)

Source: Markit Economics.

Πηγή: OECD Steel Market Developments 2015

Εξετάζοντας τα δεδομένα του Διαγράμματος 3.4 παρατηρούμε ότι η διακύμανση του δείκτη στην Ευρώπη μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 παρουσιάζει ραγδαία πτώση, κάτω από το επίπεδο των 50 μονάδων που αποτελεί το όριο διαχωρισμού της επέκτασης από την συρρίκνωση της χαλυβουργίας. Τα τελευταία χρόνια ο δείκτης εμφανίζει τάσης ανάκαμψης οι οποίες όμως δεν μπορούν σε κανένα επίπεδο να φθάσουν τα επίπεδα ανάπτυξης και επέκτασης που γνώρισε η ευρωπαϊκή βιομηχανία χάλυβα πριν την κρίση (Carvalho, 2015).

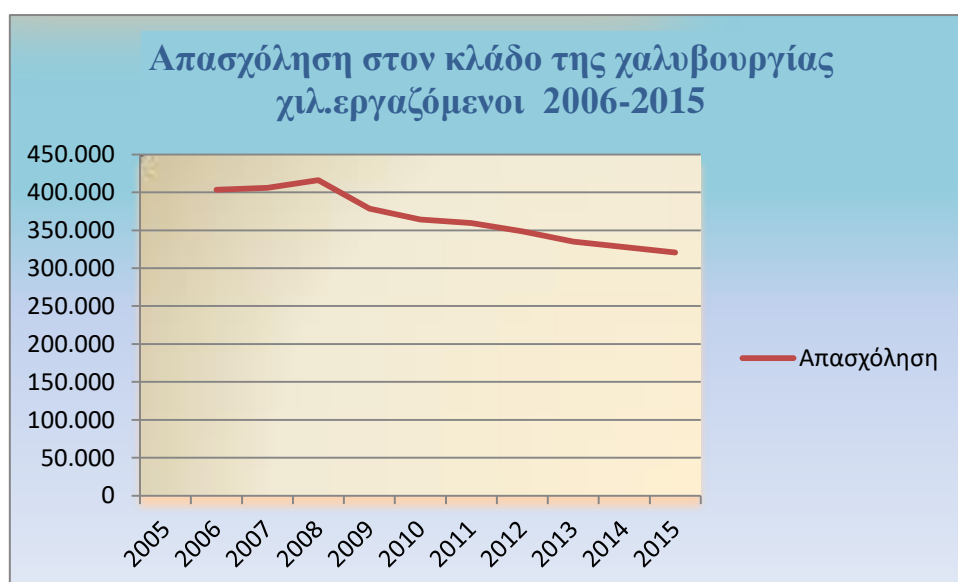
Η δυσμενής αυτή συγκυρία επηρέασε και την απασχόληση ενώ ο κίνδυνος να χαθούν, στο άμεσο μέλλον, πάνω από 300.000 θέσεις εργασίας στην ευρωπαϊκή

χαλυβουργία και στους άμεσα συνδεδεμένους με αυτήν τομείς, είναι ορατός (Trappmann, 2015, σ. 368).

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του EUROFER, μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2008 χάθηκαν σταδιακά περίπου 85.000 θέσεις εργασίας, αριθμός που αντιστοιχεί στο 20% της συνολικής απασχόλησης στον τομέα αυτό (Sybille de la Hamaide, 2016).

Το 2006 όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 3.5 ο αριθμός των απασχολουμένων στον τομέα αυτό έφθανε τις 405.000 ενώ το 2015 άγγιξε μόλις τις 320.788 εργαζόμενους (Eurofer, 2016).

Διάγραμμα 3- 5

Πηγή : Eurofer 2016

Όσον αφορά τις τιμές χάλυβα η δραματική πτώση τους τα τελευταία χρόνια από 1.265 \$ ανά μετρικό τόνο το 2008, σε 90 \$ το 2016, βλ. Διάγραμμα 3.6, αποτέλεσμα της πλεονάζουσας παγκόσμιας παραγωγής, των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών τρίτων χωρών και της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, περιόρισε δραματικά το περιθώριο κέρδους των ευρωπαϊκών χαλυβουργιών ενώ αύξησε τα χρέη τους (Trading Economics, 2016).

Πολλές χαλυβουργίες μικρού μεγέθους δεν άντεξαν στον διεθνή ανταγωνισμό και έκλεισαν.

Διάγραμμα 3-6

Διακύμανση τιμών χάλυβα 2008-2016 σε US \$

Πηγή :Trading economics 2016

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι, σήμερα η ευρωπαϊκή βιομηχανία χάλυβα καταλαμβάνει μόλις την 90^η θέση αναφορικά με την κερδοφορία της, σε σειρά κατάταξης 96 ευρωπαϊκών βιομηχανιών στον τομέα των υπηρεσιών και των κατασκευών. Η κρίση του 2007 και το αβέβαιο επενδυτικό περιβάλλον που την ακολούθησε οδήγησε τις χαλυβουργίες σε βραχυπρόθεσμο δανεισμό για την κάλυψη επενδυτικών αναγκών αυξάνοντας το χρέος τους, ενώ η έλλειψη ρευστότητας κατέστησε δύσκολη την πρόσβασή τους σε μακροχρόνια δάνεια. (Carvalho, 2015).

Όσον αφορά τον τομέα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στους πίνακες 3.1 και 3.2 απεικονίζονται οι ροές⁵⁶ ΑΞΕ στον τομέα της μεταλλουργίας⁵⁷ χωρών της ΕΕ που πρωτοστατούν στον τομέα αυτό: της Γερμανίας και του Λουξεμβούργου (Organisation for Economic Cooperation and Development, 2016).

Αναλύοντας τους δύο πίνακες, φαίνεται η κάθετη πτώση τόσο των εισροών ΑΞΕ όσο και των εκροών την περίοδο της κρίσης. Παρόλο που η ευρωπαϊκή οικονομία δείχνει σημεία ανάκαμψης την τελευταία διετία 2010-2012, το επενδυτικό κλίμα εμπιστοσύνης στον τομέα του μετάλλου δεν φαίνεται να έχει επανέλθει στα επίπεδα πριν από την έναρξη της κρίσης.

⁵⁶ Εισροές για τις ΑΞΕ που πραγματοποιούνται στο έδαφος της ΕΕ και εκροές για τις ΑΞΕ που πραγματοποιούνται στο έδαφος τρίτων χωρών.

⁵⁷ Για τον τομέα της χαλυβουργίας δεν ανεβρέθησαν επίσημα στοιχεία

Σύμφωνα με εμπειρογνώμονες του κλάδου, ΑΞΕ που είχαν προγραμματιστεί λίγο πριν την κρίση ολοκληρώθηκαν, χωρίς όμως να σχεδιαστούν νέες, με αποτέλεσμα η ευρωπαϊκή βιομηχανία χάλυβα να μην κατορθώσει να προβεί σε επενδύσεις συντήρησης και εκσυγχρονισμού των απαρχαιωμένων εγκαταστάσεων της (Trappmann, 2015).

Πίνακας 3 3

Τομέας μεταλλουργίας. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις –Εισροές σε εκ. ευρώ ⁵⁸							
Έτος	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Λουξεμβούργο	24.242,6	-28.037,5	2.830,4	-2.209,2	329,5	-853,5	-198,1
Βέλγιο	3.575,0	-	1.079,0	-2.631,0	-2.352,0	4.935,0	-5.604,0
Γερμανία	758,0	870,0	-34,0	277,0	296,0	-326,0	99,0
Γαλλία	2.507	-160	143	-2.354	3.056	-2529	616
Ιταλία	764,0	1.010,0	428,4	774,9	29,1	1.347,8	-5.078,9

Πηγή: Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη, 2016

Ο διεθνής ανταγωνισμός οδήγησε τις ευρωπαϊκές χαλυβουργίες σε πολιτικές μείωσης κόστους με αποτέλεσμα χρεωκοπίες, εξαγορές και συγχωνεύσεις μονάδων παραγωγής (Trappmann, 2015).

Πίνακας 3 4

Τομέας μεταλλουργίας. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις –Εκροές σε εκ. ευρώ							
Έτος	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Λουξεμβούργο	2.578,4	40.195,3	2.981,2	-802,4	1.303,6	71,1	165,7
Βέλγιο	1.080,0	-	575,0	105,0	7.284,0	2.572,0	-1.009,0
Γερμανία	487,0	2.399,0	3.224,0	-3.090,0	669,0	287,0	-303,0
Γαλλία	854,0	-558,0	1.141,0	5,0	1.576,0	-581,0	-91,0
Ιταλία	1.111,0	1.968,0	6.755,0	2.102,6	4.631,0	5.576,9	6.751,5

Πηγή: Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη, 2016

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πολυεθνική γερμανική εταιρεία ThyssenKrupp η οποία εκμεταλλευόμενη το χαμηλό ενεργειακό κόστος των ΗΠΑ πραγματοποίησε

⁵⁸ Δεδομένου ότι δεν ανευρέθησαν αξιόπιστα στοιχεία ΑΞΕ για την ΕΕ των 28 επελέγησαν οι ευρωπαϊκές χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στην παγκόσμια αγορά και παραγωγή χάλυβα.

επενδύσεις στον τομέα του χάλυβα τις οποίες επέκτεινε και στην Βραζιλία. Η οικονομική κρίση του 2008 σε συνδυασμό με την πτώση της παγκόσμιας ζήτησης, είχε σαν αποτέλεσμα οι συγκεκριμένες ΑΞΕ να αποβούν ζημιογόνες για την μητρική εταιρεία, η οποία τελικά πούλησε το κομμάτι της δραστηριότητας της αναφορικά με το ασάλι, περιορίζοντας από 70% πριν το 2008, στο 20% το ποσοστό των συνολικών πωλήσεων της σε τελικά προϊόντα χάλυβα (Trappmann, 2015).

Ολοκληρώνοντας την ανάλυσή μας για τις πρόσφατες διεθνείς εξελίξεις μετά το 2007 θα λέγαμε ότι η ευρωπαϊκή χαλυβουργία καλείται να επιβιώσει στην σκιά μιας εκ των σημαντικότερων οικονομικών κρίσεων που γνώρισε η παγκόσμια οικονομία μετά από αυτήν του 1930, σε ένα σύγχρονο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Στα πλαίσια αυτά η ΕΕ καλείται να δώσει λύσεις για την επιβίωση ενός κλάδου οικονομικής κοινωνικής και περιβαλλοντικής βαρύτητας για το μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομίας (Επιτροπή Ευρωπαϊκή, 2013).

Η ΚΕΠ σε συνδυασμό με την κοινή βιομηχανική πολιτική της Κοινότητας αποτέλεσαν το κύριο μέσο στην κατεύθυνση αυτή. Η λήψη στοχευμένων μέτρων και η δημιουργία ευνοϊκού επιχειρησιακού περιβάλλοντος αποτέλεσαν κύριο θέμα διαπραγμάτευσης των θεσμικών οργάνων της ΕΕ τα τελευταία χρόνια έτσι ώστε η ευρωπαϊκή χαλυβουργία να αποτελέσει μία σύγχρονη ανταγωνιστική και βιώσιμη βιομηχανία, που επιλύει τα διαρθρωτικά προβλήματα που δημιουργεί ο διεθνής ανταγωνισμός των αναπτυσσομένων χωρών και η παγκόσμια ύφεση.

Στα πλαίσια αυτά το 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη με Ανακοίνωση της προς τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ στην λήψη μέτρων με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης και απασχόλησης στην ευρωπαϊκή χαλυβουργία.

Τα μέτρα αυτά κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες με βάση το αντικείμενο των δράσεων και περιλαμβάνουν συνδυασμό πολιτικών της ΕΕ που εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της Κοινής Εμπορικής⁵⁹ και Βιομηχανικής Πολιτικής⁶⁰ της ΕΕ, στην Πολιτική για το περιβάλλον και την απασχόληση. Οι τρεις

⁵⁹ Άρθρο 207 Συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ πρώην άρθρο 133 ΣΕΚ

⁶⁰ Άρθρο 173 της Συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ

αυτές ομάδες αφορούν: στην άσκηση αποτελεσματικής και υπεύθυνης εμπορικής πολιτικής, στις επενδύσεις για μια εκσυγχρονισμένη και βιώσιμη βιομηχανία χάλυβα και στην χάραξη στρατηγικής για την καλύτερη εκμετάλλευση των πόρων του κλίματος και της ενέργειας (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016)

Στην ενότητα που ακολουθεί, θα εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας μόνο στα μέτρα εμπορικής πολιτικής που η ΕΕ χρησιμοποίησε ως «απάντηση» στις διεθνείς προκλήσεις και τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των τρίτων χωρών στον τομέα του χάλυβα.

3.4 Η Κοινή Εμπορική πολιτική ασπίδα προστασίας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας από πλευράς ΕΕ.

Όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα η παρατεταμένη παγκόσμια οικονομική ύφεση σε συνδυασμό με το προϋπάρχον από την δεκαετία του 1980 πρόβλημα της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, αποτέλεσαν την κύρια αιτία που αναπτυσσόμενες χώρες υιοθέτησαν πολιτικές αθέμιτου ανταγωνισμού, προκειμένου να διοχετεύσουν την πλεονασματική τους παραγωγή χάλυβα στην ευρωπαϊκή αγορά (European Council, 2015).

Παράλληλα οι ευρωπαϊκές εξαγωγές μειώθηκαν λόγω των εμπορικών φραγμών και των δασμολογικών εμποδίων που θέτουν οι τρίτες χώρες στην προσπάθεια τους να αντιμετωπίσουν την κρίση που αντιμετωπίζει η χαλυβουργία σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα μέτρα αυτά έχουν την μορφή αντισταθμιστικών και αντιντάμπινγκ δασμών και δασμολογικών αυξήσεων (Europa. eu, 2016).

Για την αντιμετώπιση του κρίσιμου αυτού ζητήματος και σε συνέχεια έντονων διαμαρτυριών από πλευράς ευρωπαϊών παραγωγών χάλυβα, συστήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο για την Ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής χαλυβουργίας και κρίθηκε σκόπιμη η εντατική χρήση μέτρων Εμπορικής πολιτικής από πλευράς ΕΕ.

Σημαντικά εργαλεία στην κατεύθυνση αυτή αποτελούν οι διαπραγματεύσεις από πλευράς της Επιτροπής για την σύναψη συμφωνιών σε διμερές και πολυμερές επίπεδο με άλλες χώρες όπως η Κίνα, η Ρωσία, η Λευκορωσία, η Τουρκία και η Ινδία στα πλαίσια της GATT, του ΠΟΕ και του ΟΟΣΑ με την μορφή διμερούς διαλόγου για τον χάλυβα (European Council, 2015).

Οι πρωτοβουλίες αυτές της Επιτροπής για την σύναψη Συμφωνιών Ελευθέρου Εμπορίου (ΣΕΕ) με τρίτες χώρες αποσκοπούν στην απελευθέρωση του εμπορίου και την μείωση των δασμολογικών συντελεστών και φραγμών που συναντούν τα ευρωπαϊκά προϊόντα στις τρίτες χώρες, ενώ παράλληλα επιτρέπουν την ελεύθερη ροή στον ευρωπαϊκό χώρο πολύτιμων πρώτων υλών από τρίτες χώρες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ΣΕΕ με την Ν. Κορέα και η DCFTA με την Ουκρανία, δύο πλούσιες σε παραγωγή χάλυβα χώρες. Οι εισαγωγές της ΕΕ σε προϊόντα χάλυβα το 2015 από την Ουκρανία αποτέλεσαν το 13% των συνολικών εισαγωγών της ενώ από την Ν. Κορέα το 10%. Οι δύο αυτές χώρες έρχονται τρίτες και τέταρτες αντίστοιχα σε σειρά κατάταξης προϊόντων χάλυβα προς την ΕΕ.

Επιπλέον, η Επιτροπή προωθεί κύκλους διαπραγματεύσεων για την σύναψη τέτοιων συμφωνιών με το Βιετνάμ, την Ινδία, την ASEAN και τις ΗΠΑ προκειμένου να επιτύχει ισότιμους όρους ανταγωνισμού για την ευρωπαϊκή χαλυβουργία (Επιτροπή Ευρωπαϊκή, 2013).

Η μελέτη της εξέλιξης των εισαγωγών και εξαγωγών χάλυβα σε τακτά χρονικά διαστήματα αποτελεί πάγια τακτική της Επιτροπής προκειμένου να αναπροσαρμόζει την εμπορική πολιτική και τα μέσα που χρησιμοποιεί. Πιο πρόσφατο παράδειγμα ανάλογης μελέτης αποτελεί η περίοδος 2012 έως 2015 όταν η Επιτροπή διαπίστωσε μία αύξηση της τάξεως του 32% των εισαγωγών με αντίστοιχη μείωση κατά 20% των εξαγωγών.

Η Επιτροπή έκρινε ότι η απότομη αυτή άνοδος των εισαγωγών μπορεί να επιφέρει ζημία στον ευρωπαϊκό κλάδο παραγωγής. Στα πλαίσια αυτά ,ψηφίστηκε τελικά η λήψη νέων μέτρων εκ των προτέρων ενωσιακής επιτήρησης,⁶¹ έτσι ώστε να παρασχεθούν διεξοδικές στατιστικές πληροφορίες για ταχεία ανάλυση των τάσεων των εισαγωγών χάλυβα από όλες τις χώρες εκτός ΕΕ (Euroopa. eu, 2016)

Η λήψη μέτρων ενωσιακής επιτήρησης καθιστά ακριβέστερες τις εμπορικές προβλέψεις της ΕΕ, αναφορικά με ξαφνικές αλλαγές στην παγκόσμια αγορά χάλυβα που δύναται να επηρεάσουν την ευρωπαϊκή αγορά και συνίσταται στην στατιστική επιτήρηση των εισαγωγών χάλυβα από τρίτες χώρες ενώ περιλαμβάνει την εξέταση του όγκου των εισαγωγών και των τιμών εισαγωγής. Στην συνέχεια η Επιτροπή προβαίνει στην ανάλυση των επιπτώσεων στην εγχώρια αγορά και σε περίπτωση που διαπιστωθεί πρόκληση ζημίας επιβάλλονται ΜΕΑ που συνίστανται σε αντιντάμπινγκ και αντισταθμιστικούς δασμούς (Euroopa. eu, 2016) .

Τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον της ΕΕ εστιάζεται κυρίως στην καταγραφή των εισαγωγών από Κίνα, που αποτελεί τον μεγαλύτερο αντίπαλο της ΕΕ στον τομέα χάλυβα καθώς παράγει το 50% της παγκόσμιας παραγωγής χάλυβα (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Ο αριθμός των μέτρων ΜΕΑ με την μορφή δασμών αντιντάμπινγκ που η ΕΕ έλαβε τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί καθώς έχουν αυξηθεί αντίστοιχα και οι εισαγωγές χάλυβα που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ. Τα μέτρα που λαμβάνονται έχουν προσωρινό ή οριστικό χαρακτήρα: προσωρινοί και οριστικοί δασμοί αντιντάμπινγκ⁶².

Πριν την επιβολή τους η Επιτροπή διεξάγει έρευνες, προκειμένου να προσδιοριστεί η επίδραση των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ, επί των τιμών στην ευρωπαϊκή αγορά χάλυβα.

Εν συνεχεία αν εξαχθεί προσωρινό συμπέρασμα ότι έχει προκληθεί ζημία επιβάλλονται προσωρινοί δασμοί αντιντάμπινγκ, ενώ μόλις τα αποτελέσματα της έρευνας οριστικοποιηθούν επιβάλλονται οριστικοί δασμοί . (Μούσης, 2015).

⁶¹ Κάποια προϊόντα χάλυβα είχαν ήδη ενταχθεί σε εκ των προτέρων ενωσιακή επιτήρηση μέχρι το 2012. Ο νέος Εκτελεστικός Κανονισμός που ψηφίστηκε είναι ο ΕΕ 2016/670 της Επιτροπής.

⁶² Κανονισμός 1225/2009 του Συμβουλίου (Euroopa.eu, 2009)

Έτσι στον τομέα των χαλυβουργικών προϊόντων το 2014 επιβλήθηκαν πέντε νέα μέτρα, το 2015 επτά, ενώ το 2016 τα μέτρα ανήλθαν συνολικά σε 37, εκ των οποίων 16 αφορούν εισαγωγές από Κίνα (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Στον Πίνακα 3.5⁶³ απεικονίζονται στοιχεία⁶⁴ για τις έρευνες και τα ισχύοντα μέτρα αντιντάμπινγκ που η ΕΕ επιβάλλει προς τρίτες χώρες, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του ΠΟΕ (World Trade Organisation, 2016).

Αναλύοντας τον πίνακα, θα λέγαμε ότι η κύρια δέσμη μέτρων αντιντάμπινγκ στρέφεται ενάντια στην Κίνα, που λόγω της πλεονάζουσας παραγωγικής της ικανότητας προκαλεί συχνά στρεβλώσεις, μέσω πολιτικών ντάμπινγκ προκειμένου να διοχετεύσει τις πλεονάζουσες ποσότητες της στην παγκόσμια αγορά..

Όσον αφορά τις εξαγωγικές επιδοτήσεις τρίτων χωρών και προκειμένου να εξουδετερωθεί η ζημία που προκαλείται στην ευρωπαϊκή αγορά χάλυβα, η λήψη ΜΕΑ από πλευράς ΕΕ, συνίσταται στην επιβολή αντισταθμιστικών δασμών στις εισαγωγές που αποτέλεσαν αντικείμενο επιδότησης (Europa.eu, 2016).

Στον Πίνακα 3.6⁶⁵ που ακολουθεί απεικονίζονται οι έρευνες της ΕΕ σε τρίτες χώρες για την ύπαρξη τυχόν επιδότησης προς συγκεκριμένη επιχείρηση, χαλυβουργία ή κλάδο παραγωγής (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, 2016). Σε περίπτωση που το προσωρινό αποτέλεσμα της έρευνας επιβεβαιώσει την ύπαρξη επιδότησης, τότε επιβάλλεται προσωρινός αντισταθμιστικός δασμός, προκειμένου να αντισταθμιστούν τα οφέλη του εξαγωγέα που έτυχε επιδότησης από την χώρα του⁶⁶. Μόλις τα αποτελέσματα της έρευνας οριστικοποιηθούν επιβάλλεται αντίστοιχα οριστικός δασμός (Μούσης, 2015, σ. 526).

Τόσο οι δασμοί αντιντάμπινγκ όσο και τα αντισταθμιστικά μέτρα αποτέλεσαν τα κύρια μέσα εμπορικής άμυνας της ΕΕ για την προστασία της εγχώριας βιομηχανίας της. Οι διαδικασίες έρευνας για την επιβολή μέτρων ξεκινούν από την

⁶³ Βλέπε Παράρτημα 2.

⁶⁴ Τα στοιχεία αναφέρονται στην περίοδο 2005-2015 και δεν συμπεριλαμβάνουν μέτρα η ισχύς των οποίων έχει λήξει.

⁶⁵ Βλέπε παράρτημα 3

⁶⁶ Καν.ΕΕ 597/2009.

Επιτροπή σε συνέχεια καταγγελίας ευρωπαϊών παραγωγών που έχουν υποστεί ζημία (Μούσης, 2015, σ. 525).

Η Επιτροπή βρίσκεται πάντοτε σε στενή επικοινωνία με τα κράτη μέλη μέσω μίας διαδικασίας διαβούλευσης προκειμένου να εκτιμήσει τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην ΕΕ εμπορικών πρακτικών τρίτων χωρών, προφυλάσσοντας έτσι την βιομηχανική παραγωγή της (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Το τελευταίο διάστημα και υπό το πρίσμα επικείμενης λήξης ορισμένων διατάξεων που αφορούν την προσχώρηση της Κίνας στον ΠΟΕ, η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο αναπροσαρμογής της πολιτικής της αναφορικά με τους δασμούς αντιντάμπινγκ (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ επιζητά την ύπαρξη διαφάνειας αναφορικά με το ζήτημα των κινεζικών επιδοτήσεων στον τομέα του χάλυβα, ενώ διαπραγματεύεται με την Κίνα, την δημιουργία μίας επενδυτικής συμφωνίας, η οποία θα περιλαμβάνει την ενέργεια και την πρόσβαση σε πρώτες ύλες, παράγοντες ζωτικής σημασίας για ενεργοβόρες βιομηχανίες όπως ο χάλυβας (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Τέλος, η Επιτροπή διαδραματίζει ενεργό ρόλο στα πλαίσια του ΟΟΣΑ σε γύρους διαπραγματεύσεων με άλλα κράτη μέλη του, για τον περιορισμό της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας που αποτελεί σοβαρό παγκόσμιο πρόβλημα και απαιτεί παγκόσμιες λύσεις προκειμένου να αποκατασταθούν συνθήκες δίκαιου ανταγωνισμού για όλες τις χώρες. (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Ολοκληρώνοντας την ανάλυσή μας στο σημείο αυτό θα λέγαμε ότι τα μέτρα εμπορικής πολιτικής που υιοθετήθηκαν από τα κράτη μέλη στα πλαίσια της ΚΕΠ τα τελευταία χρόνια, μπορεί να διασφάλισαν την επιβίωση του ευρωπαϊκού τομέα χάλυβα, δεν κατόρθωσαν όμως να βγάλουν τον ενωσιακό αυτό κλάδο παραγωγής οριστικά από την κρίση. Η ανταγωνιστική θέση της ΕΕ στην παγκόσμια αγορά χάλυβα επιδεινώθηκε και όσον αφορά τα επίπεδα παραγωγής αλλά και αναφορικά με το εξαγωγικό εμπόριο ενώ το ζήτημα της υπερβάλλουσας παγκόσμιας παραγωγής αποτελεί δυσεπίλυτο πρόβλημα.

3.5 Ανακεφαλαίωση

Στο 3^ο κεφάλαιο της παρούσης εργασίας έγινε μία σύντομη αναδρομή στις κυριότερες κρίσεις στην ιστορία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα και αναλύθηκαν τα αίτια που τις προκάλεσαν.

Η ενεργειακή κρίση του 1973 σε συνδυασμό με την κρίση πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας τις δεκαετίες 1980 και 1990 και την πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 οδήγησαν σταδιακά τον ευρωπαϊκό κλάδο χάλυβα σε ύφεση και στην απώλεια πολλών θέσεων εργασίας.

Ειδικότερα η οικονομική κρίση του 2007 αποτέλεσε την σοβαρότερη στην ιστορία της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας και ανέδειξε την εύθραυστη σχέση ανάμεσα στον ευρωπαϊκό τομέα χάλυβα και την παγκόσμια οικονομία, απόρροια της σταδιακής εξέλιξης της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας σε μία σύγχρονη διεθνοποιημένη βιομηχανία.

Πιο συγκεκριμένα το διεθνές εμπόριο στον τομέα αυτό συρρικνώθηκε το ίδιο και η απασχόληση καθώς και η κερδοφορία του. Εν όψει κινδύνου συρρίκνωσης του κλάδου που αποτέλεσε πυλώνα στήριξης της ευρωπαϊκής οικονομίας για πολλά χρόνια, η ΕΕ προσπάθησε να περιορίσει τον αντίκτυπο των διεθνών εξελίξεων στην εγχώρια αγορά χάλυβα,.

Η εμπορική πολιτική και η λήψη ΜΕΑ σε συνδυασμό με διαπραγματεύσεις σε διμερές και πολυμερές επίπεδο με άλλα κράτη αποτέλεσαν την κύρια ασπίδα προστασίας απέναντι στην επιθετική εμπορική πολιτική τρίτων χωρών.

4. Συμπεράσματα

Μετά το τέλος του Β Παγκοσμίου πολέμου η βιομηχανία χάλυβα υπήρξε κινητήριος δύναμη της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης της ΕΕ και αφορμή για την αφετηρία μιας μακροχρόνιας ευρωπαϊκής συνεργασίας. Με την δημιουργία της ΕΚΑΧ το 1951 ο χάλυβας αποτέλεσε τον πρώτο τομέα, που τέθηκε σε

υπερεθνικό έλεγχο στην ιστορία της Ευρώπης στα πλαίσια μίας συνεργασίας έξι ευρωπαϊκών κρατών. Η εν λόγω συνεργασία σταδιακά επεκτάθηκε και στους υπόλοιπους τομείς οικονομικής και πολιτικής δραστηριότητας με την μορφή της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Ένωσης που απαριθμεί 28 επίσημα κράτη μέλη.

Ιστορικά ο χάλυβας χρησιμοποιήθηκε ως κύρια πρώτη ύλη και υλικό πολέμου κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ως υλικό ανοικοδόμησης της ειρήνης μετά το τέλος του, με την κατασκευή, οδικών δικτύων, εμπορικών πλοίων και σιδηροδρόμων που διασφάλιζαν την ταχύτερη μεταφορά των εμπορευμάτων οδηγώντας στην εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου.

Η σύγχρονη Ευρώπη της μαζικής κατανάλωσης και παγκοσμιοποίησης θέλει τον χάλυβα να διεισδύει στην καθημερινή ζωή των πολιτών της ως ενδιάμεσο αγαθό για την κατασκευή αυτοκινήτων, ειδών ηλεκτρολογικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, οικιακής χρήσης και άλλων καταναλωτικών αγαθών.

Υπό το πρίσμα αυτό, ο χάλυβας σύντομα αποτέλεσε την βάση πολλών αξιακών αλυσίδων παραγωγής της ευρωπαϊκής βιομηχανίας συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ο κλάδος των κατασκευών και της αυτοκινητοβιομηχανίας αντιπροσωπεύουν από κοινού σήμερα το 40% της ετήσιας ευρωπαϊκής ζήτησης για χάλυβα.

Επίσης ο χάλυβας επηρεάζει θετικά την εξέλιξη μακροοικονομικών δεικτών ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας. καθόσον χρησιμοποιείται ως ενδιάμεσο αγαθό για την παραγωγή τελικών προϊόντων στον μεταποιητικό τομέα που συμβάλλουν στην διαμόρφωση του ΑΕΠ, ενώ συνδέεται άμεσα με μεγέθη όπως οι ΑΞΕ και η απασχόληση.

Η ΕΕ αποτελεί τον τρίτο στην παγκόσμια κατάταξη εξαγωγέα χαλυβουργικών προϊόντων κατέχοντας συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι τρίτων χωρών ενώ κατέχει εξίσου σημαντική θέση παγκοσμίως στην παραγωγή υψηλής ποιότητας χάλυβα, με την χρήση καινοτομιών, υψηλής τεχνολογίας και επενδυτικών κεφαλαίων στην παραγωγική διαδικασία.

Η εξέλιξη της χαλυβουργίας σε μία σύγχρονη διεθνοποιημένη βιομηχανία πολυεθνικών εταιρειών που επεκτείνουν την παραγωγική δραστηριότητά τους σε

τρίτες χώρες με την μορφή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων αποδεικνύει την άμεση σχέση χάλυβα ΑΞΕ και ισοζυγίου πληρωμών της ΕΕ.

Στον τομέα της απασχόλησης, εκατομμύρια θέσεις εργασίας διασφαλίζονται όσο εξασφαλίζεται βιώσιμη ανάπτυξη στον κλάδο της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας και στους συνδεδεμένους με αυτόν κλάδους παραγωγής όπως: τα αυτοκίνητα, οι κατασκευές και ο μηχανολογικός εξοπλισμός.

Η σταδιακή ιδιωτικοποίηση και εν συνεχεία διεθνοποίηση της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας την καθιστά ολοένα και πιο ευάλωτη σε παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις και διεθνείς εξελίξεις. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 αποτέλεσε σημείο καμπής για την καθόλα επιτυχημένη ανοδική πορεία της, ενώ η κρίση πλεονάζουσας παραγωγής το 1980 έθεσε την ευρωπαϊκή χαλυβουργία σε καθεστώς «έκδηλης κρίσης». Η λήψη μέτρων πολιτικής έντονου παρεμβατισμού και χορήγησης ενισχύσεων που ακολουθήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τις δεκαετίες 1980 και 1990 δεν στάθηκαν ικανές να βγάλουν τον κλάδο από την βαθιά ύφεση (Trappmann, 2015).

Οι αρχές της ανοικτής αγοράς και του ελεύθερου εμπορίου μετάλλαξαν την ευρωπαϊκή αγορά χάλυβα σε μία παγκοσμιοποιημένη αγορά αλλάζοντας παράλληλα το ευρωπαϊκό πλαίσιο άσκησης εμπορικής πολιτικής της ΕΕ με την Συνθήκη της Λισσαβόνας το 2007.

Μία σειρά λήψης μέτρων που στόχο είχαν την προώθηση του ελεύθερου εμπορίου και την διασφάλιση δίκαιου ανταγωνισμού με τις αναπτυσσόμενες χώρες εξασφάλισαν την επιβίωση του κλάδου σε συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού, δεν κατάφεραν όμως να συγκρατήσουν την παρατεταμένη ύφεση του κατά την διάρκεια της πρόσφατης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2007.

Έτσι τα τελευταία χρόνια η ανταγωνιστική θέση των ενωσιακών παραγωγών χάλυβα έχει επιδεινωθεί. Παρόλο που η ευρωπαϊκή χαλυβουργία παραμένει κορυφαία στο τμήμα της αγοράς τεχνολογικά εξειδικευμένων προϊόντων, οι οικονομικές επιδόσεις της παρουσίασαν ταχεία επιδείνωση. Τα περιθώρια επέκτασης, μειώθηκαν η ανεργία στον κλάδο αυξήθηκε και οι επενδύσεις επιβραδύνθηκαν. Παράλληλα το κόστος ενέργειας είναι υψηλό, όπως και η εξάρτηση από πρώτες ύλες (Europa.eu, 2016).

Στα πλαίσια αυτά η Επιτροπή κατέβαλλε και εξακολουθεί να καταβάλλει προσπάθειες για την δημιουργία ενός διαπραγματευτικού πλαισίου με άλλες χώρες στους κόλπους του ΠΟΕ, με σκοπό την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για την προαγωγή της καλύτερης κατανόησης και συνεργασίας, αμβλύνοντας τις συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού που οδηγούν στην υιοθέτηση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών από πλευράς τρίτων χωρών (Ville & Orbie, 2014 vol16).

Η επιθετική εμπορική συμπεριφορά αναπτυσσόμενων χωρών τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα της Κίνας, που μέσω των εξαγωγών της προς την ΕΕ καταβάλλει προσπάθειες μετακύλισης της πλεονάζουσας παραγωγής της στην ευρωπαϊκή αγορά, δημιούργησε στρεβλώσεις τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην κατεύθυνση αυτή η ΕΕ υιοθέτησε πολιτικές εμπορικού προστατευτισμού με την λήψη μέτρων εμπορικής άμυνας προκειμένου να θωρακίσει την εγχώρια αγορά της (Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016).

Η λήψη μέτρων εμπορικής πολιτικής ιστορικά αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί μέχρι και σήμερα, το κύριο μέσο διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας και βιωσιμότητας της ευρωπαϊκής χαλυβουργίας σε ένα σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον μακριά από τις διεθνείς προκλήσεις που οι παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις προκαλούν.

Παραρτήματα

Παράρτημα 1. Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) τέθηκε σε ισχύ το 1947. Ο καταστροφικός για το διεθνές εμπόριο προστατευτισμός που ακολούθησε την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1930 παρότρυνε τα εθνικά κράτη να αναζητήσουν νέους τρόπους συνεργασίας, για την μείωση των δασμολογικών εμποδίων και την καθιέρωση διεθνούς επιτήρησης στον τομέα διεθνούς εμπορίου μέσω διαπραγματεύσεων. (Μούσης, 2015, σ. 529)

Η συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης το 1993 στα πλαίσια της GATT ενδυνάμωσε τους κανόνες εμπορικής πειθαρχίας διεθνώς, με μεταρρυθμίσεις για την διασφάλιση, τις επιδοτήσεις και τα μέτρα αντιντάμπινγκ. Το 1995 η GATT αντικαταστάθηκε από τον ΠΟΕ ο οποίος αποτέλεσε έναν διεθνή οργανισμό με βασική αρμοδιότητα την διευθέτηση των διαφορών σε πολυμερές πλαίσιο και την διαμόρφωση κανόνων που διευκολύνουν το ελεύθερο εμπόριο (Μούσης, 2015). Στον ΠΟΕ έχουν δικαίωμα πρόσβασης όλες οι χώρες που αποδέχονται τους κανόνες του Γύρου της Ουρουγουάης, ενώ το εθνικό εμπορικό δίκαιο κάθε χώρας πρέπει να έχει συνάφεια με εκείνο του ΠΟΕ προς αποφυγή μονομερών δράσεων (Μούσης, 2015, σ. 532)

Παράρτημα 2.

Πίνακας 3-5

Έρευνες και δασμοί αντιντάμπινγκ που έχουν επιβληθεί και ισχύουν την περίοδο 2005-2015 από την ΕΕ

Χώρα επιβολής	Χώρα που επηρεάζεται	Έρευνα αντιντάμπινγκ	Ισχύοντα μέτρα αντιντάμπινγκ	Προϊόντα Σιδήρου και Χάλυβα
Ε.Ε	Κίνα	16/02/2008	13/05/2009	Psc σύρματα και πολύκλινα συρματόσχοινα
	Κίνα	08/05/2008	05/08/2009	χονδρόσυρμα
	Κίνα	21/12/2011	15/03/2013	Χάλυβας οργανικής επικάλυψης
	Κίνα	26/06/2014	27/08/2015	Πλατέα προϊόντα ψυχρής έλασης από ατσάλι
	Κίνα	14/08/2014	30/10/2015	Κόκκοι ηλεκτρικού χάλυβα
	Κίνα	30/04/2015	-	Ράβδοι χάλυβα οπλισμού σκυροδέματος υψηλής απόδοσης
	Κίνα	14/05/2015	-	Προϊόντα ψυχρής έλασης από χάλυβα
	Ινδία	10/08/2012	08/11/2013	Σύρματα από ατσάλι
	Ινδία	20/12/2014	-	Πυρίτιο του μαγγανίου
	Ινδία	17/12/2015	-	Οξειδία του μαγγανίου
	Ιαπωνία	14/08/2014	30/10/2015	Κόκκοι ηλεκτρικού χάλυβα
	Ν. Κορέα	14/08/2014	30/10/2015	Κόκκοι ηλεκτρικού χάλυβα
	Ρωσία	14/05/2015	-	Προϊόντα ψυχρής έλασης από χάλυβα
	Κινεζική Ταϊπέι	26/06/2014	27/08/2015	Πλατέα προϊόντα ψυχρής έλασης από ατσάλι
	ΗΠΑ	14/08/2014	30/10/2015	Κόκκοι ηλεκτρικού χάλυβα
	Κίνα	24/08/2004	19/11/2005	Ατσαλόπροκες
	Κίνα	04/02/2006	26/04/2007	Σανίδες σιδερώματος
	Κίνα	09/11/2007	31/01/2009	Καρφιά από σίδηρο ή χάλυβα
	Κίνα	09/07/2008	06/10/2009	Σωλήνες χωρίς συγκόλληση από σίδηρο ή χάλυβα
	Κίνα	30/09/2010	20/12/2011	Σωλήνες χωρίς συγκόλληση από ατσάλι
	Κίνα	16/02/2012	14/05/2013	σπείρωμα σωλήνα ή χυτό σωληνώσεις από ελατό χυτοσίδηρο
	Κίνα	29/10/2015	-	Εξαρτήματα συγκόλλησης σωληνώσεων από χάλυβα
	Ινδία	20/12/2014	-	Σωλήνες από χυτοσίδηρο
	Ν. Κορέα	11/05/2010	-	Σχοινιά και καλώδια από χάλυβα
	Μαλαισία	28/10/2010	26/07/2011	Συνδετήρες από σίδηρο ή χάλυβα
	Ρωσία	31/03/2005	29/06/2006	Σωλήνες χωρίς συγκόλληση
	Ρωσία	01/11/2011	29/01/2013	Εξαρτήματα σωληνώσεων από σίδηρο ή χάλυβα
	Κινεζική Ταϊπέι	24/08/2004	19/11/2005	Συνδετήρες και μέρη από ατσάλι
	Κινεζική Ταϊπέι	29/10/2015	-	Σωλήνες συγκόλλησης από ατσάλι
	Ταϊλάνδη	16/02/2012	14/05/2013	Σπείρωμα σωλήνα από ελατό χυτοσίδηρο
	Τουρκία	01/11/2011	29/01/2013	Εξαρτήματα σωληνώσεων από σίδηρο ή χάλυβα
	Ουκρανία	31/03/2005	29/06/2006	Σωλήνες και αγωγοί χωρίς συγκόλληση

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου 2016

Παράρτημα 3.

Πίνακας 3 6

Έρευνες και αντισταθμιστικοί δασμοί που έχουν επιβληθεί και ισχύουν την περίοδο 2005-2015 από την ΕΕ

Χώρα Επιβολής	Χώρα που επηρεάζεται	Έρευνες	Αντισταθμιστικοί δασμοί σε ισχύ	Προϊόντα σιδήρου και χάλυβα
ΕΕ	Κίνα	22/02/2012	15/02/2013	Οργανικά φύλλα επικάλυψης από χάλυβα
	Κίνα	14/08/2014	-	Προϊόντα ψυχρής έλασης από ατσάλι
	Ινδία	01/04/2010	28/04/2011	Ράβδοι από ατσάλι
	Ινδία	10/08/2012	07/09/2013	Σύρματα από ατσάλι

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου 2016

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (2013). *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής*. Εκδόσεις Επίκεντρο.

Cohn, T. (2009). *Διεθνής Πολιτική οικονομία θεωρία και πράξη*. ΑΘΗΝΑ: Gutenberg.

GLENGROSS, A. (2015). *Η πολιτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*. Εκδόσεις Σιδέρης .

Krugman, P., & Obstfeld, M. (2011). *Διεθνής Οικονομική.Θεωρία και Πολιτική*. Κριτική

Nordhaus, & Samuelson. (2000). *Οικονομική*. Παπαζήση

Κυρκιλής, Δ. (2010). Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Κριτική.

Μούσης, Ν. (2015). *Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο Οικονομία και Πολιτική*. Παπαζήση.

Μπιτζενης, Α. (2014). *Διεθνείς Επιχειρηματικότητα και επενδύσεις*. Αθήνα: Σταμούλης.

Ξενόγλωσση

Alter, J. K., & Steinberg, D. (2007). The Theory and reality of the European Coal and Steel Community. *Buffet Center For International and Comparative Studies -Working Paper Series* , 1-16.

Bacon, N., & Blyton, P. (1996). Recasting the politics of steel in Europe:The impact on trade unions. *West European Politics* , 770-786.

Groenendijk, N., & Hospers, G.-J. (2002). *De Economist Volume 150, Issue NO. 5* , 601-612.

Mates, D., & Socoliuc, M. (2012). The development of the steel industry enhanced by the flows of foreign direct investment. *Metalurgija 51* , 545-547.

Menieur, S., & Mc Namara, K. (2007). *Making History: European Integration and Institutional Change at Fifty*. Oxford.

Oberender, P., & Ruter, G. (1993). The Steel Industry:a crisis of adaptation. Στο *Progress in Intercalation Research* (σσ. 65-89). Springer Netherlands.

Perlitz, U. (2009). *EU-Stahlindustrie weiter in Richtung High Tech Erzeugnisse*,EU Monitor 69, . Deutsche Bank Research.

Sieglinde, G. (2013). The European Unions trade policy. *Ritsumeikan International Affairs VOL.11* , 1-22.

Starrels, J. M. (1982). *The Steel import crisis*. The Heritage Foundation.

Trappmann, V. (2015). *ETUI.ORG*. Ανάκτηση 23/06/2016, από Steel in the European Union in the wake of the global economic crisis: <https://www.etui.org/.../Steel+in+the+European+Union>

Ville, F. D., & Orbie, J. (2014 vol16). The European Commission's Neoliberal Trade Discourse since the crisis: Legitimising Continuity through Subtle Discursive Change. *The British Journal of Politics*, 149-167.

Wårell, L., & Olsson, A. (2008). Ανάκτηση 19/06/2016, από Trends and Developments in the Intensity of Steel Use: An: <https://pure.ltu.se/portal/files/3157773/Paper.pdf>

Διαδικτυακοί τόποι

Blenkinsop, & Philip. (19 April 2016). *Reuters.com*. Ανάκτηση 15 Μαΐου 2016, από Business: <http://www.reuters.com/article/us-china-steel-overcapacity-idUSKCN0XF2LI>

Carvalho, A. (2015). *OECD*. Steel Market Developments Q4 2015 Ανάκτηση 08/08/2016, από: <http://www.oecd.org/sti/ind/Steel-market-developments-2015Q4.pdf>

DILForientering. (2012). *Why PMI matters to purchasing managers -an introduction to PMI*. Ανάκτηση 19/06/2016, από <http://www.dilf.dk/dk/videncenter/pmi/artikel-why-pmi-matters-to-purchasing-managers/>

ec.europa.eu. (n.d.). *Balance of payment statistics-Statistics explained*. Ανάκτηση 25/06/2016, από ec.europa.eu: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Balance_of_payment_statistics

ekdd. (n.d.). Εργασίες-Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης Ανάκτηση 06/ 07/ 2016, από ekdda: http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/12/2/344.pdf

Eur-Lex. (2010). *Συνθήκη ΕΟΚ - πρωτότυπο κείμενο*. Ανάκτηση 5/06/2016, από Eur-Lex: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:xy0023>

Eurofer. (2016)., Growing with steel : backbone of industrial value creation: Ανάκτηση 19/06/2016 από: <http://www.eurofer.org/About%20us/About%20Steel/Growing%20with%20Steel.fhtml>

Eurofer. (2016). European Steel in Figures Edition Ανάκτηση 09/08/2016 από : <http://www.eurofer.org/News%26Events/PublicationsLinksList/201605-ESF.pdf>

Eurofer. (2016). *Eurofer*. Annual report 2016 Ανάκτηση 19/06/2016, από: <http://www.eurofer.org/News%26Events/PublicationsLinksList/201605-ESF.pdf>

Eurofer. (2015). The role of the Steel industry in a circular economy and its proposals: Ανάκτηση 18/06/2016, από: http://www.eurofer.org/News%26Events/PublicationsLinksList/20151205_EUROFER%20Paper%20on%20Circular%20Economy.pdf

Eurofer. (2012). *Growing with steel: backbone of industrial value-creation*. Ανάκτηση 20/06/2016, από Eurofer: [http://www.eurofer.org/About us/About Steel/Growing with Steel](http://www.eurofer.org/About_us/About_Steel/Growing_with_Steel)

Europa.eu. (2016). Eur-Lex Εκτελεστικός Κανονισμός 670/2016 Ανάκτηση 08/07/2016, από: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0670>

Europa.eu. (2016). *Trade-Anti subsidy*. Ανάκτηση 09/07/2016, από Europa.eu: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/trade-defence/actions-against-imports-into-the-eu/anti-subsidy>

European Commission. (2014). State of play on implementation of the Action Plan for a competitive and sustainable steel industry in Europe. Ανάκτηση 09/08/2016, από: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/5746/attachments/1/translations>

European Council. (2015). *Competitiveness Council on the European steel industry*. Ανάκτηση 27/03/2016, από European Council: www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases

EY. (2015). Globalize or customize: Finding the right balance. Global steel 2015-2016 Ανάκτηση 22/06/2016, από: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-steel-2015-2016/\\$FILE/EY-global-steel-2015-2016.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-global-steel-2015-2016/$FILE/EY-global-steel-2015-2016.pdf)

Knoema.Com. (2016). *Employment by sector*. Ανάκτηση 22/06/2016, από Knoema.Com.

Knoema.com. (2015). *Knoema.com.*, από Steel Statistical Yearbook, 2015 Ανάκτηση από 20/06/2016: <https://knoema.com/SSY2014/steel-statistical-yearbook-2015>

Marketrealist. (2014). Why steel is an essential commodity—the backbone of an economy: Ανάκτηση 10/08/2016 από <http://marketrealist.com/2014/07/steel-essential-commodity-backbone-economy/>

Marketrealist. (2014). *Economic growth , stages and steel*. Ανάκτηση 19/06/2016, από IMarketrealist: <http://marketrealist.com/2014/07/steel-essential-commodity-backbone-economy/>

Markit. (2016). Markit Eurozone Manufacturing PMI Ανάκτηση 20/06/2016, από: <https://www.markiteconomics.com/Survey/PressRelease.mvc>

Markit. (2016). Markit Economics About PMI data Ανάκτηση 20/06/2016, από: <https://www.markiteconomics.com/Survey/Page.mvc/AboutPMIData>

Naoki Sekiguchi, H. O. (2016). *OECD . Capacity developments in the World Steel Industry* Ανάκτηση 06/08/2016 από: <http://www.oecd.org/sti/ind/Capacity-Developments-Steel-Industry.pdf>

Organisation for Economic Cooperation and Development. (2016). *Organisation for Economic Cooperation and Development*. Ανάκτηση 05/07/2016, από OECD.Stat: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=FDI_FLOW_INDUSTRY

Sybill de la Hamaide. (2016). *uk.reuters.com*. Business Ανάκτηση 21/05/2016, από: uk.reuters.com/.../uk-steel-europe-letter-idUKKCN0VF

Sekiguchi, N. (2015). *OECD*. Steel Market Developments Ανάκτηση 19/06/2016, από: <https://www.oecd.org/sti/ind/1-Steel-market-developments-2015Q2.pdf>

Trading Economics. Steel (2016). Ανάκτηση 09/08/2016, από : <http://www.tradingeconomics.com/commodity/steel>

Weidenfeld, W., & Wolfgang, W. (1997). *Η Ευρώπη από το Α έως το Ω- Οδηγός ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

World Steel Association. (2015). *Steel Statistical Yearbook 2015*. Ανάκτηση 18/06/2016, από <https://www.worldsteel.org/dms/internetDocumentList/bookshop/2015/Steel-Statistical>

World steel association. (2012). *The White Book of Steel 2012*. Ανάκτηση 18/06/2016, από <https://www.worldsteel.org>

World Trade Organisation. (2016). *World Trade Organisation*. Ανάκτηση 08/07/2016, από Intergrated Trade Intelligence Portal: <http://i-tip.wto.org/goods/Forms/ProductViewNew.aspx?data=default>

Worldsteel. (1978). *Worldsteel Yearbook 1978* Ανάκτηση 09/08/2016, από: [http://www.worldsteel.org/dms/internetDocumentList/statistics-archive/yearbook-archive/A-handbook-of-world-steel-statistics-1978/document/A handbook of world steel statistics 197](http://www.worldsteel.org/dms/internetDocumentList/statistics-archive/yearbook-archive/A-handbook-of-world-steel-statistics-1978/document/A%20handbook%20of%20world%20steel%20statistics%201978)

Worldsteel Association. (2016). *World Steel in Figures 2016*. Ανάκτηση 18/06/2016, από WorldSteelAssociation: <http://www.worldsteel.org/dms/internetDocumentList/bookshop/2016/World-Steel-in-Figures-2016/document/World%20Steel%20in%20Figures%202016.pdf>

Worldsteel association. (2015). *Worldsteel in figures 2015*. Ανάκτηση 09/06/2016, από <https://www.worldsteel.org/.../2015/World-Steel-in-Figu>

Worldsteel. (2015). *Top steel-producing companies 2015*. Ανάκτηση 25/06/2016, από Worldsteel: <https://www.worldsteel.org/dms/internetDocumentList/downloads/statistics/2015-Top-Steel-Producers-extended-list/document/2015%20Top%20Steel%20Producers%20extended%20list.pdf>

Επιτροπή Ευρωπαϊκή. (2013). *Σχέδιο δράσης για μια ανταγωνιστική και βιώσιμη χαλυβουργία στην Ευρώπη*. Ανάκτηση 16/06/2016, από Επιτροπή Ευρωπαϊκή: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2013/EL/1-2013-407-EL-F1-1.Pdf>

Ευρετήριο Οικονομικών Όρων. (2016). Ανάκτηση 18/06/2016 , από <https://www.euretirio.com/paragogi/>

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). *Eurostat-Statistics Explained*. Ανάκτηση 05/07/2016, από: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_direct_investment_statistics

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2015). *Ευρωπαϊκή Ένωση*. Εμπόριο Ανάκτηση 17/07/2016, από: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016). The founding fathers of the EU Ανάκτηση 20/06/2016, από Ευρωπαϊκή Επιτροπή :http://europa.eu/abouteu/eu-history/foundingfathers/pdf/winston_churchill_el.pdf

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2016). *Ευρωπαϊκή Ένωση*. Εμπόριο Ανάκτηση 07/06/2016, από: http://europa.eu/pol/comm/index_el.htm.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2010). *Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, συνθήκη ΕΚΑΧ*. Ανάκτηση 03/06/2016, από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Axy0022>

Κυπριακή Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών. (2016). Ανάκτηση 06/06/2016, από ΤΜΗΜΑ ΤΕΛΩΝΕΙΩΝ: <http://www.mof.gov.cy/mof/customs/Customs.nsf/0/97FA6D62325E0814C22572AB0035479C?OpenDocument>

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. (2016). *Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου*. Ανάκτηση 09/07/2016, από Intergrated Trade Intelligence Portal: <http://itip.wto.org/goods/Forms/ProductViewNew.aspx?data=default>

ΣΕΒ. (2013). Ο τομέας του μετάλλου Ανάκτηση 18/06/2016, από: <http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/METALLO.pdf>

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2013). *Διαβιβαστικό σημείωμα*. Ανάκτηση 17/06/2016, από: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7195-2016-INIT/el/pdf>

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2016). *Χαλυβουργία: Εξασφάλιση βιώσιμης απασχόλησης και ανάπτυξης στην Ευρώπη*. Ανάκτηση 20/06/2016, από Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7195-2016-INIT/el/pdf>